

ΕΠΙΣΤΟΛΙΜΑΙΟΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΤΗΣ ΤΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΟΙΠΑΣ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΥΣ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΥΣ ΑΓΙΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1868—70

ΠΟΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΒΟΥΛΓΑΡΟΥΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1894

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Μακαριώτατοι καὶ ἁγιώτατοι Πατριάρχαι,

Ἱερώταται καὶ ἅγιοι Σύνοδοι,

Ἐκ τῶν ἀμφὶ μεσοῦντα τὸν Δεκέμβριον τοῦ ,αὐξή' σωτηρίου ἔτους πρὸς τε τὰς λοιπὰς ὁμοδόξους Ἐκκλησίας καὶ πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐν Χριστῷ περιπόθητον ἡμῖν καὶ σεβασμίαν Μακαριότητα σὺν τῇ περὶ αὐτὴν ἱερᾷ Συνόδῳ ἀπολυθέντων ἡμετέρων Πατριαρχικῶν καὶ Συνοδικῶν ἐγκυκλίων γραμμάτων, καὶ τῶν ἐπισυναφθέντων ἐγγράφων τῶν περὶ τοῦ πολυκρότου Βουλγαρικοῦ καλουμένου ζητήματος, τοῦ συνταράξαντος τὸν ἁγιώτατον Πατριαρχικὸν καὶ Οἰκουμενικὸν τοῦτον Θρόνον, ἔγνωσται ἤδη αὐτῇ τε καὶ πᾶσι πάντως τοῖς τὰ γράμματα ἡμῶν ἐκεῖνα, τύποις ἐκδοδομένοις, πεφροντισμένως ἀναλεξαμένοις πάντα μονοῦ τὰ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, καὶ τὰς οὐ καλὰς αὐτῆς ἀφορμὰς, καὶ δὴ καὶ τὰς σχετλίαις ἐκβάσεις, συλλήβδην μὲν καὶ ἐν κεφαλαίῳ ὡς ἐν ἐπιστολῇ, ἀρκούντως δὲ τοῖς κρίνειν αὐτὰ νομίμως ἐθέλουσι σεβασμίαις προέδροις τῶν τοῦ Θεοῦ ἁγίων Ἐκκλησιῶν, ὧν τὴν ἀδελφικὴν καὶ πεπνυμένην ψῆφον ἠτησάμεθα τὸ τηνικαῦτα ὑπὲρ τοῦ συναγεῖραι Σύνοδον Οἰκουμενικὴν, καὶ ἐπ' αὐτῆς καθάπαξ λύειν τὰ ἐκ τῶν καινοτομεῖν προειρημένων εὐσεβῶν Βουλγάρων ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ ἀμφισβητούμενα καὶ ζητούμενα. Ὅποτε γὰρ τὰ παρ' ἐκείνων οὐ πρὸ πολλῶν ἐνιαυτῶν προβαλλόμενα αἰτήματα, ταῖς τοῦ Κωνσταντινουπόλεως διοικητικαῖς καὶ πατριαρχικαῖς προνομίαις ἐμφανῶς ἐπηρεάζοντα, σαφῶς ἐναντιοῦται καὶ τοῖς καθεστῶτιν ἐκκλησιαστικοῖς θεσμοῖς καὶ κανόσιν· ἡμῶν δὲ τὰ πρὸς εἰρήνην καὶ ὅσα περ ἐπὶ τὸ χριστιανικώτερον προβιάζει φρόνημα πάντα τέως ἄκρα καὶ πατρικῇ τῇ στοργῇ καὶ συγκαταβάσει ἀπαντησάντων μέχρι καὶ τοῦ ἀφεῖναι τινα ὧν ἡμῖν προστήκει νομίμως, οὐδὲν ὁμῶς ἀπονάμενοι ἢ ἐνδόντες οἱ

τῆς οἰκτρᾶς ταυτησί διχοστασίας ὑποβολεῖς, αἰεὶ δὲ νέας καὶ τοῦ κανονικοῦ καὶ πρέποντος μᾶλλον ἀφεστηκυίας καὶ ἀπεσχοινομένης προτάσεις προτείνοντες, περιστάσιν εἰς ψιλὸν ἀντικρυς ρῆμα τὸ τῆς εὐαγγελικῆς ἀγάπης καὶ ἐνότητος θεοδίδακτον δόγμα· καὶ ὅπου μὴν μὲν τινὰ τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν ἴσως ἐνδέχεται, καθ' ἑαυτὴν βουλευομένην, ἀστοχῆσαί ποτε τοῦ ὀρθοῦ καὶ δικαίου, οὐ μὴν ὁμοίως ἐνδέχεται σφαλῆναι καὶ ἀμαρτεῖν τὴν σύμπασαν Οἰκουμένην Ἐκκλησίαν, ἣν πιστεύομεν *στυλον καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας*, ὅταν κοινὴν ποιῆται βουλὴν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι· πῶς οὐκ ἐχρῆν ἐπὶ τοιαύτην καθολικὴν καὶ θεοσύλλεκτον Σύνοδον ἐκκαλεῖσθαι τὴν ψῆφον ὡς ὕπατον καὶ θεοφράδμον δικαιοτῆριον;

6. Αἱ μὲν οὖν κατὰ τόπους τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαι, Πατριαρχικαὶ καὶ Συνοδικαὶ, πᾶσαι πρὸς τὰ παρ' ἡμῶν ἠδέως ἀποκρινάμεναι, ρήμασιν ἀκραιφνεστάτης ἀγάπης καὶ συμπαθεστάτης φιλαδελφίας παραμυθούμεναι, ὑπεκούφιζον ἡμῖν τὸν ἐκ τῶν Βουλγαριστῶν ἐπανεστηκότα σάλον, τὸν τὸ θεοπαγὲς καὶ παναρμόνιον τοῦτο σκῆφος ἀεικῶς κατασυντρίψειν ἀπειλοῦντα κατὰ τῶν εὐαγγελικῶς ἀβύτων καὶ ἀνηλίων τοῦ ἐθνολογικοῦ φυλετισμοῦ πετρῶν. Αἱ δὲ πᾶσαι, γνοῦσαι καὶ διασκοπήσασαι τὸ ζήτημα τοῦτο, οἷον παρεσχημάτιστο διὰ τῶν ὡς ἡμᾶς προπέρουσι (τῆ ἡ' ὀκτωβρίου, ἀωξή') διαπεμφθέντων δυοῖν ὑπουργικῶν σχεδίων, τοιάν δέ τινα γνώμην κεφαλαιωδῶς ἐν τοῖς γράμμασιν ἀπέφαινον. Ἐδόκει γὰρ αὐταῖς πάσας τὰς τοῦ Βουλγαριστικοῦ θιάσου ἀξιώσεις (πλὴν μιᾶς, τοῦ ὁμόγλωσσον προσήκειν εἶναι τὸν ποιμένα τῆ ποιίμνη), τῆ τε Ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίᾳ ἐκ τοῦ συστάδην ἀντιστρατευομένης καὶ τὴν εὐαγγελικὴν ἐνότητα διασπώσας, καὶ πρακτικῆς ἔτι ἐφαρμογῆς πάμπαν ἀμοιρεῖν χωρὶς τῶν διηνεκῶν ἐρίδων καὶ τῶν σκανδάλων τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας· καὶ μὴν καὶ τὴν ἡμετέραν γνώμην περὶ τοῦ ἐν Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ λύεσθαι τὴν ἔριδα αἱ πᾶσαι ἠσπάζοντο χρῆναι πλὴν τῆς ἀγιωτάτης Συνόδου τῆς Ρωσσίας, ἣ καὶ αὐτὴ κατέκρινε μὲν τὰ τε σχέδια καὶ τοὺς, ἄνευ τοῦ συναινέσαι τὴν νόμιμον αὐτῶν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, Ἐκκλησίαν ἄλλην συνιστάναι ἐπειγομένους, σχισματικούς διαρρήδην ἀποκαλοῦσα, οὐ μὴν ὁμοίως ἠδέως τὴν περὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου γνώμην ἀπέδεχτο, τὴν ὡς ἐκ τοῦ ὑπ' αὐτῆς ἐξενεχθησομένου ὄρου ἐπὶ μᾶλλον

τυχὸν σκλήρουνσιν τῶν ἀρχηγῶν τοῦ Βουλγαρισμοῦ ὑφορωμένη, ὡς ἔλεγε. Τοιαῦτα καὶ παραπλήσια τῶν θεοφωτίστων Ἐκκλησιῶν ἡμῖν ἀντεπεσταλκυῶν (ἀπὸ Ἰανουαρίου ἕως Ἀπριλίου ἀωξή'), ἡμεῖς οὐτ' ἀντιδοξοῦντες αὐταῖς περὶ τῶν κοινῆ λυσιτελούντων πάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὔτε τι νεωτερίσαι προθυμούμενοι τὸ πάραυτίκα καὶ ἐξ ὑπογίου περὶ τέκνων σφόδρα ἐν Χριστῷ πεφιλημένων, τὰ δὲ πάντα τῷ φιλανθρώπῳ καὶ παντοδυνάμῳ Θεῷ ἐπιτρέψαντες, τὸ λοιπὸν ἠβουλόμεθα ἡσυχίαν ἄγειν, εἴ πως τῇ τῆς θείας χάριτος αἴγλη ἢ τὸ φυλετίζον κόμμα, ταχὺ μεταβουλεύσαμενον καὶ σωφρονῆσαν, τὴν εὐθυτέραν τράποιτο· ἢ ἡ κραταιὰ γοῦν Κυβέρνησις, φιλολάως ἐποικτεῖρουσα τὸ ἠθικῶς ἐκτραχηλισθὲν καὶ ἀπολλύμενον Βουλγαρογενὲς καὶ Βουλγαρόφωνον ὑπήκοον, ἰάσαιτο τὸ τραῦμα φαρμάκῳ δραστικῷ, ἀκώλυτον ἕωςα κατὰ τὰ πάτρια συνάγεσθαι τὴν ἀπὸ πάσης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Σύνοδον, σῶμα ἅγιον καὶ θεοκίνητον πιστευόμενον καὶ, ἢ τοιοῦτο, πᾶσαν ἐπιφερόμενον ἀξιοπιστίαν ψήφου θεοκράντου, καὶ τοῖς πιστοῖς ἀπαρατρέπτου καὶ ἀνεκκλήτου, οἷα δὴ προγεγραφότες τυγγάνομεν ἐν τῇ ἀπὸ τῆς ἐκκαίδεκάτης Δεκεμβρίου ἀωξή' Ἐγκυκλίῳ ἡμῶν. Οὐ μὴν ἤρεσκε ταῦτα καὶ τοῖς πρωταγωνισταῖς τοῦ Βουλγαρισμοῦ. Ἐννέα γὰρ τὸν ἀριθμὸν Βούλγαροι λαϊκοὶ, τρεῖς συμπαραλαβόντες τὴν μὲν περιβολὴν καὶ τὴν προσωνομίαν Ἀρχιερέας Χριστοῦ, ἔργῳ δὲ ἀρχιερατικοῦ φρονήματος καὶ τρόπου πόρρω ἀφεστηκότας, ἄμφω φαμέν τοὺς προκληθημένους καὶ τρίτον τὸν ἐς δεῦρο Μητροπολίτην ἐπωνυμούμενον Φιλιππουπόλεως Πανάρετον, καὶ κατὰ τὸ ἐν Βοσπόρῳ Μεσάχωρον (τὸ τουρκιστὶ Ὀρτάκιοι) τὴν ἔδραν αὐτῶν πῆξαντες, κάκειθεν τὰς δημοκοπίας αὐτῶν ἐξακοντίζοντες πανταχόσε, οὗ ἂν ἠγῆσωνται ἐπιχειρητέον εἶναι καὶ ἄρδην καθαιρετέον ἢτοι βίᾳ ἢ δόλῳ πάντα φραγμὸν ἐκκλησιαστικὸν ἢ διοικητικόν, τοῖς σφετέροις ἐπιπροσθοῦντα βουλευμάσι, πρῶτον μὲν οὐδὲ τὴν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας κατὰ τῶν εἰρημένων δύο σχεδίων θεόπνευστον ψῆφον αἰδούμενοι, αὐτοῖς δὲ τούτοις τοῖς σχεδίοις ὡς περ ἐρμαίῳ τινὶ ἐμπεσόντες, καὶ καθάπερ θεῖον δώρημα συνεγκολπωσάμενοι, ταῦτα μὲν ἐμεγάλυνόν τε καὶ ἐμακάριζον ἐν τοῖς ὁπαδοῖς αὐτῶν ὡς κανονικὰ καὶ τοῖς Βουλγάροις ἐθνοσωτήρικ· τὴν δὲ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίαν ἀπηνέστατα διέσυρον καὶ ἐσυκοφάντουν, ὡς ἀπὸ κακοβούλου γνώμης καὶ διαθέσεως ἀδικοῦσαν αὐτοὺς, καὶ κατὰ προσποιήσιν κηρύττουσαν ἀντικανονικὰ

καὶ ἀντορθόδοξα τὰ καθ' αὐτὰ ὀρθὰ καὶ κανονικώτατα· τύποις δὲ ἐκδεδωκότες τὰ σχέδια Βουλγαριστὶ καὶ Ἑλληνιστὶ καὶ Τουρκιστὶ καὶ Γαλλιστὶ μετὰ ἀναλόγου προλόγου κατὰ χιλιάδας ἀντιτύπων, παραχρῆμα διεδίδουσαν κατὰ τὴν Βουλγαρίαν καὶ ἀνά τὴν Θράκην πᾶσαν καὶ τὴν Μακεδονίαν, λελύσθαι κατ' εὐχὴν ἰσχυριζόμενοι τὸ ζήτημα, καὶ γράμμασι πυκνοῖς ἰδιωτικοῖς τε καὶ ἐγκυκλίοις (οἷον τὸ τῆς 1 Νοεμβρ. αὐξή ὑπ ἀριθμ. 1) ἐνθουσιωδῶς παραθαρσύνοντες καὶ προτρεπόμενοι σύμπαν τὸ Βουλγαρικὸν δοξολογίας ἀναπέμπειν τῷ Ὑψίστῳ ἐπινικίους ἐπὶ τῇ σφῶν ἀπολυτρώσει, καὶ τὴν ἀνέλπιστον ἀπελευθέρωσιν δημοτελῶς πανηγυρίσαι ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ναοῖς, τῇ ἕκτη μάλιστα τοῦ Δεκεμβρίου μηνός, οὐ μόνον ἱεραῖς δεήσεσι καὶ λιταῖς, ἀλλὰ δῆτα καὶ κοινῆς χαριστηρίοις ἰκετηρίαις πρὸς τε τὴν Α. Αὐτοκρατορικὴν Μεγαλειότητα, τὸν Μεγάθυμον Σουλτάνον, καὶ πρὸς τοὺς ἐκλάμπρους Ὑπουργοὺς αὐτοῦ, ὡς ἀποδεδωκότας αὐτοῖς τὸν πατρῶον κλῆρον, καὶ αὐτοκέφαλον ἀνηγορευκότας τὴν ἑαυτῶν Ἐκκλησίαν. Οὐκ ἐκτραγωδήσομεν τὰς ἐπὶ τούτῳ πομπεύσεις καὶ τὰ σκώμματα καὶ τὰς ἀτασθάλους ἐπιδείξεις καὶ τὰ σκάνδαλα τῶν ἐφαρμάτων τούτων πανηγύρεων, ἐν αἷς παρὰ τὰ ἄχραντα καὶ θηηφόρα θυσιαστήρια ἀναστηλωθεῖσαι συνεδοξολογήθησαν μετὰ τῆς Δεσποτικῆς καὶ Θεομητορικῆς καὶ τῶν λοιπῶν σεβασμίων εἰκόνων αἱ ἀνίεροι καὶ βέβηλοι τῶν τριῶν καθηρημένων ἀρχιερέων, ὡς πρωτομαρτύρων τῆς Βουλγαρικῆς φυλῆς· εἶεν— τοῖς δὲ πᾶσι πανταχοῦ παρήνουν παντὶ σθένει καὶ ἢ τάχους ἐκποδῶν ποιήσασθαι καὶ ἀποσεῖσασθαι τὸν ἀλλοεθνή ζυγὸν τοῦ Γραικικοῦ Πατριαρχείου· οὐμὴν δ' ἀλλὰ καὶ προσκλητηρίοις ἐκνόμοις πάντας προσεκάλουν τοὺς ἤδη βουλγαρίζειν ἐπαγγελιομένους, ἢ ὅπουσους βουλγαρίσειν ὦντο τῶν ἐπὶ Θράκης καὶ Μακεδονίας Μητροπολιτῶν τοῦ Θρόνου, ἀποστῆναι μὲν ὡς τάχος ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοὺς ἄρκους ἀθετῆσαι τοὺς πρὸς αὐτήν, θάττον δὲ συμμῖξαι τοῖς ἐν τῷ Μεσαχῶρῳ τοῦ Βοσπόρου συναγηγεργμένοις παρασυναχταῖς, ἔν' ἐν κοινῇ Βουλγαρικῇ Συνόδῳ καὶ ὁμηγύρει τὰ τῆς ἡλευθερωμένης, ἔφασαν, αὐτῶν Ἐκκλησίας συντάξαι καὶ κανονίσειαν. καθὼς ἂν αὐτοῖς ἀρέσκη. Τῶν δὲ μεταπεμφθέντων Ἀρχιερέων τοῖς μὲν ἀπειθήσασιν καὶ οὐκ ἀποστᾶσιν δεινὸς ἠπειλεῖτο διωγμός· καὶ πρὸς τῷ διωγμῷ ἐντόνως ἀπηγορεύετο πᾶσι τοῖς ὑπὸ τούτοις ἱερατεύουσι τὸ τε κανονικὸν μνημόσυνον καὶ πᾶσα ὑποταγὴ καὶ πειθαρχία.

εἰ δὲ τις αὐτῶν ἐπιπολαιότερος καὶ πρὸς καινοτομίας εὐπετέστερος, ἢ τοῦ παραυτίκα κέρδους ἤττων, οἷοι ὤφθησαν ὁ, τε Λοφτζοῦ ἐπισκοπεύων καὶ οἱ Μητροπολιταὶ Βιδύνης, Σοφίας καὶ Νυσσάδας, τούτων οἱ μὲν εὐθύς τῆς ἐπὶ Κωνσταντινούπολιν ὁδοῦ ἀψάμενοι, ῥᾶττα τῇ ἐν Μεσαχῶρῳ παρασυναγωγῇ προσετίθεντο· οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Σοφίας καὶ τὸν Νυσσάδας, οἷα γοργότεροι καὶ νεανικώτεροι περιοδεύται, ἀπόστολοι τῆς ἀνταρσίας εἰς τὰς ἐπαρχίας ἀποσταλέντες παρὰ τῶν ὧδε Πατριαρχῶν, δύω καὶ πονηρὰς ἐποίουν ἀντικανονικότητας· καὶ τὸν ἀπλοῦν γὰρ καὶ ἄκακον λαὸν ἀνεστάτουν ὑπερεθίζοντες, τρόποις μωμητοῖς αὐτοὺς μετιόντες, καὶ ἱερέας ἐχειροτόνουν ἀπὸ τοῦ οἰκείου κόμματος πανταχῇ, ἔνθα τοὺς ὄντας ἐώρων στερρῶς ἐγκειμένους καὶ ἐφησυχάζοντας τοῖς καθεστῶσι νόμοις καὶ ἤθεσιν, οὗτ' ἀνταρτῶν καὶ καθηρημένων ἐπισκόπων μνημονεύειν ἀνεξομένους, εἴτι καὶ γένοιτο.

γ'. Καὶ ἦν ἰδεῖν τὴν ἐκλογάδα τοῦ Κυρίου πολλαχῇ δεινῶς καὶ ἀεικῶς φθειρομένην καὶ ληϊζομένην παρὰ ληστῶν, ἐν ὁμοιώματι ποιμένων περιτρεχόντων ποιμένας ἀλλοτρίας· παντοδαπούς τε ψευδοἱερέας ζευγνύοντας καὶ διαζευγνύοντας τὸν παρατυχόντα, δεσμεύοντάς τε καὶ λύοντάς, καθὼς ἂν τύχη, ἐν δὲ λάκκῳ καὶ βορβόρῳ (φεῦ!) βαπτίζοντας διὰ τὸ φυλάττεσθαι τὰς ἱεράς κολυμβήθρας ὑπὸ τῶν γνησίων πρεσβυτέρων· ἀντὶ δὲ θείου μοίρου τῷ κοινῷ ἐλαίῳ χρίοντάς, καὶ ἔλως ἱερατικοῖς τοῖς τρόποις καὶ τοῖς σχήμασιν ἀγύρτας λαϊκοὺς καὶ λαοπλάνους, ἐλάττονι ἢ πλείονι ἀργυρίῳ τὸν γνήσιον τῆς Ἐκκλησίας μετερχομένους λειτουργὸν καὶ διδάσκαλον, διδάσκαλον οὐ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης. Εἰκότως· πῶς γὰρ οὐκ ἐν ἀνύδροις καὶ ἀβάτοις ὁδοῖς καὶ τόποις πορεύονται εὐπιστοὶ καὶ ἀμαθεῖς Χριστιανοὶ, τοιοῦτοις ὁδηγοῖς ἀκολουθοῦντες, ἀμροτέραις ταῖς ἰγνύαις χωλαίνουσιν, ἢ τοῦνομα μόνον καὶ τὴν πρόσοψιν φερομένοις τῶν ἀληθινῶν ποιμένων; Δυστήνῳ δὲ μοίρῳ, εἶχον οἱ καλοὶ οὗτοι ποιμένες καὶ μύσται τοῦ Βουλγαρισμοῦ, εἶχον συνυποστηρίζον τὴν τηλικαύτην αὐτῶν ἀδικίαν καὶ θρασύτητα τὸ ἐκ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν ὀλίγων καὶ ἄκρως μαλακῶν, ἐξ οὗ δὴ καὶ οἱ τὰ πρῶτα τῶν κατοίκων φέροντες ἐν δυνάμει καὶ πλούτῳ ἀναρᾶνδόν συνετάρραττον καὶ συνεχύκων τὰς πόλεις καὶ τὰς ἐνορίας, τὰς Ἐκκλησίας καὶ τὰς Σχολὰς· τοὺς δὲ τοὶ κανονικοὺς ποιμένας οὕτω συνέπνιγον πανταχόθεν καὶ κατεπίεζον, ὡς ἦτοι μεταπεσεῖν ἐνίου ἀν-

των εἰς τὴν ἰλὺν τοῦ Βουλγαρισμοῦ ἐκόντας ἀέκοντας, ἵνα πραγμάτων καὶ πειρασμῶν ἀπαλλάττοντο, ἢ τὴν τῆς οἰκείας Μητροπόλεως ἔδραν ὑπ' ἀνάγκης καταλιπόντας καταστενοχωρηθῆναι, καὶ λαθεῖν που ἔν τινι χωριδίῳ τῆς παροικίας, ἕως ἂν παρέλθῃ καὶ αὕτη ἡ ὄργη Κυρίου, ἢ ἐνσκήψασα διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν· ἔστι δὲ οὐς καὶ ὡς ἡμᾶς ἐπὶ τὴν Βασιλεύουσαν κατελθόντας σώζειν τό τε σαρκίον καὶ τοὺς ὄρκους καὶ τὴν αἰεὶ ἀφυλέτιστον ὀρθοδοξίαν.

δ'. Τοιαῦτα οὖν ἡμεῖς καθ' ἡμέραν ὑπενεργούμενα καὶ πανταχοῦ διαβεβοημένα βαρυαλγῶς τὰ μὲν ἐνηχοῦμενοι, ἔστιν ἂν καὶ θεώμενοι, τί ἂν εἴχομεν ὄραν πέρα τοῦ λόγου καὶ τοῦ ὑπερβολῆ φιλανθρωπεύεσθαι; Καὶ δὴ ὄπλου θεοφιλοῦς καὶ λογικοῦ τοῦ λόγου λαβόμενοι, τὰς περὶ τετελεσμένης λύσεως τῆς τῶν Βουλγάρων ἐκκλησιαστικῆς διαφορᾶς διαδιδόμενας σπερμολογίας ἐπιστημότερον καὶ γενικώτερον διαψεύδοντες, τό τ' ἀληθές τῶν γεγονότων διασαφρύντες, ἤδη λήγοντος τοῦ ἀωξή σωτηρίου ἔτους (τῆ β' καὶ τῆ ζ' τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου), δύο ἐξέδομεν ἐκκλησιαστικὰς ἐγκυκλίους πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὸν Θρόνον Ἱερωτάτοις Μητροπολίταις καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοὺς τελοῦσι Θεοφιλεστάτοις Ἐπισκόποις καὶ λοιποῖς χριστιανοῖς, ἐν αἷς παρηγγυῶμεν καὶ προὔτρεπόμεθα ἐμμένειν ἐδραίους τῆ τῶν πραγμάτων ἀληθείᾳ, ἀπεκδεχομένους μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τὴν τῆς ἀγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου συγκρότησιν, καὶ, οἷα πρέπει ποιμέσι τοῦ λαοῦ καὶ διδασκάλοις, διδάσκειν καὶ ποδηγετεῖν τοὺς εὐσεβεῖς, μήτε πλανᾶσθαι μήτε ἀπερισκέπτως γίνεσθαι ἀνθρώπων ὄργανα, τὸ αὐτοῖς ἴδιον ἐπιδιωκόντων συμφέρον (Ἄριθ. 2 καὶ 3). Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ χρόνῳ τρεῖς καὶ τῷ ὑψηλοτάτῳ Πρωθυπουργῷ διακοινώσεις (τακίρια) διαβιβᾶσαι τεθαρρήκαμεν τῆ γ' τῆ ιγ' καὶ τῆ κ'. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ἔτους, ὑπομνήσαι γλιχόμενοι τὴν αὐτοῦ περίνοιαν, ὡς οὐδὲν ἄρα καθ' ἑαυτὰς αἰ προνομίαι καὶ τὰ βεράτια, οἱ νόμοι καὶ οἱ κανόνες, ἢ λογικότης καὶ τὰ κατὰ θεωρίαν δίκαια ἐν ἀπαιδεύτοις καὶ ταραχωδεστέροις ἀνθρώποις δίχα τῆς Κυβερνητικῆς περιστολῆς καὶ συνεργείας, ἣν οὐδὲν μᾶλλον ἐπὶ τῆς φυσικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς καὶ εὐημερίας, ἢ καὶ ἐπὶ τῆς καθεστῶσης ἠθικῆς καὶ θρησκείας τοῦ ὑπηκόου ἐπεκτεινομένην οἶδαμεν, ὑπηκόου οὐ κατὰ φυλὰς καὶ ἔθνη, ἀλλὰ καθ' ὠρισμένα δόγματα καὶ θρησκευόμενα πολιτευομένου.

ε'. Αἱ διακοινώσεις αὗται (Ἄριθ. 4. 5. 6), περὶ τῶν ἐν Κων]πόλει

καὶ κατὰ τὰς Ἐπαρχίας βουλγαριστικῶν ἀτακτημάτων καὶ σκανδάλων τὸν λόγον ποιούμεναι, καὶ τὴν προσήκουσαν καὶ ταχινὴν ἀρωγὴν καὶ προστασίαν τῆς φιλονόμου Κυβερνήσεως ἐμμονώτερον ἐπικαλούμεναι, ἰσχυραὶ καθ' ἑαυτὰς διὰ τὸ ἐπ' αὐτῶν τῶν νόμων τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀκραδάντως ἐφηδρᾶσθαι, γρηπτῆς μὲν ἀπαντήσεως οὐκ ἔτυχον· ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτοπρόσωπον τῆς ἡμῶν Μετριότητος ἐπίσκεψιν τῆ λα'. Δεκεμβρ. ,αωξή' ἀπὸ ζώσης φωνῆς ἀνεκοινώσαντο ἡμῖν οἱ ὑψηλοὶ Ἵπουργοί, ὅτι ἐντολὰς μὲν καὶ ὁδηγίας περὶ τοῦ λελυμένου εἶναι τελειωτικῶς τὸ κατὰ τοὺς Βουλγάρους ζήτημα, οὐδαμῶς ἐκπέπομφεν ἢ Ἵψηλὴ Πύλη, οὐ γὰρ ἐπιμείγνυται (ἔφασκον) τοῖς τῶν ὑπηκόων θρησκευμασι· πέπομφε μὲντοι τὰ δύο προειρημένα σχέδια εἰς τρεῖς μόνας Νομαρχίας, καὶ τιμωρήσειν καθυπισχυνοῦντο, εἴ τις πού τῶν διοικητῶν ἢ τῶν παρ' αὐτοῖς συμβούλων ἄλλα παρὰ τὰ ἐντεταλμένα πράττειν φωρῶτο· καὶ ἄλλα τοιαῦτα παραμυθητικὰ ῥήματα ἐξεῖπον ἡμῖν, ἐν οἷς κακεῖνο, ὅτι περιττὴν ἠγεῖται ἢ Α. Ἵψηλότης τὴν τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου συγκρότησιν, εἰ οἷόν τε γένοιτο αὐθις ἀναδραμεῖν, εἰς ὃ ἡμεῖς προανεκοινώσαμεθα τοῖς Ἵπουργοῖς (κατὰ Ἰούνιον τοῦ ,αωξζ' ἔτους) ἴδιον σχέδιον. Καὶ γὰρ ἡμεν δεδωκότες τοιοῦτον, οἷον ὑπηγόρευσεν ἢ σιδηρᾶ ἀνάγκη τοῦ σῶσαι τοὺς ἠθικῶς κινδυνεύοντας Βουλγάρους. Τὰ μὲν οὖν παρὰ τῶν Ἵπουργῶν τοιαῦτα ὡς ἐν κεφαλαίῳ καὶ οὕτω γενναῖα καὶ ἐνθαρρυντικά· ἀλλὰ γὰρ οὔτε τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐλώφα ραδιοεργήματα, οὔτε τοὺς βουλγαριστὰς ἀρχιερεῖς, ἄλλους παρὰ τοὺς προενδεδημηκότας, ἐωρῶμεν ἐπισχομένους τοῦ μὴ συνάγεσθαι κατὰ τὸ Μεσάχωρον, ἕως αὐτοῖς ὁ ἰκανὸς συνήθροιστο ὄμιλος πρὸς σύστασιν τε καὶ διοργάνωσιν τῆς ἑαυτῶν κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τῆς τὰ κατ' αὐτοὺς ἐσωτερικῆς διοικησούσης, ἣτις καὶ σφραγιδα φέρειν ἐπισήμως ἐπετράπη βραδύτερον. Οὐκοῦν σφόδρ' ἀθυμοῦσιν, οὔτε ἔχουσιν ὅπως διαθείημεν τηλικούτο πρᾶγμα, πολλάκις ἔννοια ἡμῖν ἐγένετο ἥτοι κλείσαντας τὰ οὕτω φανερῶς καὶ νηποινεῖ ληστευόμενα Πατριαρχεῖα καὶ συνοδικῶς διαμαρτυραμένους ἀπροστάτευτα ἐγκαταλιπεῖν τὰ ποιμένα ἡμῶν καὶ τὰς παρανομίας· ἢ τοὺς ἀντάρτας ἀρχιερεῖς κνονικῆ καὶ δικαίᾳ καθαιρέσει κατακρῖναι· ἢ μᾶλλον ἐλπίδι τοῦ ἐνεργῆσαι τίποτε ἀφ' ἑαυτῶν καὶ τοὺς ἐξοχωτάτους Ἵπουργοὺς ἄξιον τῶν ἱστορικῶν παραδόσεων τοσούτων αἰῶνων καὶ τῆς εὐνομίας τοῦ

Κράτους, πάλιν υπομείναι και φιλανθρωπεύσασθαι, εἴ πως οὐρανόθεν ἐπανατείλαι θεῖόν τι ἄκος και μάλαγμα, οἴου ἐδεῖτο οὐχ ἥκιστα και τὰ πολλὰ ἡμῶν ἀσθενήματα.

στ'. Ἐπεὶ δ' ἐν τοῖς λειποτακότησιν ἱεράρχαις μάλιστα πάντων πανουργότατος ἀφ' ὧν εἰργασται ἀναπερηνώς ἐστιν ὁ προμνησθεὶς Πανάρετος Μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως, ὁσημέραι λάβρος και ταραχώδης τῆ Ἐκκλησίᾳ ἀντιμετωπιζόμενος, τοῦτον ἔγνωμεν συνοδικῆ διαγνώσει μεταπέμψασθαι, ἐπισήμως ἀπολογησόμενον και σαφῶς ἐροῦντα ὅ,τι τε διεννοῖτο πράττειν, και πῶς ἐθέλοι χρῆσαιμεθ' αὐτῷ τὸ ἀπὸ τοῦδε. Ἐπὶ τούτῳ τοίνυν διὰ τοῦ ὀσιωτάτου ἀρχιμανδρίτου τῆς καθ' ἡμᾶς Μεγάλης Ἐκκλησίας δις αὐτὸν μετεπεμψάμεθα· ὁ δὲ τὴν ἀπειθειαν εἰσέτι συγκαλύψαι προθυμούμενος, ὑπέσχετο μὲν ἐλεύσεσθαι, ποικίλας δὲ προφάσεις προὔβαλλετο τῆς ἀναβολῆς, ἀσθένειαν και κακοκαιρίαν και τὰ τούτοις ὅμοια, μετὰ τὴν ἀνάρρωσιν αὐτοῦ (ἔλεγε) τὴν κατάβασιν ὑπερτιθέμενος. Τὸ δὲ ἦν ἄρα πονήρευμα ὑπὲρ τοῦ κερδᾶναι χρόνον, εἴ πως μεταξὺ σὺν τοῖς ἄλλοις μύσταις τοῦ βουλγαρισμοῦ χρηματιζόμενοι ἐξεύροιεν μηχανήμα τι προλαμβάνον, ὡς αὐτοὶ γε ὄντο, οἵανδῆποτε ἐκκλησιαστικὴν ἐπιτίμησιν.

ζ'. Καὶ δὴ τῆ κα' τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου, αὐξή' περὶ δείλην ὀψίαν τέτταρά τῶν λαϊκῶν μελῶν τῆς ἐν Μεταχώρῳ κεντρικῆς λεγομένης ἐπιτροπῆς τῶν Βουλγαριστῶν, ὡς ἡμᾶς παραγενόμενοι, φιλοφρονέστερόν πως διεβεβαιοῦντο, ὡς διὰ μακροῦ προθυμουμένους προσελθεῖν και προσκυνῆσαι υἱικῶς τῷ οικείῳ Πατριάρχῃ, ἐκώλυεν αὐτοὺς τὸ τῶν πραγμάτων ἀνώμαλον. Ἡμεῖς δὲ ἀναλόγως ἀποκρινόμενοι, και πᾶν ἔργον μὴ καλῶς ἀρξάμενον, οὐ δυνατὸν εἰς τέλος λῆξαι καλὸν δι' ἱκανῶν ὑποδείξαντες, και τῶν σχεδίων, ἃ τοῦ ζητήματος λύσιν οἴονται, τὸ ἀντικανονικὸν και παράνομον ἀναδιδάξαντες (ὁ δὴ και αὐτοὶ συνωμολόγουν ἐν μέρει ἐν γε τῷ δευτέρῳ σχεδίῳ), ὡς εἶδομεν αὐτοὺς οὐδαμῶς προσέχοντας τὸν νοῦν τοῖς τῆς ἀγάπης και δικαιοσύνης ἡμετέροις ῥήμασί τε και νοουετήμασι, μετὰ πολλῆς μὲν τῆς λύπης, ἠρόμεθα δ' ὁμῶς αὐτοὺς, τίς ἄρα εἶη ὁ σκοπὸς τῆς πρὸς ἡμᾶς προσελεύσεως. Ἡκομεν ἐγγχειριοῦντες, ἔφασαν, τῆ ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ Παναγιότῃ τὴν τῶν ἑναγῆος ἐνδημησάντων κατὰ τὸ Βοσπορικὸν Μεσάχωρον Βουλγάρων Ἀρχιερέων ἀπὸ τῆς εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον ὑποτα-

γῆς γραπτὴν παραίτησιν, και προσαγγελοῦντες, ὡς τὸ λοιπὸν τῆ ὀρθοδόξῳ ἐθνικῆ Βουλγαρικῆ Ἐκκλησίᾳ ἑαυτοὺς ὑποτετάξονται. Ταῦτα δ' εἰπόντες, εὐθέως παρακατέθεντο ἔμπροσθεν τῆς ἡμῶν Μετριότητος συνεπτυγμένον τὸ ἔγγραφον. Ἡμεῖς δ' ἐκπλαγέντες, ὡς εἰκὸς, τῆ ἀκοῇ, και τὸ ἔγγραφον οὕτω προκεῖσθαι ἔασαντες, τὴν τε ἀθυμίαν και τὸ θάμβος ἡμῶν ἐπὶ τῆ τηλικαύτῃ τῶν Ἀρχιερέων τούτων ἀπονοία αὐτοῖς ἐδηλώσαμεν, και μηδαμῶς τὴν τοιαύτην παραίτησιν τῆς πρὸς τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικοὺς και συνοδικοὺς κανόνας εὐθύνης αὐτοὺς ἀπαλλάττειν δι' ἱκανῶν ἐδιδάξαμεν, ἀλλ' ὅτι πάντως ἐπίορκοι και ἀποστάται τῆς οικείας νομίμου και κανονικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς εἰσὶ τε και λογισθήσονται ἐνώπιον τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, εἰμὴ θᾶπτον ἐπανορθώσαιντο τὸ παράπτωμα· ὁ δὲ ἐκόμισαν ἔγγραφον, τοῦτ' ἐν δέοντι συσκειψάμενοι τῆ περὶ ἡμᾶς ἱερᾷ Συνόδῳ, ἔφημεν ὅτι γνωριοῦμεν και αὐτοῖς ὅ,τι ἂν δόξῃ. Οἱ μὲν οὖν ἀνεχώρουν· τῆ δ' ἐπιούσῃ ἐπὶ Συνόδου ἀναγνωσθὲν τὸ ἔγγραφον, ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τοῦ Φιλιππουπόλεως Παναρέτου, τοῦ Σοφίας Δωροθέου και τοῦ Λοφτζοῦ Ἰλαρίωνος, (οἷς μετ' οὐ πολὺ ἐπηκολούθησε και ὁ Βιδύνης Ἀνθιμος· βραδύτερον δὲ και ὁ Βελισσοῦ Γεννάδιος), κεφαλαιωδῶς ἀφηγεῖτο, ὅτι μετατιθέασιν τοὺς ὄρκους αὐτῶν και τὴν κανονικὴν ὑποταγὴν και λειτουργίαν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν αὐτοκέφαλον Βουλγαρικὴν Ἐκκλησίαν. Παράλογον οὖν, ὡς εἰκὸς, και παράνομον και ἀντικανονικότητος γέμον δόξαν, ὡσπερ οὖν ἐστιν ἀληθῶς, τὸ ἔγγραφον και ὀλοκλήρως ἀποδοκιμασθὲν, ἐπεστράφη μεθ' ἡμέραν μίαν τοῖς πέμψασιν Ἀρχιερεῦσι μετὰ τῆς προσηκούσης ἐκκλησιαστικῆς ἀποκρίσεως (Ἀριθ. 7. 8).

η'. Μετὰ δὴ τοιαύτας ἀντικανονικὰς παραιτήσεις, και ἀσυστάτους ἀπολογίας, ὡσπερ ἀπόλυτοι καταστάντες κύριοι τοῦ δεσμῆν και τοῦ λύειν κανόνες και παραδόσεις, και ὡσπερ αὐτοχειροτόνητοι Ἐπίσκοποι τῆς ἀπεριχωρήτου βουλγαροφυλετικῆς Ἐκκλησίας οἱ ἀρχιφυλετισταὶ αὐτῶν, ἢ τὰ ποιμνία ἐξήγειρον κατὰ τῶν οικείων κανονικῶν ποιμένων, ἢ τοὺς τοῦ κόμματος αὐτῶν ἀνέπλαττον πολυαριθμοτέρους τῆς ἀληθείας· ἢ, ὁ μέγιστον, ὑψηλὰ προὔκαλουν θεσπίσματα, τὴν ἀνομίαν αὐτῶν νομιμοποιῆσαι σπουδάζοντες. Ὅτε γοῦν, ὡς ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, ἐξεγένετο ἡμῖν ἐντυχεῖν και συνδιαλεχθῆναι τῷ ὑψηλοτάτῳ Πρωθυπουργῷ, τηλικαῦτα μεταξὺ τοῦ λόγου ἐραμένοις ἡμῖν εἰ

ἀκωλύτως ἐφεῖται κατὰ τὰ πατροπαράδοτα συγκροτῆσαι Σύνοδον Οἰκουμενικὴν περὶ κανονικοῦ ζητήματος, εἰς ὅλην ἀναφερομένου τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τοῦτο μὲν οὐ κατένευσεν ἡ Α. Ὑψηλότης, ὡς κίνησιν καὶ ὄχλον τάχα τῷ ἱερῷ σώματι τῶν Ἐπισκόπων ἐμποιῆσον· ἐπήρετο δὲ, εἰ οὐχ οἷόν τε ἀντὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἰς τὸ σχέδιον ἐπαναδραμεῖν ἐκεῖνο, ὃ ἡμεῖς ἰδίᾳ ἐν ἔτει αὐξζ' ἀνεκοινωθήμεθα τοῖς κορυφαίοις τῶν Ὑπουργῶν· σχέδιον λύσεως ὑφισταμένης εἰς τὸ βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν ἐγκαταστήσαι μέσσην Αἴμου καὶ Ἰστρου, ἔνθα ἡ κυριώνυμος παρατείνεται Βουλγαρία· ὅπερ ἐστίν, ἀρχιεπισκοπὴν, ἡρτημένην μὲν ἀπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ὠρισμένας δὲ περιλαμβάνουσιν Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπὰς, ἐσωτερικῶς ὑπὸ τῆς ἐπαρχιακῆς Συνόδου διοικουμένην καὶ ἣ βούλεται δοκίμῳ γλώττῃ ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις χρωμένῃ, ὑπὸ δὲ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐποπτευομένην, κυροῦντος καὶ ἀσφαλιζόντος τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνταυτῷ καὶ τὴν πολιτικὴν νομιμότητα τοῦ Ἐξάρχου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν Μητροπολιτῶν· καὶ δὴ καὶ τὴν εἰωθυῖαν ἔχοντος ἔκκλητον περὶ τὰ σπουδαιότατα δογματικὰ τε καὶ κανονικὰ ζητήματα (Ἀριθ. 9). Ἀνεκαλεῖτο δ' ἡμᾶς εἰς ἐκεῖνο τὸ σχέδιον ὁ Ὑπουργὸς οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ ἐξεῖναι τι καὶ μεταβαλεῖν ἢ τροποποιῆσαι ὑπὲρ τῆς Ἐξαρχίας. Ἡμεῖς δὲ τροποποιήσιν ὑπολαμβάνοντες τὸ παραχωρῆσαι μίαν ἔτι ἢ δύο Ἐπαρχίας ἐκ τῶν παρακειμένων, ἀπεκρινάμεθα, ὡς οὐκ ἀδύνατον καὶ τοῦτο γενέσθαι χάριν τῆς εἰρήνης, ἣν γε μόνον συναινέσωσιν οἱ περὶ ἡμᾶς Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ τὰ πρῶτα φέροντες τοῦ κατὰ τὴν Πρωτεύουσιν ὁμοδόξου Κλήρου.

θ'. Ἀναμενόντων τοίνυν ἡμῶν παρὰ τοῦ ὑψ. Πρωθυπουργοῦ τὴν ἐκ κοινῆς ὁμοφωνίας εἰς τὸ ἡμέτερον σχέδιον ἐπαναδρομὴν, αἴφνης διῆκται εἰς τὰς ἡμετέρας ἀκοάς, ὡς ἄρα ἡ αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ὀνομάσειεν ἐξαμελῆ τινὰ ἐπιτροπὴν ἀπὸ Γραικῶν καὶ Βουλγάρων ἀνά τρεῖς, τῶν πάντων λαϊκῶν, συντάξουσαν σχέδιον ἑκατέροις ἀποδεκτόν. Ἡμῖν μὲν οὖν, οἷά περ εἰκὸς, οὐκ ἤρεσκεν ἡ ἀκοή, ἀναρμοδίως οἰομένοις αὐτοσχεδιάζειν ἐξ ὑπογίου περὶ πόλεως Θεοῦ καὶ Θεοπαράδοτου ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως ἄνδρας λαϊκοῦς. Ἐπεὶ δὲ, ἀγνοούντων ἡμῶν, ἡ ἐπιτροπὴ καθιστήκει, οὐκ ἦν ἡμέτερον τὸ ἐπικρίνειν τὰς ἀφανῶς διενεργουμένας πράξεις, ἄλλως τε καὶ οὐδενὸς οἴου τε ἐσομέ-

νου καθυποχρεῶσαι ἡμᾶς δεξασθαι, εἴτι οὐκ ὀρθῶς ἔχον φαίνοιτο· τοῦθ' ὅπερ ἀνηγγείλαμεν καὶ τῷ ὑψηλοτάτῳ Ὑπουργῷ, αὐτίκα διαμαρτυράμενοι κατὰ τῆς συστάσεως τοιαύτης ἐπιτροπῆς. Χρόνου δὲ τινος ἐν μετεώρῳ σιγῇ διαγενομένου, δύο τῶν μὴ βουλγαρικῶν μελῶν τῆς θρυλληθείσης ἐπιτροπῆς, καταβάντες εἰς τὰ Πατριαρχεῖα περὶ φθίνοντα τὸν Μάρτιον τοῦ αὐξθ' ἔτους, ἀνεκοινοῦντο ἡμῖν ὅτι τε εἶησαν μέλη μικτῆς τινος ἐπιτροπῆς, συστάτης ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βεζύρου, ὑφ' οὗ καὶ προεδρεύοιτο, ἐπὶ συντάξει σχεδίου, βάσιν δὴθεν ἔχοντος τὸ ἡμέτερον, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ καταλλάξοντος τοὺς Βουλγάρους· καὶ ὅτι τοιοῦτον ἤδη συντεταγότες, κομισταὶ ἤκοιεν εἰς τὸ ὑποβαλεῖν αὐτὸ καὶ τῇ ἡμετέρᾳ διασκέψει, ὥστε περιβληθῆναι καὶ τὸ κύρος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡμῖν δὲ κατὰ τὸ εἰκὸς ἀποκρινάμενοις μὴτ' ἐπιτροπὴν τοιαύτην γινώσκειν, ἢ παραδέξασθαι ἂν τὰ γεγενημένα, μὴτε περὶ Ἐκκλησίας νομοσχέδιον παρὰ πολιτικῆς καὶ λαϊκῆς ἐπιτροπῆς συνηρημολογημένον, ἐκεῖνοι ἀντέφησαν, οὐχ ὡς ἐπιτροπὴ ἐπίσημος παραγεγονένη, οὐτ' ἐπίσημον, ἢ ὅπως νέον κομίζεῖν σχέδιον· ἀλλ' ἰδιωτικὸν ὡς ἰδιῶται χριστιανοὶ, μαθεῖν παθοῦντες παρὰ τοῦ οικείου πατρὸς καὶ Πατριάρχου, εἴτι που σφάλλεται κανονικῶς καὶ διορθωτέον, ἢ μᾶλλον ἐλπίδα παρέχεται τοῦ τὴν εἰρήνην ἀποκαταστήσειν, καὶ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας διορθώσεσθαι. Ἐπὶ τοιούτοις οὖν ὅροις δεξάμενοι καὶ ἀνεγνωκότες τὸ σχέδιον, παρηρησίᾳ εἶπομεν αὐτοῖς μὴτε κανονικῶς ἐρῶσθαι, μὴτε ταῖς ἀρχαῖς συνάδειν τοῦ ἡμετέρου, ἀλλὰ πάντῃ ἀνεξάρτητον Ἐκκλησίαν συνιστάναι, Ἐνθεν τοι οὐδὲ ἀνασχομένων ἡμῶν συζητῆσαι τόγε τοιοῦτο σχέδιον, ἀπήεταν ἄπρακτοι καὶ τὸ κομισθέν συναποκομίζοντες.

ε'. Ὑπέρομνον δὲ διαλιπόντες, ἐπανῆκον οἱ αὐτοὶ ἕτερον κομίζοντες νομοσχέδιον, βραχὺ τι παραλλάττον τοῦ προτέρου, ὥστε ἥττονος ἀτελείας δόκτιν ἔχειν (Ἀριθ. 10), καὶ ἐάσαντες παρ' ἡμῖν ἐκοῦσιν ἀέκουσιν, ὡς ἰδιωτικὸν καὶ τοῦτο, καὶ ὡς χριστιανοὶ ἰδιῶται (ἔφασαν), εἰ καὶ ὑπουργικῷ τῷ κελεύσματι, ἠξίουσαν καὶ καθικέτευον ἀναγνόντας ἐν ἐπιστάσι, ἅττ' ἂν εὐρωμεν τοῖς ἱεροῖς κανόσι προσκρούοντα, ταῦτα σαφῶς δηλῶσαι τῇ Αὐτοῦ Ὑψηλότητι. Οὐκοῦν προὔργου δόξαν διὰ τε τὴν ὑπουργικὴν ἀξίωσιν καὶ δι' ἣν προεδεδώκειμεν ὑπόσχεσιν, ὅτι εἶη δυνατόν τῆς ἀγιωτάτης παραιτηθῆναι Οἰκουμενικῆς Συνόδου, εἴπερ εἰς

τὸ καθ' ἡμᾶς ἀναδράμοιεν σχέδιον, ἔστιν ὅπη μεταπεποιημένον, εἰσαγαγεῖν τὸ κομισθὲν σχέδιον ὑπὸ τὴν Συνοδικὴν συνδιάσκεψιν, ἵνα γνωίημεν ὅσον τε τοῦ ἡμετέρου ἀφειστήκει καὶ εἴ τι χωλαῖνον ἦν περὶ τὰ κανονικά, ἐκ δυοῖν συνεδριάσεων συνεπορισάμεθα περὶ μόνᾳ τὰ σπουδαιότερα τὰς (ὑπ' ἀρ. 11) ἐν τέλει ἐπισυνημμένας εὐαριθμοτάτας διορθώσεις καὶ παρατηρήσεις.

εα'. Μεθ' ὃ ἡ Μετριότης ἡμῶν μετὰ καὶ δύο συνοδικῶν μελῶν παρὰ τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα μεταβάντες (τῇ α' Ἰουνίου, αὐξήθ') κατ' ἐπίμονον ἐλλιπάρησιν τῶν δύο προμνησθέντων ὁμογενῶν, τὰ συνοδικῶς δεδογμένα ἐπὶ τοῦ σχεδίου (παρόντων καὶ αὐτῶν τῶν τὸ σχέδιον κομισάντων λαϊκῶν) σαφῶς ἐξηγησάμεθα. Ἡ δὲ Αὐτοῦ Ὑψηλότης συντόμως ἐπαχροσταμένη τῶν ἡμετέρων ἐνστάσεων καὶ διασαφήσεων, τοῦ μέντοι γράμματος τοῦ σχεδίου τῆς ἐπιτροπῆς ἰσχυρῶς ἀντεχομένη, ὡς δῆθεν ἀβλαβοῦς τοῖς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἄρθροις, οὐκ ὤκνησεν ἡμῖν ἐξειπεῖν εὐγενῶς μὲν, σαφῶς δὲ καὶ στρογγύλως, ὡς ἄρα ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις, ὁρῶσα ἑαυτὴν ἐν τῇ ἀνάγκῃ τοῦ ἀπολύσαι τοὺς Βουλγάρους ἀσκεῖν τὰ τῆς θρησκείας αὐτῶν, καθὼς ἴσασι καὶ βούλονται, οὐκ ἄλλοις τὴν εὐθύνην τῶν συνεπειῶν καταλογιεῖται, ἢ τῷ Ρωμαϊκῷ Πατριαρχεῖω· οὐτ' ἀκροάτως αὐτὸ ἀξιῶται, ἐξῆς ποτὲ τυχὸν δεινολογησομένῳ καὶ κροσκληυσομένῳ περὶ ταραχῶν καὶ ἀκαταστασίας ἐν Βουλγάρους. Πρὸς ταῦτα δὲ τοῦ Ὑπουργοῦ θαρρούντως ἀντειποῦσιν ἡμῖν, ὑπόλογον χρῆναι νομίζειν οὐ τὸν ἐδράζοντα τὰς ἀξιώσεις αὐτοῦ ἐπὶ τῶν κειμένων νόμων τῆς ἐν Χριστῷ καὶ τῆς κατὰ κόσμον πολιτείας, ἀλλὰ τὸν παραβάτην τούτων καὶ ἀθετητὴν καὶ τὸν ἀναρχίαν διδάσκοντα, ἡ Αὐτοῦ περίφρων Ὑψηλότης ὑπεκρούσατο κατὰ τὰς εἰσηγήσεις καὶ πληροφορίας τῶν Βουλγαριστῶν (οὐ γὰρ ἂν ἀδικοῖμεν τὴν Κυβέρνησιν), ὡς ἄρα τὸ Ρωμαϊκὸν Πατριαρχεῖον, περιστάν ἀπέναντι τετελεσμένου γεγονότος τῆς ἀπ' αὐτοῦ ἀποστασίας τῶν Βουλγάρων, σκέψασθαι ὀφείλει τὸν τεῦθεν οὐ τί πράξει, ἀλλὰ πῶς τὰ πεπραγμένα διευθετήσει ἐκκλησιαστικώτερον· ἐν τέλει δὲ ἡξίου ἐγγράφους πέμπειν τῇ Αὐτοῦ Ὑψηλότητι τὰς τε ἐνστάσεις καὶ παρατηρήσεις ἡμῶν ἐπὶ τοῦ σχεδίου καὶ τοὺς κανόνας αὐτούς, ὅσοις περ ἀντιπίπτειν ἐδόκει ἡμῖν· ὃ δὲ καὶ γέγονε μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας. Τοιαῦτα τοίνυν λέξαντές τε καὶ ἀκούσαντες θυμαλγῇ μὲν τὰ πλείω, οὐ μὴν πάντως καὶ ἀπογνωστικᾶ, τῷ δὲ

Σωτῆρι Θεῷ τὰ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ πιστεύσαντες, ἀνεμένομεν μέσον δέους καὶ ἐλπίδος τῶν παρ' ἡμῶν ἐνστάσεων τὸ ἀποτέλεσμα.

εβ'. Ἡμῶν δὲ ἡσύχως ἀναμενόντων, οὐχ ὁμοίως ἡσύχαζεν ἢ ἐν Μεσαχώρῳ βουλγαριστικῇ σπεῖρα, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλὰ πάση μηχανῇ πόλεμον ἤγειρον δεινὸν ἀνά πᾶσαν τὴν Θράκην καὶ τὴν Μακεδονίαν κατὰ τε τῶν κανονικῶν ποιμένων καὶ ἱερέων καὶ τῶν χριστιανῶν ἐκείνων, ὅσοι, εἰ καὶ Βούλγαροι ἢ βουλγαρόφωνοι, οὐκ ἤθελον ὅμως ἀποσχισθῆναι τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας καὶ ὑποκύψαι τῷ βουλγαρικῷ Ἐξάρχῳ· ὃ δὲ σχέτλιον, καὶ γὰρ τὴν αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν ἐπειθον δικαιοῦν τὴν ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου ἀποσκίρτησιν πάντων τῶν ἀεὶ προθυμησομένων καταταγῆναι ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Βουλγαρισμοῦ· οὐ δὲ καὶ ἐπέτυχον ἀντὶ τοῦ θεσπεσίου ὄρου τῆς ἐν ἀγ. Πνεύματι θεοφρόνως φθεγξομένης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀποχρῆν ἡγούμενοι οἰονδήποτε καισαρικὸν φερμάνιον, ᾧ καὶ τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος οὐχ ἕτερος, ἀλλ' αὐτοὶ πάντως οἱ τοῦ Βουλγαρισμοῦ ταξίαρχοι ἐξυπούργησαν.

εγ'. Τῇ γὰρ ἐσχάτῃ τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους πάλιν οἱ αὐτοὶ δύο λαϊκοὶ, οἱ προκομίσαντες ἐκεῖνο τὸ σχέδιον, κατελθόντες εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὑψηλὸν ἐν μεμβράνῃ ἐκόμιζον θέσπισμα (φερμάνιον), ἐν μὲν ἄρθροις ἑνδεκα τὰ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας διοργανοῦν καὶ διαρρυθμίζον, διαρρήδη δὲ σημαῖνον κεκυρῶσθαι τ' ἄρθρα ταῦτα καὶ αὐτογράφῳ αὐτοκρατορικῷ προστάγματι (ἀριθ. 12). Τὸ θέσπισμα τοῦτο, ἅτε τῆς ἡμῶν Μετριότητος νόσῳ τρυχομένης, τοῖς περὶ ἡμᾶς Συνοδικοῖς παρακαταθέντες οἱ κομιστὰι ἕως ἡμεῖς ἀναρρώσασαιμεν, ἀνεχώρουν. Μόλις δὲ, ἡμερῶν εἴκοσι διεληθουσῶν, γνόντες μὲν ἡμεῖς τὰ περὶ τοῦ ἐγγράφου τούτου, καὶ ὅτι αὐθημερὸν καὶ τοῖς Βουλγάρους ἐξεδέδοτο, τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ ἐνεωρακότες ἄλλην ἐνοῦσαν, ἢ ἦν ἡμεῖς πολλῇ χρησάμενοι τῇ συγκαταβάσει ὑπεδείκνυμεν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς σχεδίῳ, καὶ τὸν ἀγῶνα ἡμῖν ἐνεστηκότα οὐ περὶ σμικρῶν τιῶν καὶ οὐδενοςῶρων, ἀλλὰ περὶ ἀθετήσεως ἱερῶν κανόνων καὶ περὶ καταπάτησεως καὶ παραγραφῆς τῶν τοῦ ἁγιωτάτου Πατριαρχικοῦ τούτου Θρόνου ἀρχαίων προνομιῶν, καίπερ τοῦ σώματος μαλακώτερον διακείμενοι, ὅτι τάχος τὴν περὶ ἡμᾶς συνήγομεν Σύνοδον ἐπὶ τῷ βουλευσασθαι ὅ,τι καὶ ἀποκρινόμεθα τῷ ὑψηλοτάτῳ Πρωθυπουργῷ.

εδ'. Τῇ οὖν ἱερᾷ Συνόδῳ ἐκτάκτως ἐπὶ τούτῳ συναθροισθείσῃ (τῇ

κα' Μαρτίου ,αωο') μετά ώριμον σύσκεψιν άπασιν έδόκει άποκρίνασθαι τῷ Μεγάλῳ Βεζύρη μεθ' όσης εκκλησιαστικῆς παρηρησίας, τοσαύτης και κοσμιότητος, ήτις έμπρέπει τοῖς ύπηκόοις, τὰ έν τῷ ύπ' άριθ. 13 έπισυνημμένῳ έγγράφῳ.

ιε'. Έπει δὲ ή τε κοινοποίησις τοῦ φερμανίου και τὸ πλέον αἱ παρὰ τῶν Βουλγαριστῶν έγκύκλιοι (Άριθ. 14). και μὲν δὴ και αἱ παρὰ τῆς Έκκλησίας ύπεναντίαι τούτοις άποκρίσεις και αἱ έντεῦθεν ποιηλίαι και άντιφατικάι φήμαι οὔτω κατετάραττον τὰς έπαρχίας και συνέκρουον τοὺς έν αὐταῖς παμμειγεῖς κατοίκους, ὡστε πανταχόθεν άφικνεῖσθαι παντοίας διαμαρτυρήσεις και έπερωτήσεις πρὸς τὴν Έκκλησίαν, τοῦτον τὸν θροῦν και τὴν σύγχυσιν διαλευκαίνοντες ήμεῖς, τὰ δὲ φιλόχριστα ποιμνία στηρίζοντές τε και άδελφοποιούντες έν αλήθειά, εκκλησιαστικὴν εκδεδώκαμεν Έγκύκλιον (τῆ β' Άπριλ. ,αωο'), έν ἣ ανακεφαλαιοῦντες τὰ προγεγονότα έν συνόψει και δικαιούντες, ὅσον ένῆν, τὴν προνοητικὴν και διαλλακτικὴν τῶν κυβερνώντων διάθεσιν, οὐκ άποκρύπτοντες δὲ οὐδὲ τὸ ύγιαῖνον και γνήσιον φρόνημα τῆς Έκκλησίας, προϋλέγομεν σαφῶς λυθήσεσθαι τὸ ζήτημα ύπὸ τῆς Έκκλησίας αὐτῆς, ή τῆς ένταῦθα μόνης ή τῆς καθόλου, ήκιστα δὲ διὰ πολιτικοῦ φερμανίου (Άριθ. 15). Η δὲ Αὐτοῦ Υψηλότης τὰ παρ' ήμῶν περι τοῦ φερμανίου κομισάμενος, πενθήμερον έπισχῶν, πέμπει ήμῖν (τῆ κη' Μαρτίου ,αωο') τὴν έπισυνημμένην άπάντησιν (Άριθ. 16).

ιστ'. Ημῖν δὲ τοιοῦτο κομισάμενοις άποκριτήριον γράμμα παρὰ τοῦ Μεγάλου Βεζύρου, και τὸ σιγήσαι δεινὸν έδόκει και πολλῆς ζημίας παραιτίον έν ανθρώποις ἐξ έπιπολῆς και πόρρωθεν τὰ καθ' ήμᾶς πληροφορουμένοις, και τὸ άποκρίνασθαι οὔτε πάλιν ράδιον οὔθ' ήδύ' ὁμοίως γὰρ χαλεπὸν τὴν ακρίβειαν πᾶσαν εξειπεῖν τῶν θεῶν δογματῶν και τῶν ιερῶν κανόνων έτεροθρήσκῳ Υπουργῷ, και εξειπόντα νοηθῆναι, ὅτε και αὐτοὶ οἱ καυχώμενοι ποιμένες τοῦ Βουλγαρισμοῦ, και τῆ ὀρθοδοξία έγγεγηρακότες, ακμὴν βραδεί; εξελέγχονται τῆ καρδίᾳ τοῦ συνιέναι τὰ τῶν πατέρων αἰώνια και θεογάρακτα ὅρια. Έπει δ' ὁμοως πάντως ἔδει άποκρίνασθαι, άπληντήθη τῆ Α. Υψηλότητι (τῆ ζ' Άπριλίου ,αωο' διὰ τοῦ ύπ' άριθ. 17 έγγράφου) οὐδὲν ἔξω τοῦ νομίμου και εὔπρεπούς, ὡς οἰόμεθα.

ιζ'. Τοιαῦτα ήμῶν άποκριναμένων, ή μὲν Υψηλὴ Κυβέρνησις

παντελῶς σεσίγηκεν· ή δὲ έν Μεσαχώρῳ βουλγριστικῆ φατρία, πάση μηχανῆ τὸ ύψηλὸν φερμανιον εφαρμόσασθαι πειρώμενοι και βέβαιοι ήδη περι τῶν τροπαίων, οὐδὲνα χρόνον ή τρόπον παραλελοίπασιν· αλλά πλὴν τῶν έπαρχιακῶν θορύβων και συγκρούσεων έπιτροπὴν μὲν εθνικὴν και συντακτικὴν έν αὐτῇ τῆ τοῦ Κωνσταντίνου πόλει προσκαλεσάμενοι συνέστησαν από τε λαϊκῶν και κληρικῶν, ήτις ἴδιον αὐτῆς συντάξει κχνονιτμὸν τῶν κατ' αὐτοὺς εθνικῶν και εκκλησιαστικῶν πραγμάτων, (ήδη δὲ και συντέτακται)· παρὰ δὲ τὴν μίαν νόμιμον και κανονικὴν, ἄλλην άντισύνοδον ἔκ τε καθηρημένων και ἐξ άποστατῶν Έπισκόπων συγκροτήσαντες, γράμματα εξεδίδοσαν εκκλησιαστικά, δι' ὧν τὰς έπαρχίας έτάραττον, και τοὺς αλήθεῖς ποιμένας ἐδίωκον και εκάκουν· ὁ δὲ χειρὸν, δύο άρχιερεῖς, τὸν Σοφίας και τὸν Νυσσάβας, εἰς έπαρχίας οὐκ άνηκούσας αὐτοῖς και ἄλλους κληρικούς πανταχόσε ἐξέπεμπον ἐπὶ τῷ διδάξει (ἔλεγον) τοὺς λαοὺς τὴν αλήθειαν, και ὅσας δύναιντο πλείους υπογραφὰς ύπὲρ τῆς βουλγαρικῆς Έκκλησίας παρὰ χριστιανῶν άπλοικῶν δόλω συναγαγεῖν· τὸ δὲ παραδοξότερον οὐκ ὤκνησαν και ὡς ήμᾶς εξαποστειλαῖ τέτταρα τῶν τῆς Έπιτροπῆς ταύτης μελῶν, ἐξαιτησόμενα τὴν πατριαρχικὴν ήμῶν επικύρωσιν και εὔλογίαν ἐπὶ τοῦ τετελεσμένου ήδη και φερμανίῳ βασιλικῷ κεκυρωμένου ιεροῦ αὐτῶν ἔργου!

ιη'. Τοιγαροῦν, επειδήπερ ήμεῖς τε και ή περι ήμᾶς άγία Σύνοδος μέσην συνετιτρωσκόμεθα τὴν καρδίαν, τὰ τ' ένθάδε δρώμενα καθορώντες και τὸν αἰεῖ ραγδαίότερον και συστηματικότερον έν ταῖς έπαρχίαις έπιτεινόμενον πόλεμον πληροφορούμενοι από γραμμάτων συχνῶν τῶν τε ιερωτάτων Μητροπολιτῶν, τῶν εὔλαβεστάτων ιερῶν και λοιπῶν εὔσεβοφρόνων και συνετῶν λαϊκῶν, δεινῶς άπολοφυρομένων ὁπόσα και ὑφίστανται δεινὰ ὑπὸ τῶν ανατροπέων τῶν έν τῇ Έκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ ιερῶν και πατροπαράδοτων καθεστῶτων, οὐκ ανασχετὸν ήγησάμεθα ἐπὶ πλέον μένειν ἐπὶ τῆς Πατριαρχικῆς Καθέδρας, άδυνάτως ἔχοντες αὐτῇ έπαμῦναι άδικουμένη. Διὸ δὴ τῆ έννεακαιδεκάτη τοῦ Αὐγούστου μηνὸς τοῦ ένεστῶτος ἔτους Σύνοδον ἔκτακτον συγκαλεσαμένοις ἔκ τε τῶν μελῶν τῆς Ι. Συνόδου και ἐξ ἄλλων παρεπιδημούντων ιερωτάτων Μητροπολιτῶν, και κοινῇ συντόνωσ σχεφαμένοις έδόκει πᾶσιν ὁμοφώνῳ γνώμῃ έγγράφως ανενεχθῆναι τῇ ύψηλῇ αὐτοκρατορικῇ Κυβερ-

νήσει, και διαρρήδην δεηθῆναι ἤτοι κατανεῦσαι εἰς τὴν τῆς Οἰκουμ. Συνόδου συγκρότησιν, ἢ πάντως δέξασθαι τὴν ἀπὸ τῆς Πατριαρχείας παραίτησιν τῆς ἡμῶν Μετριότητος· και γὰρ ὅλως ἐναντίαν ἡγούμεθα τὴν περαιτέρω διαμονὴν ἡμῶν ἐπὶ τοῦ ἁγιωτάτου Θρόνου τῆ τε συνειδήσει και τῷ πατριαρχικῷ ἡμῶν καθήκοντι. Ἐνθεν τοι τῆ κ' Αὐγούστου πεπόμφαμεν τῷ ὑψ. Πρωθυπουργῷ τὸ ὑπ' ἀριθ. 18 ἡμέτερον ἔγγραφον· μετὰ δέ τινος ἡμέρας και οἱ Συνοδικοὶ αὐτοὶ ἴδιον πεπόμφασιν τῆ Αὐτοῦ Ὑψηλότητι ἔγγραφον, δεόμενοι Αὐτῆς εὐδοκῆσαι τὸ λοιπὸν διορθώσασθαι τὴν τηλικαύτην ἐκκλησιαστικὴν ἀνταρσίαν, και οὕτως ἀνελεῖν πάσας τὰς δικαίας ἀφορμὰς τῆς τοῦ Πατριάρχου παραίτησεως (Ἄριθ. 19). Τῆς δὲ Αὐτοῦ Ὑψηλότητος μετὰ μικρὸν πρὸς ἀμφοτέρω τὰ ἔγγραφα εὐγενῶς μὲν πάνυ, ἀλλ' οὐ κατ' εὐχὴν ἀποκριναμένης (Ἄριθ. 20), ἡμεῖς τὸ τοιοῦτον ἀποκριτήριον κομισάμενοι, και κατὰ τὸ εἶκός σὺν τῇ περὶ ἡμᾶς Συνόδῳ σκεψάμενοι, δεῖν ἔγνωμεν γράψαι και πάλιν, παραπλήσια λέγοντες περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς συγκροτήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου και τῆς ἀπὸ τοῦ Θρόνου ἀναγκαίας καταστάσεως ἀποχωρήσεως ἡμῶν πρὸς τὸ ἀπαλλαγῆναι βαρυτάτης εὐθύνης. Ἐπεὶ δὲ ἡ Α. Ὑψηλότης σαφῶς διεβεβαιούτο ἐν τῇ πρὸς ἡμᾶς ἀποκρίσει, ὅτι διορθώσεται και ἐξαλείψει πᾶσαν αὐτῷ καταγγελησομένην τῶν Βουλγαριστῶν ἀταξίαν και κατάχρησιν, τούτου χάριν, ἵνα μὴ δοκοῖμεν οὐ τὴν εἰρήνην και τὴν διαλλαγὴν, ἀλλὰ τὴν ἔριν διώκειν και τὴν διχόνοιαν, συναπηριθμήσαμεν ἐν τῇ παρ' ἡμῶν ἀπαντήσει συνοπτικῶς ἔνια, τὰ καιριώτατα, τῶν πολλῶν σκανδάλων, περὶ ὧν πολλάκις και διὰ μακρῶν εἰς δεῦρο πρὸς Αὐτὴν ἀνηνέχθημεν, ἐξαιτούμενοι τὴν τούτων διόρθωσιν (ἀριθ. 21).

εθ'. Τοιαῦτα μὲν, ὧ σεβάσμιε και περιπόθητε ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, τοιαῦτα και παραπλήσια τὰ ἐκ τῆς Βουλγαρικῆς ἀνταρσίας και ἀπονοίας ἐλεεινὰ και θρήνων ἄξια δράματ'α· τοιαῦτα δὲ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, και τὰ παρὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀκραιφνῶς λογικά (ὡς ἡμῖν δοκεῖ) και κληρονικά παλαίσματα τῆς ἀπαραιτήτου ἀμύνης πρὸς ἀνθρώπους, μὲν ἔχουσιν λέγοντας εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρῆσθαι εἰκότας ἀπὸ γε τῶν ἔργων. Ἐπεὶ δὲ πάντα τοῖς πᾶσι κατάδηλα γέγονε, τὰ τε παρ' ἡμῶν και τὰ παρὰ τῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνομιίας ἀνατροπέων τούτων Βουλγα-

ριστῶν, διὰ ταῦτα, ὄν τρόπον πάσας τὰς ἐν τῇ πίστει ὁμοδόξους και ἀδελφὰς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας και σύμπαντας τοὺς σεβασμίους τῆς Ὁρθοδοξίας Ἱεράρχας και ἀκρέμονας, οὕτω και τὴν ὑμέτεραν θεσπεσίαν Κορυφὴν ἀξιοῦμεν και παρακαλοῦμεν ἀδελφικῶς θεόφρονι βουλῇ και γνώμῃ ἐθελῆσαι ὅλην αὐτῆς συνεπιστῆσαι τὴν διάνοιαν τοῖς τε ἄλλοις τοῖς τῷ μετὰ χεῖρας τῷδ' ἐπιστολιμαίῳ ὑπομνήματι ἐπισυνημμένοις γράμμασιν, ὅσα φωρᾶ και κατελέγει τὸ ἀντικανονικὸν και τῆς Ὁρθοδοξίας ἀνατρεπτικὸν πνεῦμα τοῦ Βουλγαρισμοῦ, και μάλιστα αὐτῶν αὐτοῖς τοῖς ἐν τῷ Φιρμανίῳ ἄρθροις, περὶ ὧν οὐδὲ ἡμεῖς ἀπεκρουσάμεθα, ὅπως γνώμης ἐσχῆκαμεν· δηλώσαι τε ἡμῖν και πάλιν ἅπ' ἂν ὑμῖν δόξη, σὺν Θεῷ φωτίζοντι, περὶ τοῦ παντὸς πράγματος, εἰ ἄρα τ' ἀληθῆ και δίκαια τυγχάνομεν διανοούμενοί τε και λέγοντες, και εἰ τῷ πνεύματι στοιχοῦμεν τοῦ Εὐαγγελίου και τῶν πανσέπτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῶν σαλπίγγων και πυξίων τούτων τοῦ παναγίου Πνεύματος.

Τὸν δὲ περὶ τούτων λόγον σφραγίζοντες, ἕως τύχωμεν τῆς ὑμέτερας, ἧς ἀπεκδεχόμεθ' ἀδελφικῆς ἀποκρίσεως, ἐκείνο ἐπιπροσθητέμεθα τὸ ἀκροτελεύτιον, ὅτι Ἱσταιὰς μὲν τῶν θείων Προφητῶν ὁ μεγαλοφωνότατος περὶ τῶν τοιούτων ἰδιοτελῶν πρακτόρων και δημεγεργῶν, οἱ διὰ χρηστολόγου εὐλογίας και διὰ πάσης μελοδείας ὑποσκελιζέειν και ἐξαπταῖν εἰώθητι καρδίας ἀκάκους, μακαρίζειν τε τοὺς λαοὺς και πλανᾶν αὐτοὺς και τὰς τρίβους τῶν ποδῶν αὐτῶν ἐκταράσσειν, ὡς ἂν ῥᾶρον κατακυριεύσαντες αὐτῶν, ἀδεῶς τὸ λοιπὸν καλαμώνται και ἀφειδῶς τραγῶτιν αὐτοὺς, ἐν πνεύματι προφητικῷ προλέγει, ὅτι «αὐτὸς ὁ Κύριος εἰς κρίσιν ἤξει μετὰ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ και μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ» (γ', 12—14). Ὁ δὲ Κύριος ἔφησεν· «Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔργεται» (Ματθ. ιη', 6). Ἄλλ' ἡμεῖς, τῆς ἀνθρωπείας φύσεως τὸ εὐδελισθὸν και εὐδιόρθωτον και τῆς θείας εὐσπλαγγνίας τὸ πέλαγος εὖ μάλ' εἰδότες, εὐχόμεθα τῷ Πατρὶ τῶν φώτων και μεγάλῳ τῷ παντὸς εἰρηναρχῇ, τῷ διὰ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ κηρύσσοντι μετάνοιαν και ἄρεσιν ἀμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, εὐχόμεθα ἐν κατανώξει ψυχῆς μὴ στῆσαι τούτοις τοῖς πειραζομένοις και ἀκμὴν πειράζουσι τὴν Ἐκκλησίαν ἀδελφοῖς Βουλγάροις τὰς τηλικαύτης ἀνομίας, τὰς διχο-

στασίας και τὰ σκάνδαλα· ἀλλ' ἐκείνοις μὲν μετάνοιαν εἰλικρινῆ και ταχινήν, και τὸν θεῖον φόβον τὰς καρδίας αὐτῶν μαλάσσοντα ἐν ἀγάπῃ και ἀγιασμῶ δωρησάμενος, τὸν δὲ κακομήχανον και σκότιον τῶν ζιζανίων σπορέα ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν ἐν τάχει συντρίψας. σῶζοι ἅπασαν τὴν χριστοφόρον ἐκλογάδα τῆς εὐσεβείας, ποιμαίνοντάς τε και ποιμαινομένους, ἀπὸ τῶν ἐρίδων και τῶν σκανδάλων τοῦ πονηροῦ· ἐν δὲ τῷ μέλλοντι αἰῶνι καταξιῶ τῆς αἰωνίου αὐτοῦ δόξης και βασιλείας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, παρ' οὗ και τὰ σεβάσμια και πολύτιμα ἔτη τῆς ὑμετέρας θεοφρουρήτου και λίαν ἡμῖν περισπουδάστου Μακαριότητος γίγνοιτο Αὐτῇ μὲν πάνολθα και ὑγιεινά, πᾶσι δὲ τοῖς ὑπ' αὐτῆς ποιμαινομένοις ἀποστολικῶς θυμῆρους και θεοφιλοῦς εἰρήνης πάροχα, φωταγωγὰ τε και σωτήρια. Ἀμήν.

Ἄω' Σεπτεμβρίου κ'.

*Τῆς ὑμετέρας Μαν ἡμῖν περισπουδάστου
και σεβασμίας Κορυφῆς
ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ
και ὅλως πρόθυμοι*

† **Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ**

- † Ὁ Ἡρακλείας ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ
- † Ὁ Κυζικίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ
- † Ὁ Νικομηδείας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
- † Ὁ Νικαίας ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΣ
- † Ὁ Χαλκηδόνας ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ
- † Ὁ Δέρκων ΝΕΟΦΥΤΟΣ
- † Ὁ Τορνόβου ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
- † Ὁ Λαρίσσης ΔΩΡΟΘΕΟΣ
- † Ὁ Δράμας ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ
- † Ὁ Σωζοαγαθουπόλεως ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ
- † Ὁ Νύσσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ
- † Ὁ Γρεβενῶν ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ.

ΤΑ ΕΠΙΣΥΝΗΜΜΕΝΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Ἄριθ. 1.

Ἐγκύκλιος τῶν Βουλγάρων ἀντιπροσώπων.

Ἐντιμοὶ Ὁμογετεῖς.

Τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα ἐστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς τὰ σχέδια τῆς Κυβερνήσεως περὶ τῆς λύσεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν ζητήματος, ἐκ τῶν ὁποίων κατενόησατε, ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπεριμένομεν ἀπὸ τοῦ βασιλικὸν ἔλεος, ἐδωρήθη εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἡ διάπυρος ἐπιθυμία ἡμῶν τοῦ νὰ ἔχωμεν δίκαιον ἀμέσως, νὰ δεώμεθα τοῦ Θεοῦ ἀμέσως, νὰ παρουσιαζώμεθα ἐνώπιον τοῦ βασιλέως και Αὐθέντου ἡμῶν, ὅτι ἡ φλογερὰ ἐκείνη ἐπιθυμία τοῦ νὰ εἴμεθα ἐλεύθεροι εἰς τὰ τῆς συνειδήσεως, τοῦ νὰ μὴ παρεισχύηται ἐν ταῖς οἰκίαις ἡμῶν ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς θρησκείας ἀλλοεθνῆς κληρὸς, ὅστις οὐδέποτε ἔτρεφε φιλικὰ πρὸς ἡμᾶς αἰσθήματα· ἡ ἐπιθυμία αὕτη ἐξεπληρώθη, δόξα τῷ Θεῷ πληρέστατα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ καθῆκον τῆς εὐγνωμοσύνης εἶναι ἐκ τῶν πρώτιστων τοῦ ἀνθρώπου, κα-

θότι τὸ τοιοῦτον αἰσθημα χαρακτηρίζει τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἐνὸς ἔθνους, καὶ διότι ἀπ' ἐτέρου πρὸς αὐτὸ μόνον ἀποβλέπουσι καὶ δι' αὐτοῦ μόνον ἰκκνοποιοῦνται οἱ γενναϊόψυχοι εὐεργέται, ἡμεῖς, φίλτατοι ὁμογενεῖς, ὀφείλομεν, ἀφοῦ συνέλθωμεν ἀπὸ τὸν μέγαν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν ἀνεκκλήτητον χαρὰν, ἣτις συνεκίνησε τὰς καρδίας ἡμῶν διὰ τῆς καλῆς ἀγγελίας περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἀπελευθερώσεως διὰ τοῦ Κραταιοτάτου ἡμῶν Ἀνακτος καὶ Αὐθέντου, ὀφείλομεν νὰ ὑποβάλωμεν ὑπὸ τὸ ὑποπόδιον τοῦ περιφανοῦς Αὐτοῦ θρόνου τὴν ἄκραν ἡμῶν ἀφροσύνην καὶ τὴν βλαθεὶν ἡμῶν εὐγνωμοσύνην περὶ τοῦ ἀνεκτιμήτου δικαιοκράτου, τὸ ὅποιον ἠὲ δόκησε καὶ ἐδώρηθη ἡμῖν. Εἶνε ἀληθές ὅτι τὸ χρέος ἡμῶν τοῦτο πρὸς τὴν Α. Μεγαλειότητα διὰ λόγου δὲν δύναται νὰ ἐκφρασθῇ. Εἶναι ἀληθές, ὅτι τοῦτο καλλιπέστερον ἐκφράζεται διὰ τῆς διπλοσιχίας τῆς πίστεως καὶ ἀφροσύσεως ἡμῶν πρὸς αὐτόν, τὴν δὲ πίστιν καὶ ἀφροσύνην ἡμῶν ταύτην θέλομεν κατεστήσει ἐκφαντικωτέρην διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῆς ἐπιμελείας ἡμῶν πρὸς τὴν παιδείαν, πρὸς τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν καὶ εἰς πᾶσαν οἰκονομικὴν ἐπιχειρήσιν, καὶ διὰ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς, τὴν ὅποιαν χρεωστούμεν νὰ δώσωμεν εἰς τὰ τέκνα ἡμῶν, ὅπως ὧσιν αὐτὰ διπλοσίως εὐγνώμονα καὶ ἀφροσιωμένα. Ἐπειδὴ αὐτὰ πρῶτα θέλουσιν ἀπολαύσει τοὺς καρπούς τῆς ἐλευθερίας ταύτης, τὴν ὅποιαν εὐτυχήσαμεν ἵνα ἴδωμεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν νὰ δωρηθῇ εἰς ἡμᾶς.

Διὰ ταῦτα προσκαλοῦμεν ὑμᾶς ἵνα συντάξῃτε εὐχαριστήριον ἀναφορὰν (τεσεκιουρναμέ) πρὸς τὴν Α. Α. Μεγαλειότητα τὸν εὐσπλαγγνικώτατον ἡμῶν Σουλτάνον καὶ Αὐθέντην, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἐκφράσῃτε τὰ αἰσθήματα ὑμῶν ἐπὶ τὰ τῆς ἀγνωρίσεως τῆς νέας ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ τῆς ἐθνικότητος ἡμῶν.

Ἡ εὐχαριστήριος αὕτη ἀναφορὰ νὰ γίνῃ εἰς τουρκικὴν γλῶσσαν, διότι καὶ εὐκολώτερον θὰ εὔρητε ἄξιόν τινα κιατίπην ἵνα συντάξῃ αὐτήν, καὶ ἐντιμότερον εἶναι, ἵνα διὰ τῆς ἐπισήμου γλώσσης ἐκφράσῃτε τὰ αἰσθήματα ὑμῶν.

Ἐπὶ τέλους ἐνθυμίζομεν εἰς ὑμᾶς μετὰ χαρᾶς, ὅτι πρέπει ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ νὰ ψάλλωμεν δοξολογίαν πρὸς τὸν Ὑψιστον, τοιαύτην δὲ ἡμέραν ἐξελέξαμεν τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Νικολάου, ὅπως δυναθῶσιν ἀπανταχοῦ τῆς πατρίδος ἡμῶν ἵνα ἐτοιμασθῶσιν εἰς τοῦτο. Ἄς ἰκετεύσωμεν θερμῶς τὸν Κύριον κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὅπως εὐλογῆσῃ τὴν αὐτοκέφαλον ἡμῶν Ἐκκλησίαν στερεάν καὶ ἀνθίζουσαν, τὴν ἡμετέραν νέαν ζωὴν προ-

δευτικὴν εἰς τὴν παιδείαν, εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ εἰς πᾶν ἀγαθόν, τὸν δὲ Βασιλέα καὶ Αὐθέντην ἡμῶν μακροημερεύοντα καὶ γαλήνιον, καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ ἔνδοξον.

Ἐχομεν τὴν τιμὴν ὅπως ὧμεν τῆς ὑμετέρας ἐντιμότητος

1868 Νοεμβρίου 5 Κωνσταντινούπολις.

Ἐν Χριστῷ πατέρες καὶ εὐλαχρινεῖς φίλοι.

† Ὁ Φιλιππουπόλεως ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† Ὁ Φιλιππουπόλεως ΠΑ·Ι·ΣΙΟΣ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† Ὁ Μακαριουπόλεως ΙΑΑΡΙΩΝ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

N. Δ. ΜΙΝΤΖΟΓΛΟΥ

Δ. ΣΤ. ΤΖΟΜΑΚΩΦ

X. Π. ΔΑΨΙΑΕΣΤΩΦ

ΖΑΧΑΡΙΑΣ X. ΓΙΟΥΡΩΦ

ΜΙΧΑΗΛΟΒΣΚΗΣ Δ.

X. ΙΩΑΝΝΗΣ X. Β. ΠΕΝΤΖΚΟΒΙΤΖ

Γ. Ε. ΤΖΑΛΟΓΓΟΥ

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΣΤΡΟΥΜΣΚΗΣ

Δ. Μ. ΓΙΕΣΟΓΛΟΥΣ

Ἄριθ. 2.

Ἐγκύκλιος τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ κτλ.

Ἐγνώσθη βεβαίως καὶ τῇ αὐτῆς ἱερότητι, ὅτι προλαβόντως σταλέντων παρὰ τῆς Ὑψ. Πύλης εἰς τὰ Πατριαρχεῖα δύο Σχεδίων, ἀφορώντων μὲν τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα, ἀνακτιθεμένων δὲ διὰ τοῦ συνοδευόντος αὐτὰ ὑψηλοῦ πρὸς ἡμᾶς Τεσεκερὲ εἰς τὴν ἐλευθέραν ἔγκρισιν τῆς Ἐκκλησίας, τὴν παρὰδοχὴν ὁστέρου αὐτῶν, ἢ τὴν ἐκ μέρους αὐτῆς ὑπόδειξιν ἐτέρου μέτρου πρὸς ἐπίτευξιν τῆς λύσεως τοῦ ζητήματος, ἡ Ἐκκλησία μελετήσασα καὶ κατιδοῦσα τὰ σχέδια ταῦτα ὅλως ἐναντία τοῖς Ἱεροῖς Κανόσιν, ἀπήντησεν ἀρητικῶς πρὸς τὴν Ὑψ. Πύλην, συντάξασα ἄμα καὶ

ἐμφανίσασα καὶ κανονικὴν ἀνασκευὴν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τούτοις παραστή-
 σασα, ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἐξακολουθοῦσης ἐπιμονῆς εἰς τὰς ἀντικανονικὰς αἰ-
 τήσεις τῶν Βουλγάρων, οὐ δύναται ἄλλως γενέσθαι ἡ λύσις τοῦ ἐν λόγῳ
 ζητήματος, εἰμὴ διὰ συγκαλέσεως καὶ ἀποφάσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου.
 Καὶ μέχρι μὲν τούτου προεχώρησαν τὰ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ὁμολογουμέ-
 νου ὅτι ἡ Σεβαστὴ ἡμῶν Κυβέρνησις ἀπέσχετο πάντοτε πάσης ἐπεμβάσεως
 ἐν τοῖς καθαρῶς θρησκευτικοῖς ἡμῶν πράγμασι, καθὰ καὶ ἐπὶ τοῦ προκει-
 μένου ρητῶς ἐξεφράσθη ἐν τῷ πρὸς ἡμᾶς Ὑψηλῷ Τεσκερέ. Ἀλλ' ἐπειδὴ
 οὐκ οἶδαμεν ὅπως ἐκ μέρους τῶν ἐνταῦθα ἀντιπροσώπων λεγομένων ἢ ἄλλ-
 λων Βουλγάρων διεφημίσθη καὶ ἐκηρύχθη, ὅτι δῆθεν ἔλαβε πέρασ ἡ λύσις
 τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος ἐπὶ τῇ βῆσει τῶν σταλέντων Σχεδίων, ἡ δὲ
 ψευδὴς αὕτη φήμη διαδοθεῖσα καὶ ἐν τοῖς ἔξω μέρεσιν, ὡς ἔγνωμεν, πα-
 ρέσυρε τοὺς πολλοὺς ἵνα πιστεύσωσι τοῦτο ὡς ἀληθὲς γεγονός, καίτοι, ὡς
 ἔφημεν, ὑπάρχει πᾶν τὸναντίον ἕνεκα τῶν κανονικῶν λόγων καὶ ἀποδεί-
 ξεων, δι' ἃς τὰ εἰρημένα Σχέδια οὐ παρεδέχθησαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας·
 καὶ ἐπειδὴ ὡς ἐκ τῆς διαστροφῆς τῆς ἀληθείας προκύπτει συκοφαντία
 ἀντικρυσ κατὰ τῆς Ὑψ. ἡμῶν Κυβερνήσεως, σεβασθείσης ἀείποτε τὴν δια-
 τήρησιν καὶ ἀκεραιότητα τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν
 πραγμάτων καὶ τῶν παρ' αὐτῆς ἐπικεχορηγημένων προνομίων τοῦ καθ' ἡ-
 μᾶς Πατριαρχικοῦ Θρόνου, διὰ ταῦτα ἔγνωμεν ἐκδοῦναι τὴν παροῦσαν ἐγ-
 κύκλιον ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ἐπιστολήν, δι' ἧς πληροφοροῦντες διαβε-
 βαιοῦμεν καὶ τῇ αὐτῆς Ἱερότητι τὸ ἀνυπόστατον τῶν διαδοθέντων ὡς
 πρὸς τὴν λύσιν τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος, καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀπε-
 ποιήθη τὴν παραδοχὴν τῶν παρὰ τῆς Ὑψ. Πύλης σταλέντων δύο Σχεδίων,
 ὡς ἀντικειμένων τοῖς Ἱεροῖς Κανόσιν, ἵνα μὴ μονομερῶς ἀλλὰ τῇ γνώμῃ
 τῆς καθόλου Ἐκκλησίας γένηται ἡ περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἐκκλησια-
 στικοῦ ἀντικειμένου ἀπόφασις ἐν Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ. Τούτου δὲ ἕνεκα
 ὑπάρχει ἐν φροντίδι, ἵνα, ὅσον οὐπω, διακοινώσῃ πρὸς πάσας τὰς ἀπαν-
 ταχοῦ Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας τὸν σκοπὸν αὐτῆς διὰ συνοδικῶν γραμμά-
 των μετὰ τῆς ἀποστολῆς καὶ τῶν λαβόντων χώραν διαφόρων ἐγγράφων
 πρὸς ἐκάστην αὐτῶν, ἐτοίμως ἔχουσα παρακαλέσαι αὐτὰς ἀδελφικῶς εἰς
 συγκρότησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῇ ἐπινεύσει τῆς Σεβαστῆς ἡμῶν Κυ-
 βερνήτεως. Ἐφ' ᾧ καὶ προτρεπόμεθα τὴν αὐτῆς Ἱερότητα, ὅπως μὴ μό-
 νον αὐτῇ, ἔχουσα ἀκριβῆ γνῶσιν, ἐμμένῃ ἐδραία εἰς τὴν ἀλήθειαν ταύτην
 τῶν πραγμάτων συμφώνως τῷ πνεύματι τῆς Ἐκκλησίας, ἀπεκδεχομένη
 τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μέχρι τοῦδε ἐνεργείας αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τοῖς χριστια-

νοῖς ἐπικριώταις αὐτῆς κοινοποιήσασα ταῦτα, διαφωτίσῃ αὐτοὺς, ἵνα μὴ
 ἐξαπατῶμενοι ἀποπλανῶνται ἀπὸ ἀνυπάρχτων θρυλλημάτων, καθιστᾶμε-
 νοι ἀπερισκεπτός ὄργανα τῶν δι' ἰδίους σκοποὺς ἐπιζητούντων τὴν ἀνω-
 μαλίαν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ταραχὴν τῶν χριστιανῶν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ
 χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος εἴη μετ' αὐτῆς.

1868 Δεκεμβρίου 2.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† Ὁ Κυζίκου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ	† Ὁ Λέρκων ΝΕΟΦΥΤΟΣ
† Ὁ Διδυμοτείχου ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ	† Ὁ Βερροίας ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ
† Ὁ Δράμας ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ	† Ὁ Φιλαδέλφειας ΜΕΛΕΤΙΟΣ
† Ὁ Γάρον καὶ Χώρας ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ.	

Ἀριθ. 3.

**Ἐγκύκλιος τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς
τοῦ Θρόνου.**

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ κτλ.

Ἱερώτατε Μητροπολίτα . . . ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ
 καὶ Συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ . . . καὶ τιμιώτατοι προε-
 στῶτες καὶ πρόκριτοι τῆς Ἐπαρχίας ταύτης, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγα-
 πητὰ, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Μόλον ὅτι πρὸ ὀλίγου ἐκ-
 δόντες ἐγκυκλίους ἐκκλησιαστικὰς ἡμῶν ἐπιστολάς πρὸς πάντας τοὺς
 ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς ἀγίους Ἀρχιερεῖς πρὸς ἀναίρεσιν τῶν ψευδῶς διαδο-
 θέντων θρυλλημάτων περὶ λύσεως δῆθεν τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος,
 διεκοινώσαμεν αὐτοῖς ἐν περιλήψει τὴν ἔννοιαν τοῦ τε πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν
 σταλέντος ὑψηλοῦ Τεσκερέ, τοῦ συνοδεύσαντος τὰ ἀφορῶντα τὸ ζήτημα
 τοῦτο δύο σχέδια, καθῶς καὶ τῆς ἐκ μέρους αὐτῆς ἀπαντήσεως μετὰ τῆς

συνεπιδοθείσης κανονικῆς ἀνασκευῆς τῶν σχεδίων, καὶ διεφωτίσαμεν αὐτοὺς ἀπέναντι τῶν γενομένων παρεξηγήσεων, ὡς ἐξ ἐκείνης τῆς ἐπιστολῆς ἡμῶν ἔγνω καὶ ἡ αὐτῆς Ἀρχιερωσύνη· ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς εὐρυτέραν γνῶσιν τῶν ἀπάντων καὶ βεβαίαν πληροφορίαν ἐπὶ τῆς σπουδαίας ἐκκλησιαστικῆς ταύτης υποθέσεως ἐκρίναμεν καλὸν καὶ ἀναγκαῖον ἐκδοθῆναι εἰς τύπους καὶ διανεμηθῆναι κοινῶς αὐτὰ τὰ ἴδια ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς τε Ὑψηλῆς Πύλης καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἕκαστος τῶν συναδέλφων ἀγίων Ἀρχιερέων, καθὼς καὶ οἱ ὑπὸ τὴν Ἀρχιερατικὴν αὐτῶν προστασίαν δικτελοῦντες εὐσεβεῖς χριστιανοὶ, κατανοήσωσι τοὺς κανονικοὺς λόγους, δι' οὓς ἡ Ἐκκλησία ἀπεποιήθη τὴν παροδοχὴν τῶν ἐν τοῖς ρηθείσι σχεδίοις ἀντικανονικῶν ἀπαιτήσεων, καὶ μέχρι τίνος σημείου δικάζεται τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα· διὰ ταῦτα ἀποστέλλομεν καὶ τῇ αὐτῆς ἱερότητι ἐσώκλειστα ἐν τῇ παρούσῃ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν ἐγκυκλίῳ ἐπιστολῇ ἀντίτυπα τῶν ἐν λόγῳ ἐπιστήμων ἐγγράφων, ἧτοι τοῦ ὑψηλοῦ τεσπερέ μετὰ τῶν δύο σχεδίων καὶ τῆς ἀπαντήσεως τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς ἀνασκευῆς ἐκείνων, καὶ συνάμα προτρεπόμεθα ἐκκλησιαστικῶς, ὅπως ἡ τε Ἀρχιερωσύνη αὐτῆς καὶ ὑμεῖς οἱ πρόκριτοι καὶ λοιποὶ χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, βεβαιούμενοι ἐκ τῆς μετ' ἐπιστάσεως ἀναγνώσεως αὐτῶν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὸ ἱερόν αὐτῆς καθήκον οὐκ ὄφειλεν ἄλλως προσενεχθῆναι, ἢ βαίνειν κατὰ τὰς διακελεύσεις τῶν ἱερῶν Κανόνων πρὸς ἀκραιψίατον διεξαγωγὴν τοῦ πρὸ πολλοῦ ἀνησυχούντος Αὐτῆν ζητήματος τούτου, συμφρονῆτε αὐτῇ ἀπαρχαλλάκτως καὶ δικτελοῦντες ἀνώτεροι τῶν ἐπὶ ἀποπλανήσει καὶ διαστροφῇ τῆς ἀληθείας διαδιδόμενων φημῶν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μεθ' ὑμῶν.

ἡμερᾶς Δεκεμβρίου ζ'.

† Ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.	
† Ὁ Κυζίκου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ.	† Ὁ Χαλκηδόρος ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ.
† Ὁ Δέρκων ΝΕΟΦΥΤΟΣ.	† Ὁ Διδυμοτείχου ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.
† Ὁ Βερροίας ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ.	† Ὁ Δράμας ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ.
† Ὁ Φιλαδέλφειας ΜΕΛΕΤΙΟΣ.	† Ὁ Γάρου καὶ Χώρας ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ.
† Ὁ Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ.	† Ὁ Κορυζῆς ΝΕΟΦΥΤΟΣ.

Ἀριθ. 4

Τακρίριον πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην.

Ὑψηλότατε!

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἀποστολὴν τῶν τελευταίων δύο σχεδίων περὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος ἐφάνη δημοσιευθὲν φυλλάδιον, οὗτινος ἀντίτυπον περικλείομεν ἐνταῦθα, περιέχον Ἑλληνιστί, Βουλγαριστί καὶ Τουρκιστί αὐτὰ τε ταῦτα τὰ σχέδια καὶ τὸν συνοδῶσαντα ταῦτα ὑψηλὸν τεσπερέν, ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ διακήρυξιν μόνον Βουλγαριστί πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Βουλγάρους, ὡς ἐκ μέρους τῶν λεγομένων Βουλγάρων ἀντιπροσώπων λέγουσαν, ὅτι ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις ὀριστικῶς διὰ τῶν σχεδίων τούτων ἔλυσε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ζήτημα, κατὰ συγκατάθεσιν δὲ μόνον ἀπέστειλε ταῦτα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, καὶ χάριν ἀβροφροσύνης ἐπιτρέπει τοῦ νὰ προτείνωσι ταῦτα τρίτον μέτρον ἐν περιπτώσει μὴ παραδοχῆς τῶν σχεδίων τούτων. Μετὰ δὲ τὴν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην ἐκ μέρους τῶν Πατριαρχείων ἀποστολὴν τῆς τε ἀνασκευῆς τῶν σχεδίων καὶ τῆς ἀπαντήσεως πρὸς τὸν ὑψηλὸν τεσπερέν διεθρυλλήθη καθ' ὅλην τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅτι συνεπέιχ λύσεως οἱ ἐνταῦθα λεγόμενοι τῶν Βουλγάρων ἀντιπρόσωποι καὶ διὰ γραμμῶν καὶ διὰ τηλεγραφημάτων εἰδοποίησαν εἰς πολλὰ μέρη τὴν κατ' αὐτοὺς λύσιν αὐτὴν καὶ προσεκάλουν τοὺς ἀρχιερεῖς τῶν Βουλγαρικῶν μερῶν, ὅπως, ἐλθόντες εἰς Κωνσταντινούπολιν, σχηματίσωσι συνέλευσιν, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ διαρρυθμίσωσι τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτῶν πράγματα. Τὸ Πατριαρχεῖον οὐδεμίαν σημασίαν ἠθέλησε νὰ δώσῃ εἰς ταῦτα πάντα, διότι ἡ μὲν ἐντυπος διακήρυξις ἀντιβαίνει καὶ εἰς τὴν ἔννοιαν καὶ εἰς τὴν λέξιν τοῦ ὑψηλοῦ τεσπερέ, οἱ δὲ τοῦ τίτλου Ἀντιπροσώπου ἀντιποιοῦμενοι, οἰουσδ' ἕποτε καὶ ἂν τοὺς ὑποθέσῃ τις, ποτὲ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πιστεύσῃ τόσον νὰ παρεκτραπῶσιν, ὥστε αὐτοὶ ἀφ' ἐαυτῶν ἐναντίον τῆς ἐννοίας τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως νὰ στέλλωσι διακοινώσεις εἰς τοὺς λαοὺς καὶ προσκλήσεις πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς. Ἀλλὰ δυστυχῶς οὐ πρὸ πολλοῦ γράμματα Ἀρχιερέων, ἔξωθεν ἐλθόντα, ἐβεβαίωσαν αὐτὰ τε ταῦτα πάντα καὶ πλείονα

τούτων· είδοποιούσι δηλαδή ὅτι οἱ ἐνταῦθα λεγόμενοι ἀντιπρόσωποι τῶν Βουλγάρων διὰ τε γραμμάτων καὶ τηλεγραφημάτων προτκαλοῦσιν ἀληθῶς τοὺς Ἀρχιερεῖς τούτους, ὅπως μεταβάντες εἰς τὴν Πρωτεύουσαν, λάβωσι μέρος εἰς τὴν ἐν Ὁρτάκιοι τοῦ Βοσπόρου συγκροτηθησομένην αὐτῶν Συνέλευσιν. Καὶ δι' ἄλλων ἐκ τῶν κατοίκων ἐκεῖ, οὓς μεταχειρίζονται ὄργανα (ἐπειδὴ πάντες οἱ κάτοικοι δὲν συµμερίζονται τὰς τοιούτας ἀνατρεπτικὰς τῶν καθεστῶτων ιδέας των) προξενούσι πολλάς ταραχὰς καὶ μεταξύ αὐτῶν τῶν χριστιανῶν Βουλγάρων, καὶ διεγείροντες μερίδας τινὰς κατὰ τῶν Ἀρχιερέων, πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως προπηλακίζουσι τούτους, καὶ ἀπειλοῦσιν ἐπὶ τέλους ν' ἀποβάλλωσι καὶ τῆς Μητροπόλεως αὐτῶν. Τὸ δὲ λυπηρότερον πάντων, ὅτι μεταξύ τῶν τοιούτων ὀργάνων διαθρουλλεῖται ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἐκ τῶν Βουλγάρων ὑπαλλήλων τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, ὡς ἐν Νύσση ὁ Μουαβίνης Ἰζαγκῶφ καὶ ἐν Βιδύνῃ ὁ Διερμηνεὺς Στογιάντζος ἀνεψιὸς τοῦ ἐνταῦθα Ἰλαρίωνος.

Τὰ τοιαῦτα κινήματα τῶν τε ἐνταῦθα λεγομένων ἀντιπροσώπων Βουλγάρων καὶ τῶν ἐκτὸς αὐτῶν ὀργάνων, ὅσον καὶ ἂν ἦναι βέβαιον ὅτι ἐνεργοῦνται ἐνταῦθ' τε καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας, τόσον ἀφ' ἑτέρου εἶναι βέβαιον ὅτι γίνονται ἐν ἀγνοίᾳ καὶ παρὰ τὴν θέλησιν τῆς Αὐτοκρατορικῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, ἥτις καὶ ἐπιθυμεῖ καὶ παντὶ σθένει ἐπιδιώκει τὴν ἡσυχίαν τῶν ὑπηκόων αὐτῆς, καὶ πάντοτε διεκήρυξε πανδημῶς, ὅτι οὐδόλως ἐπεμβαίνει εἰς τὰ θρησκευτικὰ τῶν ὑπηκόων αὐτῆς, ὡς καὶ εἰς τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα, ἀρῶν μάλιστα διὰ τοῦ ἐπισημοτέρου τρόπου ἐβεβαιώθη ὅτι εἶναι λίαν θρησκευτικόν, οὐχ ἥττον ὅμως καθῆκον ἐκπληροῦντες ἱερὸν καὶ ἀναπόφευκτον εἶδοποιουµεν ταῦτα πάντα πρὸς τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν, ἐκφράζοντες συγχρόνως τὴν μεγάλην λύπην ἡµῶν διὰ τὴν θρασύτητα καὶ τόλμην τῶν ἀνθρώπων τούτων τῶν λεγομένων ἀντιπροσώπων, οἵτινες ἀπορρίψαντες πάντα φόβον καὶ συστολὴν, προάγονται τοιαύτας διακοινώσεις ἐντύπους τε καὶ χειρογράφους ἐν ὀνόματι τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως ν' ἀποστέλλωσιν ἔξω εἰς τὰς ἐπαρχίας, δι' ὧν ἡ ἡσυχία τῶν φιλησύχων κατοίκων δικταράττεται, καὶ Ἀρχιερεῖς, ἀνθρωποὶ δηλαδή καὶ ἐκκλησιαστικῶς καὶ πολιτικῶς ἐπίσημον χαρακτῆρα φέροντες, περιφρονοῦνται ὑπὸ τῶν τυχόντων ἰδιωτῶν, ἐν ᾧ τὸ Πατριαρχεῖον, καίτοι ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ ἀνεγνωρισμένη ἐπίσηµως ὑπὸ τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, οὐδὲν μέχρι τοῦδε ἐκ τῶν τελευταίων γεγονότων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου εἰς οὐδένα τῶν Ἀρχιερέων ἔγραψεν, ἤδη δὲ μετὰ τὰς διακοινώσεις αὐτῶν ταύτας εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κοινοποιήσῃ ἐν περιλή-

ψει πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς τὰς ἀναγκαίαις ὁδηγίας, ὅπως μένωσιν εἰς τὰς θέσεις των μέχρι τῆς κανονικῆς λύσεως τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος.

Ταῦτα τοίνυν ἐκθέτοντες εἰς γνῶσιν τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, παρακαλοῦµεν αὐτὴν θερμῶς, καθὼς εἰς οὐδένα ἐπιτρέπει, ἀλλὰ διὰ νόμων ἀπαγορεύει καὶ αὐστηρῶς τιμωρεῖ τοὺς ἀναφανέντας τυχόν παραιτίους ταραχῶν καὶ διχονοιῶν καὶ ὀχλαγωγῶν μεταξύ τῶν πιστῶν αὐτῆς ὑπηκόων, πολλῶ μᾶλλον νὰ εὐδοκήσῃ νὰ περιστείλῃ τὴν τόλμην καὶ θρασύτητα τῶν ἀνθρώπων τούτων, οἵτινες διεγείροντες ταραχὰς καὶ ὀχλαγωγίαις εἰς ὀλοκλήρους ἐπαρχίας, ἐνεργοῦσιν ἐν τῇ παραφορᾷ αὐτῶν διωγμὸν κατὰ τῆς θρησκείας μου καὶ τῶν προνομίων τῆς Πατριαρχικῆς θέσεώς μου, ἀμφοτέρων τῶν ὁποίων ἡ προστασία καὶ ὑπεράσπισις ἐτέθη θεόθεν ὑπὸ τὸ κραταιὸν σκῆπτρον τῆς Μεγάλης Ὁσμανικῆς δυναστείας ἀπὸ πεντακοσίων ἤδη ἐτῶν, καὶ νὰ τοῖς διατάξῃ νὰ ἀναμένωσιν ἐν ἡσυχίᾳ καὶ εὐταξίᾳ τὴν λύσιν τοῦ ἀναφθέντος τούτου ζητήματος διὰ τῆς νομίμου καὶ κανονικῆς ὁδοῦ, ἕως οὗ ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ἐπινεύσῃ νὰ δηλώσῃ τὰς ὑψηλὰς αὐτῆς σκέψεις ἐπὶ τῶν σταλέντων αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου τελευταίων ἐγγράφων, καὶ κατὰ συνέπειαν νὰ δώσῃ τὰς ἀναγκαίαις διαταγὰς πρὸς τοὺς κατὰ τόπους Διοικητάς, ὥστε νὰ μὴ συμβαίνωσι τοῦ λοιποῦ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις τὰ τοιαῦτα ἀτοπήματα.

Τῆ 3 Δεκεμβρίου 1868.

Ἀριθ. 5

Τακρίριον πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν.

Ὑψηλότατε!

Διὰ τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 1 Ραμαζάν καὶ 3 Δεκεμβρίου Τακρίριου μου ἔσπευσα ἵνα καθυποβάλω πρὸς γνῶσιν Αὐτῆς ὅσα ἐθεώρησα ἀναγκαῖα κατὰ συνέπειαν τῶν ἐγγράφων καὶ προφορικῶν διεκηρύξεων τῶν ἐνταῦθα

λεγομένων ἀντιπροσώπων τῶν Βουλγάρων, διαδιδόντων ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις θεωρεῖ τὸ Βουλγαρικὸν ζήτημα λελυμένον κατὰ τὰ δύο γνωστὰ Σχέδια. Ἦδη δὲ ἔχων ἀπ' ἐνὸς προσφάτους πληροφορίας ἐκ τινῶν Ἐπαρχιῶν, ὅτι καὶ Διοικητικὴ τινες ἐπισήμως διεκοίνωσαν ἐπὶ Συμβουλίῳν, ὅτι λέλυται τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα ἐπὶ τῇ βίβσει τῶν εἰρημένων Σχεδίων, καὶ ὅτι ἐνεργοῦνται καταγκραχί τῶν θελούντων ἢ μὴ ἐμμένειν τοῖς καθεστῶσι· κάτοχος δὲ ὢν ἀπ' ἐτέρου γραμμῶν ὑπογεγραμμένων παρὰ τε τοῦ ἐνταῦθα Μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως Πανκρέτου, τῶν δύο καθηρημένων Παΐσιου καὶ Ἰλαρίωνος καὶ τῶν Δ. Στ. Τζομακῶφ, Ζαχαρίου Χ. Γιούρωφ, Κ. Μιχαηλόφσκη καὶ Γ. Σ. Τζαλόγλου, δι' ὧν οὗτοι κοινοποιοῦντες τὴν ἐν λόγῳ λύσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας, ὡς παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Κυβερνήσεως γενομένην, προσκαλοῦσιν Ἀρχιερεῖς ὅπως μεταβῶσιν ἐνταῦθα, καὶ συγκροτήσαντες Συνέλευσιν ἐν Ὁρτάκιοι, ἐργασθῶσιν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου· διὰ ταῦτα, ὡς μὴ πιστεύων τὴν δικηρυτομένην λύσιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ζητήματος παρὰ τῶν οὕτω πως δικτεινομένων, ἅτε δὴ στερούμενος τοιαύτης ἐπισήμου κοινοποιήσεως καὶ ἐπεριδόμενος ἄμα ἐπὶ τῆς ιδέας ὅτι ταῦτα πάντα ἐνεργοῦνται ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀνάγκην ἵνα διακηρυθῶ ἐπισήμως ἐνώπιον τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως κατὰ τῶν τοιούτων ἀθικιρέτων κινήματων τῶν ὑπογραψάντων τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος πρόσκλησιν, ὡς προφανῶς παραβιάζόντων τὰ κανονικὰ δικαιώματά τῆς θρησκείας μου, καὶ προνόμια τοῦ Πατριαρχείου περὶ τῆς νομίμου καὶ ὀριστικῆς λύσεως τοῦ ζητήματος, καθὼς καὶ κατὰ τῆς ἐν Ὁρτάκιοι προπαρασκευαζομένης συγκροτηθῆναι Συνελεύσεως. Ἐφ' ᾧ περ καὶ αὐθις θερμῶς ἐπικαλοῦμαι τὴν σύντονον καὶ ταχεῖαν ἐνέργειαν τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ νὰ παρεμποδίσῃ τὴν εἰς τὴν Πρωτεύουσιν εἴσοδον τῶν ἀνευ ἀδείας Πατριαρχικῆς τυχὸν κινήσαντων καὶ περιμενομένων παρ' αὐτῶν Ἀρχιερέων.

1868 Δεκεμβρίου 13.

Ἀριθ. 6.

Γακρίριον πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν.

Ὑψηλότατε!

Πληροφορηθεὶς, ὅτι οἱ ἐνταῦθα λεγόμενοι ἀντιπρόσωποι τῶν Βουλγάρων ἐξέδωκαν ἐπιστολὰς προσκαλοῦντες Ἀρχιερεῖς Βουλγαρικῶν ἐπαρχιῶν ὅπως ἔλθωσιν ἐνταῦθα καὶ συγκροτήσωσι Σύνοδον εἰς Ὁρτάκιοι, ἐθεώρησα καθήκόν μου ὅπως ἐγκλίρως διακηρυθῶ κατὰ τῆς τοιαύτης πράξεως αὐτῶν ἐνώπιον τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, καὶ παρεκάλεσα αὐτὴν θερμῶς συγχρόνως ὅπως λάβῃ τὰ ἀναγκαῖα δραστικὰ μέτρα εἰς τὴν παρεμπόδισιν τοῦ ἀτόπου σχεδίου αὐτῶν τούτου, καὶ μὴ ἔλθωσιν Ἀρχιερεῖς εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἔχει δὲ ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης ἀνά χειρὸς τὸ ἀπὸ 13 Δεκεμβρίου περὶ τούτου ταπεινὸν μου ἔγγραφον. Ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης εἶχε τὴν ὑψηλὴν εὐαρέσκειαν ὅπως μοι διακηρύσῃ ἐπισήμως διὰ τοῦ Καποῦ-κεχαγιᾶ νὰ μὲνω λίαν ἡτυχος, διότι ἐλήφθησαν ἀπὸ μέρους τῆς Ὑψηλῆς Κυβερνήσεως τὰ ἀναγκαῖα μέτρα. Τοιαύτη ὑψηλὴ διακηρύσις βεβίως εἶχε τὴν ἰσχὺν εἰς τὸ νὰ καταπαύτῃ τὴν δικαίαν ταραχὴν τῶν Πατριαρχείων· ἀλλὰ δυστυχῶς, Ὑψηλότατε, τὸ πρῶγμα δὲν ἀπέβη κατὰ τὰς προσδοκίας μου· διότι δύο Ἀρχιερεῖς, ὁ Σοφίας Δωρόθεος καὶ ὁ Λοφτζοῦ Ἰλαρίων, ἀπειτόλησαν καὶ ἦλθον χθὲς πρὸς ἐσπέραν διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τῆς Βάρνης εἰς Κωνσταντινούπολιν. Κατανοεὶ βεβίως ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης πόσον τὸ κίνημα αὐτῶν τοῦτο ἀντίκειται εἰς τὰ καθήκοντα τῆς πειθαρχίας αὐτῶν πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀρχὴν των. Ἐπίσης κατανοεὶ ἡ Ὑμετέρα ὑψηλὴ περίνοια, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ φανῶ ἀδιάφορος, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ὀρεῖλω νὰ μετέλθω πάντα τὰ χροῖδια μέτρα ὅπως ἐπανέλθωσιν οὗτοι εἰς τὰ καθήκοντα αὐτῶν· καὶ ἐπειδὴ εἰμί πεπεισμένος ὅτι τὰ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Βεραιτίῳ ὑπὸ τοσοῦτων ἐνδόξων Σουλτάνων κεχορηγημένα προνόμια, ἐν τῶν ὁποίων εἶναι τὸ ἔρχεσθαι τοὺς Ἀρχιερεῖς ἐν τῇ Πρωτεύουσιν καὶ ἀπέρχεσθαι τῇ ἀδείᾳ τοῦ Πατριάρχου, εἰσὶν ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ δι' ὅλους τοὺς Ἀρχιερεῖς· παρακαλῶ τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα νὰ ἐκδώσῃ τὰς ἀναγκαῖας διαταγὰς καὶ ὑποχρεώσῃ αὐτοὺς ἵνα διὰ τοῦ πρώτου ἀτμοπλοίου ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια.

1868 Δεκεμβρίου 20.

θότητος ἔχεται. Ἄλλως γινώτε, ἀδελφοί, ὅτι ἔσεσθε ὑπόλογοί τε καὶ ὑπεύθυνοι πᾶσι τοῖς ἐκ τῶν κανόνων τεταγμένοις ἐπιτιμίοις.

Ἐκ δὲ τούτων τῶν ἐκκλησιαστικῶν νομοθετημάτων ὀδηγηθῆτω καὶ ὁ Ἱερώτατος Μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως κύρ Πανάρετος εἰς τὸ ἱερόν καθῆκον τῆς κανονικῆς αὐτοῦ ὑποταγῆς καὶ πειθαρχίας, ἔργῳ καὶ λόγῳ εὐγνωμόνως καὶ φρονίμως ἀναλογιζόμενος τὴν μέχρι τοῦδε μακρόθυμον ἀνοχὴν τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ μητρὸς καὶ εὐεργέτιδος καὶ κυριάρχου Ἐκκλησίας. Καὶ ταῦτα μὲν ἀπὸ κηδεμονικῆς καὶ φιλαδέλφου προνοίας ὑπὲρ ὑμῶν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις κτλ.

ἁωξή. Δεκεμβρίου κδ'.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

Ἄριθ. 9.

Σχέδιον τῆς Α. Θ. Παναγιότητος πρὸς λύσιν τοῦ Βουλγαρικοῦ Ζητήματος.

1ον Αἰ ἐν Βουλγαρίᾳ Ἐπαρχίαι, συναπαρτιζοῦσαι ἴδιον Θέμα τῆς περιφερείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ὑπὸ τὸ ὄνομα Θέμα Βουλγαρικόν, ἀπολαύσουσιν ἰδιαιτέρων τινῶν Ἐκκλησιαστικῶν Προνομίων.

2ον Ὁ ἐν τῷ Θέματι τούτῳ κατὰ τὸ Συνταγμάτιον ἀνώτερος τῆ τάξαι Μητροπολίτης, ἐστὶν ὁ κανονικὸς Ἐξάρχος ὅλου τοῦ Θέματος.

3ον Τοὺς ἐν τῷ Θέματι τούτῳ ὑπάρχοντας Ἐπισκόπους ἢ Ἐκκλησία προθύμως τιμῆσει εἰς Μητροπολίτας, ἐὰν ἀπὸ κοινοῦ ζητηθῇ τοῦτο.

4ον Ὁ τε Ἐξάρχος καὶ πάντες οἱ τοῦ Θέματος Μητροπολίται μνημονεύουσι κανονικῶς τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

5ον Ἀπκντες οἱ τοῦ Θέματος Μητροπολίται, συνεχόμενοι ἐκ περιτροπῆς τακτικῶς ἢ ἐκτάκτως περὶ τὸν οἰκεῖον Ἐξάρχον, συγκροτοῦσιν ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτοῦ Ἐπαρχικὴν Σύνοδον, ἀγρύπνως φροντίζουσαν περὶ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτε-

ρικῆς εὐταξίας συνφθὰ τοῖς Θείοις καὶ Ἱεροῖς Θεσμοῖς καὶ κανόσι καὶ κατὰ τὰ πατροπαράδοτα ἔθη τῆς καθ' ἡμᾶς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ θεωροῦσαν πᾶσαι τὰς Ἐκκλησιαστικὰς καὶ λοιπὰς ὑποθέσεις τῶν χριστιανῶν τοῦ Θέματος. Αἱ δὲ ἀποφάσεις τῆς Συνόδου ταύτης ἔχουσι κύρος ἐπαρχιακὸν καὶ ἐπιτόπιον, σωζομένου τοῦ δικαιώματος τῆς ἐκκλήτου πάντοτε τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῳ.

6ον Ἡ Σύνοδος τοῦ Βουλγαρικοῦ Θέματος ὀφείλει ὀρίσαι τὰ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς καὶ δι' εἰδικοῦ κανονισμοῦ ἐγκεκκριμένου ὑπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

7ον Ἡ Ἐπαρχικὴ αὕτη Σύνοδος [ἐγγράφει ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ μετ' ἀκριβῆ δοκιμασίαν καὶ ἔρουναν τὰ ὀνόματα καὶ τὰ προσόντα τῶν εἰς Ἀρχιερατείαν ἐκλεξιμῶν Κληρικῶν τῶν ἀπὸ παντὸς τοῦ Βουλγαρικοῦ Θέματος.

8ον Αἱ ἐκλογαὶ τῶν Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων τοῦ Βουλγαρικοῦ Θέματος ἐνεργοῦνται παρὰ τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου ἐπὶ τῶν ἐν τῷ εἰρημένῳ ἐπαρχιακῷ Κεταλόγῳ τῶν ἐκλεξιμῶν, φυλαττομένου τοῦ κανονικοῦ κύρους τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῳ· αἱ δὲ χειροτονίαι τελοῦνται κατὰ Πατριαρχικὴν ἐκδοσιν εἴτε ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου, εἴτε ἐν τῇ χηρευούσῃ Μητροπόλει ἢ Ἐπισκοπῇ.

9ον Τὰ Ἀρχιερατικὰ διπλώματα (Βεράτια) τοῦ Βουλγαρικοῦ Θέματος αἰτῶν ὁ Πατριάρχης παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης πέμπει πρὸς τὴν Ἐπαρχιακὴν Σύνοδον, ἵνα δι' αὐτῆς ἐγχειρισθῶσι πρὸς τοὺς χειροτονηθέντας.

10ον Ἡ Ἐπαρχικὴ Σύνοδος ἐξαιτεῖται παρὰ τοῦ Πατριάρχου πᾶν, οὗ ἂν χρῆζῃ (οἷον ἄγιον μῦρον καὶ τὰ τοιαῦτα), καὶ ἀναφέρεται πρὸς αὐτὸν περὶ πάσης Ἐπαρχιακῆς ὑποθέσεως, ἀπαίτουσῃ τὴν Πατριαρχικὴν προστασίαν καὶ συνδρομὴν, ἄλλην τε καὶ τὴν παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Κυβερνήσει.

11ον Ἡ Ἐπαρχικὴ Σύνοδος φροντίζει ὅπως συστηθῶσιν ἐν τῷ Βουλγαρικῷ Θέματι τὰ ἀναγκαιὰ Ἱερτικὰ Σχολεῖα πρὸς μὀρφωσιν τοῦ κατωτέρου κλήρου, καθὼς καὶ μία Θεολογικὴ Σχολὴ ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς Συνόδου, συντηρουμένη κοινῇ δαπάνῃ ἀπαξιαπάντων τῶν τοῦ Θέματος Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων καὶ τοῦ Ὁρθοδόξου Βουλγαρικοῦ λαοῦ. Δύναται δὲ πέμπειν καὶ ἀριθμὸν τινα Ἱεροσπουδαστῶν Βουλγαροπαίδων εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.

12ον Ἡ τάξις τῶν Σταυροπηγιῶν Μοναστηρίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου διατελέσει ἀναλλοίωτος.

13ον Ἐάν ἐν τισι τῶν ἐν τῷ Βουλγαρικῷ Θέματι Ἐκκλησιῶν αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι ἀναγινώσκωνται Ἑλληνιστί, ἐν δὲ τισι τῶν ἐκτὸς Σλαβιστί, καὶ τοῦ λοιποῦ διατελέσει τὸ αὐτὸ γινόμενον, πλὴν ἐάν κοινῇ συμφωνίᾳ πάντων τῶν συνανοριτῶν ἢ συνδημοτῶν ἐξαιτηθῇ ἢ τοῦ Μητροπολίτου ἄδεια πρὸς οἰανδήποτε τῆς γλώσσης μεταβολήν· τὸ μέρος δὲ, ὅπερ δὲν εὐαρεστεῖται εἰς τὴν γλῶσσαν, ἧς ἡ χρῆσις ἀνέκαθεν ἐξᾠκολουθεῖ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ, δύναται νὰ κτίσῃ ἰδίαν ἐκκλησίαν· τὸ δικαίωμα ὁμῶς ἔσεται πάντοτε τὸ καθεστώς.

14ον Τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Βουλγαρικοῦ θέματος ἱερῶν ἐκκλησιῶν ὁ κλῆρος ἀπαραιτήτως ὑπάγεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ποιμαντικὴν ἐποπτεῖαν καὶ κανονικὴν ἐξέχρησιν τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου, οὗ καὶ μνημονεύει, παρ' οὗ καὶ διορίζεται καὶ κρίνεται καὶ παύεται κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας. Ἐπομένως καὶ ἡ ἐν Παλατᾷ κειμένη Ἱερά Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ἢ ὑπὸ Βουλγάρων συντηρουμένη, ὑπάγεται εἰς τὰς αὐτὰς κανονικὰς διατάξεις, χορηγουμένου αὐτοῖς, ἐάν θέλωσι, τοῦ δικαιώματος τοῦ ἔχειν ἴδιον Τιτουλάριον Ἐπίσκοπον κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Ἐνορίᾳ κειμένων ἐπισημοτέρων ἐκκλησιῶν.

15ον Ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου οἱ Μητροπολίται τοῦ Βουλγαρικοῦ Θέματος ἀπολαύουσιν ὡς ἐκλογεῖς καὶ ὡς ἐκλέξιμοι τῶν αὐτῶν δικαίων, ὧν καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ Θρόνου Μητροπολίται.

16ον Ὅσοι τῶν Μητροπολιτῶν ἢ Ἐπισκόπων τοῦ Βουλγαρικοῦ Θέματος ἕνεκα ἰδίων ἢ Ἐπαρχιακῶν ὑποθέσεων ἀναγκάζονται μεταβῆναι εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἰσχύουσι καὶ ἐπ' αὐτῶν αἱ αὐταὶ κανονικαὶ διατυπώσεις, ὅσαι καὶ περὶ τῆς λοιπῆς ἱεραρχίας τοῦ θρόνου.

17ον Οἱ ἐκ τοῦ Βουλγαρικοῦ θέματος τυχόν ἐνδημοῦντες εἰς Κωνσταντινούπολιν Μητροπολίται χοροστατοῦσιν ἐπ' ἐκκλησίας ἢ καὶ παρεδρεύουσιν ἐν τῇ Συνόδῳ κατὰ πρόσκλησιν τιμητικὴν τοῦ Πατριάρχου ἀπαραλλάκτως, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ τυχόν ἐνδημοῦντες Μητροπολίται τοῦ θρόνου οἱ μὴ ὄντες ἐνεργεῖα μέλη Συνοδικῆ.

18ον Ἐάν ὑπάρχωσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει νομίμως ἀνεγνωρισμένοι λαϊκοὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ θέματος τούτου προσκαλοῦνται καὶ αὐτοὶ εἰς ἐκείνας τὰς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις γενικὰς συνελεύσεις εἰς ὅσας καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι ἄλλων Ἐπαρχιῶν.

Ἄριθ. 10.

Τὸ τελευταῖον σχέδιον τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον Α'.

Ἐκ τῶν κατωτέρω ἀριθμουμένων Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπαρχιῶν καὶ χωρῶν συνιστᾶται ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Βουλγαρικὴ Ἐξαρχία ἐν ἰδιαίτερον Ἐκκλησιαστικὸν Θέμα, ἀπολαῦον πλήρους ἐσωτερικῆς αὐτοδιοικήσεως ὡς πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικὰ.

Ἄρθρον Β'.

Ὁ ἐν τῷ Θέματι τούτῳ ἀνώτερος τῇ τάξει Μητροπολίτης ἔστιν Ἐξάρχος τοῦ ὅλου Θέματος, ἐν ταύτῳ δὲ καὶ κανονικὸς πρόεδρος τῆς περὶ αὐτὸν ἐσομένης Βουλγαρικῆς διαρκοῦς Συνόδου.

Ἄρθρον Γ'.

Τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν τοῦ ρηθέντος Θέματος κανονισθήσονται δι' ἰδιαίτερου κανονισμοῦ, καθυποβληθησομένου εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, δυνάμει τοῦ ὁποῦ Κανονισμοῦ θέλει κωλύεται πᾶσα ἔμμεσος ἢ ἄμεσος ἀνάμιξις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν τῇ διοικήσει τοῦ ρηθέντος Θέματος καὶ ἰδίως ἐν ταῖς ἐκλογαῖς τῶν Ἀρχιερέων αὐτοῦ καὶ δὴ καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἐξάρχου.

Ἄμα δὲ ἐκλεγομένου τοῦ ρηθέντος ἐξάρχου, ἢ τῆς Ἐξαρχίας Σύνοδος ὀφείλει ἀναφέρεσθαι πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ὅστις θέλει χορηγῆ ὅσον τάχιον τὴν πρὸς χειροτονίαν αὐτοῦ προσήκουσαν Πατριαρχικὴν ἔκδοσιν.

Ἄρθρον Δ'.

Ὁ ρηθεὶς Ἐξάρχος διορίζεται δι' ὑψηλοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Βερατίου, μνημονεύει δὲ κανονικῶς τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Ἄρθρον Ε'.

Ὁ ρηθεὶς Ἐξάρχος θέλει ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεσθαι διὰ πᾶσαν ὑπόθεσιν, ἀφορῶσαν τὴν Ἐξαρχίαν αὐτοῦ εἰς τὰς διοικητικὰς ἀρχὰς εἴτε τῆς Ἐξαρχίας αὐτοῦ εἴτε τῆς πρωτεύουσας ἀπ' εὐθείας καὶ δι' ἰδίων

ἐκθέσεων· ἰδίως δὲ τὰ παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Κυβερνήσεως χορηγηθησόμενα Βεράτια ἐκδοθήσονται ἐπὶ ταῖς παρὰ τοῦ ρηθέντος Ἐξάρχου πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Κυβέρνησιν καθυποβληθησομέναις ἐκθέσεσιν.

Ἄρθρον ΣΤ΄.

Ἐάν συμπέσωσιν ἐκκλησιαστικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ ὑποθέσεις, χρήζουσαι πρὸς συντήρησιν καὶ ἐμπέδωσιν τοῦ ὀρθοδόξου πολιτεύματος, κοινῆς σκέψεως καὶ συμπράξεως, ἡ Σύνοδος τῆς ρηθείσης ἐξαρχίας θέλει ἀναφέρεσθαι πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Ἀγίαν Σύνοδον, παρ' ὧν θέλουσι χορηγεῖσθαι αὐτῇ προθύμως ἢ ἀπαιτουμένη σύμπραξις καὶ αἱ ἀναγκαῖαι ἀπαντήσεις.

Ἄρθρον Ζ΄.

Ἡ τῆς ρηθείσης Ἐξαρχίας Σύνοδος θέλει λαμβάνει παρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὸ Ἅγιον Μύρον, ὅσκις ἂν χρήζῃ αὐτοῦ.

Ἄρθρον Η΄.

Οἱ Ἐπίσκοποι, Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Μητροπολίται τοῦ τε Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας θὰ δύνανται ἐλευθέρως νὰ πηγαινοέρχωνται καὶ νὰ διέρχωνται ἀμοιβαίως διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν τοῦ τε Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς ρηθείσης Ἐξαρχίας καὶ διὰ τὰς τυχόν παρεμπιπτούσας ἀνάγκας νὰ διαμένωσιν ἐν ταῖς ἑδραῖς τῶν Βιλαγετίων καὶ ἐν τοῖς διαφόροις διοικητικοῖς κέντροις, χωρὶς ὅμως νὰ δύνανται ἐπ' οὐδεμιᾶ προφάσει καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ συγκαλῶσι περὶ ἑαυτοῦς Συνόδους καὶ νὰ ἐξασκῶσιν οἰανδήποτε δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν ἐκτὸς τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν εὐρισκομένων εἴτε Γραικῶν εἴτε Βουλγάρων, οὔτε νὰ δύνανται νὰ ἱεουργήσωσιν ἄνευ τῆς Κανονικῆς ἀδείας τοῦ τῆς Ἐπαρχίας Ἐπισκόπου.

Ἄρθρον Θ΄.

Τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Βουλγαρικὸν Μετόχιον καὶ ὁ παρ' αὐτῷ εὐρισκόμενος Βουλγαρικὸς Ναὸς ἐξαρτῶνται καὶ ἐποπτεύονται ἀμέσως ἀπὸ τὸν Ἐξάρχον τοῦ Βουλγαρικοῦ Θέματος, ὡς τὸ Ἅγιοταφικὸν Μετόχιον ἐξαρτᾶται καὶ ἐποπτεύεται ἀπὸ τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Ἱεροσολύμων. Δύναται δὲ ὁ ρηθεὶς Ἐξάρχος, ὅσκις ἡ χρεὶα τὸ καλέσει, νὰ ἐνδημῇ ἐν αὐτῷ διὰ τὰς παρεμπιπτούσας ἐθνικὰς τε καὶ ἐκκλησιαστικὰς αὐτοῦ ὑποθέσεις, χωρὶς ὅμως νὰ δύνανται ν' ἀναμιγνύηται οὐδαμῶς ἐν τοῖς ἀναγομένοις εἰς τοὺς ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας εἴτε ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἴτε ἀλλαχοῦ εὐρισκομένους Βουλγάρους.

Ἄρθρον Ι΄.

Αἱ ἐπαρχίαι Τζερβενουῦ, Δρύστρας, Πρεσλάβας, Τουρνόβου, Σοφίας, Βράτζας, Λορτζού, Βιδύνης, Νύσσης, Νυσάβας, Κεστέντηλιου, Σαμακοβίου, Σκοπείων, Βελισσοῦ, Μογλενῶν, Βοδενῶν, Στρουμνίτσης, Πολυανῆς, Βάρνης, πλὴν τῆς πόλεως, τὸ Σαντζάκιον Συλήμνου πλὴν τῶν πόλεων Ἀγχιάλου καὶ Μεσημβρίας, ἐκ τῆς ἐπαρχίας Σωζουπόλεως ὁ Καζᾶς τῆς Σωζουπόλεως πλὴν τῶν παραλίων· ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως ὁ Καζᾶς τοῦ Τζιρμάν καὶ Τζίσιρι Μουσταφᾶ-Πασσᾶ· ἐκ τῆς ἐπαρχίας Δράμας ὁ Καζᾶς τοῦ Νευροκόπου· ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ξάνθης ὁ Καζᾶς τοῦ Ἀχῆ Τζελεμπῆ· ἐκ τῆς ἐπαρχίας Πελαγονείας ὁ Καζᾶς τοῦ Περλεπέ· ἐκ τῆς ἐπαρχίας Μελενίκου τὸ Βόρειον μέρος πλὴν τῆς πόλεως καὶ τοῦ νοτίου μέρους τῆς ἐπαρχίας· ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ρωσκοπρεσρένης ὁ Καζᾶς τῆς Πρίστινας· ἐκ τῆς ἐπαρχίας Πρεσπῶν ἢ Ἀχρίς καὶ πάντα τὰ μέρη τὰ κείμενα ἐκτὸς τῆς ποτὲ ἐπισκοπῆς Πρεσπῶν μὲ τὰ σύνορα αὐτῆς. Ἡ ἐπαρχία Φιλιππουπόλεως πλὴν τῆς πόλεως, τῆς κωμοπόλεως Στενημάχου, καὶ τῶν χωρίων Κούκλενας, Βοδενῶν, Ἀρβανιτοχωρίου, Παναγίας, Νοβοσέλο, Λιάσκοβου, Ἀχλάνιου, Πατζκόβου, Βελαστίτζας, ἐάν ᾧσι μικτὰ· ἅμα δὲ καὶ τῶν Μοναστηρίων Ἀγίας Παρασκευῆς (Γοδενῶν), Ἀγίων Ἀναργύρων (Κουκλαίνης), Ἀγ. Γεωργίου (Βελαστίτζας), ἀπερτίζουσι τὴν βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν, εἰς ἣν θέλουσιν ὑπάγεσθαι καὶ τὸ παρὰ τὴν Φιλιππούπολιν προάστειον τοῦ Μαρσίου καὶ ὁ Καρσί-Γιακᾶς, ἔτι δὲ καὶ ἡ ἐν τῇ πόλει ἐνορία τῆς Παναγίας ἐπὶ τῷ ὄρφ ὅτι, ὅσοι κάτοικοι τῆς ἐνορίας ταύτης ἐκφράσωσι τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην, οὗτοι θέλουσι μένει κατ' ἐξαιρετικὴν προνομίαν ἐκτὸς τῆς τε ἐνορικῆς δικαιοδοσίας τῆς ρηθείσης Ἐκκλησίας τῆς Παναγίας καὶ δὴ καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Ἐξάρχου τοῦ Βουλγαρικοῦ Θέματος.

Ἄρθρον ΙΑ΄.

Ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ὡς ἀνωτέρω ὁροθεσίας τῆς Βουλγ. Ἐξαρχίας θέλουσι μένει Βούλγαροι ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου, ὡς καὶ μὴ Βούλγαροι ἐκ τῆς ρηθείσης Βουλγ. Ἐξαρχίας, θέλει καταβληθῆ ἀμοιβαίως πᾶσα προσπάθεια, ὅπως ἰκανοποιῶνται συνωδὰ τοῖς θεοῖς καὶ ἱεροῖς Κανόσιν αἱ δίκαιαι αἰτήσεις τῶν τε Βουλγάρων καὶ μὴ καὶ μὴ διαταράττεται ἡ αἰετοτε εὐκαταία ἡσυχία καὶ ἀρμονία.

Ἄρθρον ΙΒ΄.

Ἡ τάξις τῶν κατὰ κανόνας Σταυροπηγίων Μοναστηρίων, τῶν ἐν τῇ ρηθείσῃ Ἐξαρχίᾳ κειμένων, θέλει μένει ἀναλλοίωτος.

Ἀριθ. 11.

Διορθώσεις καὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ τελευταίου

σχεδίου τῆς Μ. Ἐπιτροπῆς.

Εἰς τὸ Γ'. ἄρθρον. Τὸ ἄρθρον τοῦτο διαιρετέον εἰς δύο καὶ διορθωτέον ὡς ἐξῆς.

Ἄρθρον Γ'. Τὰ ἀπορῶντα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν τοῦ ρηθέντος Θέματος κανονισθῆναι δι' ἰδιαιτέρου κανονισμοῦ, ἐξασφαλίζοντος τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοδιοίκησιν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ βίβσει τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν ἱερῶν προχρῶσεων τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καθυποβληθησομένου εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως.

Ἄρθρον Δ'. Αἱ ἐκλογαὶ τοῦ τε Ἐξάρχου καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τῷ Θέματι τούτῳ Μητροπολιτῶν τελοῦνται ἐλευθέρως κατὰ τὰς διατυπώσεις τῶν ἱερῶν Κανόνων ὑπὸ τῆς Συνόδου τῆς Ἐξαρχίας ταύτης, φυλαττομένου τοῦ κανονικοῦ κύρους τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, ὅστις, ἅμα εἰδοποιηθεὶς ἐπισήμως διὰ μὲν τὸν Ἐξάρχον ὑπὸ τῆς Συνόδου, διὰ δὲ τοὺς Μητροπολίτας ὑπὸ τοῦ Ἐξάρχου, θέλει ἀποστέλλει (τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐκλογῆς καὶ δὴ καὶ) τὴν ἔκδοσιν τῆς χειροτονίας, ἐὰν ὁ ἐκλεγείν ᾖ πρεσβύτερος ἢ διάκονος (τῆς α' οἰκουμ. δ'. 1 καὶ τῆς Δ'. κη' 2).

1. «Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι» εἰ δὲ δυσχερὲς εἶη τὸ τοιοῦτον, ἢ διὰ κατεπείγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ ἐξάπαντος τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμπλήρων γενομένων καὶ τῶν ἀπόντων καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν χειροτονίαν ποιεῖσθαι. Τὸ δὲ κύρος τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ Μητροπολίτῃ.»

2. «Πανταχοῦ τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων ὅροις ἐπόμενοι, καὶ τὸν ἀρτίως ἀναγνωσθέντα κανόνα τῶν ἑκατὸν πενήκοντα θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων, τῶν συναχθέντων ἐπὶ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης Μεγάλου Θεοδοσίου, τοῦ γενομένου βασιλέως ἐν τῇ βασιλίδι Κωνσταντινουπόλεως νῆα Ρώμῃ, γνωρίζοντες : τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ὀρίζομεν τε καὶ ψηφίζομεθα περὶ τῶν πρεσβείων τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας, τῆς αὐτῆς Κων]λεως νέας Ρώμης. Καὶ γὰρ τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρως Ρώμης διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην οἱ πατέρες· εἰκότως ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα· καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι οἱ ἑκατὸν πενήκοντα θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι, τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῷ τῆς νέας Ρώμης ἁγιωτάτῳ θρόνῳ εὐλόγως· κρίναντες, τὴν βασιλεία καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν

Τὸ Δ'. Ἄρθρον τοῦ σχεδίου διορθωτέον ὡς ἐξῆς:

Ἄρθρον Ε'. Ὁ διορισμὸς τοῦ Ἐξάρχου ἐπικυροῦται δι' ὑψηλοῦ Ἀυτοκρατορικοῦ Βεραιτίου, ὅπερ, ἐκδιδόμενον συνεπεῖχ ἐκθέσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, θέλει πέμπεσθαι εὐθὺς πρὸς τὸν Ἐξάρχον· αὐτὸς δὲ ὁ Ἐξάρχος καὶ οἱ λοιποὶ Μητροπολίται μνημονεύουσι κανονικῶς ἐν ταῖς ἱερῶν τελεταῖς τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου (τῆς πρωτοδευτέρως ἱε'. 3).

Εἰς τὸ Θ'. ἄρθρον μετὰ τὰς λέξεις: «ὁσάκις ἡ χρεία τὸ καλέσῃ» προσθετέον «ἐν ἔρχητι ἀκωλύτως μετὰ προηγουμένην κανονικὴν ἄδειαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὡς ποιούσι καὶ αὐτοὶ οἱ Πατριάρχαι» (Καν. τῆς ἐν Σαρδικῇ γ'. καὶ ἄλλοι 4).

Εἰς τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου προσθετέον· «ὁσάκις δὲ συμπέσῃ νὰ τελέσῃ ἱεροπραξίαν εἴτε ἐντὸς εἴτε ἐκτὸς τοῦ Μετοχίου, ὀφείλει λαμβάνειν ἔκδοσιν τοῦ Πατριάρχου κατὰ τοὺς κανόνας, ὅπερ πράττει καὶ αὐτὸς ὁ

» πόλιν καὶ τῶν ἴσων ἀπολύουσαν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρῳ Βασιλίδι Ρώμῃ, καὶ ἐν τοῖς
» Ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγάλυνεσθαι πράγμασι, δευτέρην μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν.
» Καὶ ὥστε τοὺς τῆς Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιατικῆς, καὶ τῆς Θρακικῆς Διοικῆσεως
» Μητροπολίτας μόνους, εἶτι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς Βαρθαριοῖς Ἐπισκόπου
» τῶν προειρημένων Διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ἐπὶ τοῦ προειρημένου ἁγιωτάτου
» θρόνου τῆς κατὰ Κωνσταντινουπόλιν ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας· δηλαδὴ ἐκάστου
» Μητροπολίτου τῶν προειρημένων διοικήσεων μετὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων χειρο-
» τονοῦντος τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους, καθὼς τοῖς Θεοῖς Κανόσι διηγόρευται. Χει-
» ροτονεῖσθαι δὲ, καθὼς εἴρηται τοὺς Μητροπολίτας τῶν προειρημένων Διοικήσεων
» παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἀρχιεπισκόπου, ψηφισμάτων συμφώνων,
» κατὰ τὸ ἔθος, γινομένων καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀναγερομένων.»

3. «Τὰ ὀρισθέντα περὶ πρεσβυτέρων καὶ ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν, πολλῶν
» μᾶλλον ἐπὶ Πατριαρχῶν ἀρμόζει· ὥστε, εἴ τις Πρεσβύτερος, ἢ Ἐπίσκοπος ἢ Μητρο-
» πολίτης τολμήσῃ ἀποστῆναι τῆς πρὸς τὸν οἰκεῖον Πατριάρχην κοινωνίας, καὶ μὴ ἀνα-
» φέροι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, κατὰ τὸ ὀρισμένον καὶ τεταγμένον, ἐν τῇ θεῇ μυσταγωγίᾳ,
» ἀλλὰ πρὸ ἐμφανείας συνοδικῆς καὶ τελείας αὐτοῦ κατὰ κράτος σχίσμα ποιήσῃ· Τοῦτον
» ὄρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος, πάσης ἱερατείας πικτελῶς ἀλλότριον εἶναι, εἰ μόνον ἐλεγχθεῖται
» τοῦτο πικτενομήσας. . . .»

4. «Καὶ τοῦτο προστεθῆναι ἀναγκαῖον, ἵνα μηδεὶς ἐπισκόπων ἀπὸ τῆς ἐκτουτοῦ ἐπαρ-
» χίας εἰς ἐτέραν ἐπαρχίαν, ἐν ἣ τυχάνουσιν ὄντες ἐπίσκοποι, διαβῆνοι. Εἰ μὴ τις παρὰ
» τῶν ἀδελφῶν τῶν ἐν αὐτῇ κληθείη, διὰ τὸ μὴ δοκεῖν ἡμᾶς τὰς τῆς ἀγάπης, ἀποκλείειν
» πύλας.»

Ἱεροσολύμων καὶ οἱ ἄλλοι Πατριάρχαι, ὡσάντις ἐνδημοῦσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει». (Καν. Ἀντιοχείας γ'. 5 καὶ τῆς Β'. Οἰκουμ. β'. 6 καὶ ἄλλοι).

Ἄρθρον Γ'. Αἱ Ἐπαρχίαι Ἰζερβενού, Δρύστα, (ἐκτὸς τῆς Κωνσταντίας), Πρεσλάβας, Τουρνόβου, Σοφίας, Βράτζας, Λοφτζού, Βιδύνης, Νύσσης, Νυσσάβας, Κεστεντηλίου, Σαμκοβίου, Βελισσοῦ, Βάρνης ἐκτὸς τῆς πρωτεύουσας καὶ τῶν παραλίων χωρίων τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως Βάρνης μέχρι τῆς Κωνσταντίας διϊκνουμένων εἴκοσι περίπου τὸν ἀριθμὸν. Ἐκ τῆς Ἐπαρχίας Μεσημβρίας ὁ Καζᾶς Προβατί.

Ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἀρχιάλου οἱ δύο Καζᾶδες Ἀετὸς καὶ Καρναπάτι. Ἐκ τοῦ Σαντζακίου Σουλῆμου τῆς Ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως οἱ Καζᾶδες Σουλῆμου, Γιαμπόλεως καὶ Νοβαί.

Ἐκ τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως πάντες οἱ Καζᾶδες πλὴν τοῦ Ναχιγέ Κόνου καὶ τῆς πόλεως, ἐξαίρεσει τοῦ Καρσί-Γιακᾶ.

Ἐκ τῆς ἐπαρχίας Πελαγονείας ὁ Καζᾶς Περλεπέ, καὶ ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ξάνθης ὁ Καζᾶς τοῦ Ἀχῆ-Γζελεμπῆ.

Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ Γ'. ἁρθρου.

Αἱ ἐπαρχίαι Βοδενῶν, Μογλενῶν, Πολυκνής, Σκοπείων καὶ Στρωμνιτζῆς ἐξήρθησαν· διότι μέχρι σήμερον εὐρίσκονται εἰς σχέσιν καὶ ἀρμονίαν μὲ τὰ Πατριαρχεῖα.

Ἐπίσης καὶ οἱ Καζᾶδες Πρίστινας (τῆς ἐπαρχίας Ρασκοπρεσρένης), Ἀχρίδος (τῆς ἐπαρχίας Πρεσπῶν), τὸ βόρειον μέρος τῆς ἐπαρχίας Μελενίκου καὶ ὁ Καζᾶς Νευροκόπου τῆς Ἐπαρχίας Δράμας.

5. «Μηδὲνα ἐπίσκοπον τολμᾶν ἀφ' ἑτέρας Ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν μεταβαίνειν καὶ χειροτονεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ τινὰς εἰς προαγωγὴν λειτουργίας, μηδὲ εἰ συνεπάγοιτο ἑαυτῷ ἑτέρους, εἰ μὴ παρκαληθεὶς ἀφίκοιτο διὰ γραμμᾶτων τοῦ τε Μητροπολίτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπισκόπων, ὧν εἰς τὴν χώραν πρέροχοιτο.»

6. «Τοὺς ὑπὲρ Διοίκησιν ἐπισκόπους τῆς ὑπερορίας Ἐκκλησίας μὴ ἐπιέναι μηδὲ συγγέειν τὰς Ἐκκλησίας.»

«Ἀκλήτους δὲ ἐπισκόπους ὑπὲρ Διοίκησιν μὴ ἐπιβαίνειν ἐπὶ χειροτονία, ἢ τισιν ἄλλαις οἰκονομίαις Ἐκκλησιαστικαῖς. Φιλαττομένου δὲ τοῦ προγεγραμμένου περὶ τῶν διοικήσεων κανόνος, εὐδὴλον ὡς τὰ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἢ τῆς ἐπαρχίας Σύνοδος διοικήσει, κατὰ τὰ ἐν Νικαίᾳ ὠρισμένα. Τὰς δὲ ἐν τοῖς Βαρθαρικοῖς ἔθνεσι τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας οἰκονομεῖσθαι χρὴ κατὰ τὴν κρητήσαν συνήθειαν τῶν Πατέρων».

Τὰ δὲ παράλια χωρία ἀπὸ Βάρνης μέχρι Κωνσταντίας ἐξήρθησαν καὶ διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους καὶ διότι τὸ πλεῖστον εἰσι καθαρῶς Γραικικὰ ἢ μικτά.

Ἐπ' αὐτῶς καὶ τὰ παράλια τῶν Ἐπαρχιῶν Μεσημβρίας, Ἀρχιάλου καὶ ἡ Ἐπαρχία Σωζουχαθουπόλεως μέχρι τοῦ Πόρου.

Οἱ δὲ τῆς Ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως καζᾶδες Ἰζιρμένι καὶ Ἰζισρι Μουσταφᾶ-Πασᾶ ἐξήρθησαν μόνον διότι ὡς ἐκ θέσεως συνέχονται μὲ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς Ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως καὶ διατέλεσαν πάντοτε εἰς ἀρμονίαν μὲ τὴν Μητρόπολιν. Ὁ δὲ πρῶτος μάλιστα ἐξ αὐτῶν κατοικεῖται ὑπὸ Γραικῶν, τὸ πλεῖστον λαλουμένης τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους καὶ ὁλόκληρος ὁ Ναχιγέ Κόνου τῆς Ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως, ἐν ᾧ συμπεριλαμβάνονται καὶ τὰ ἐν τῷ σχεδίῳ ἀναφερόμενα χωρία καὶ αἱ κωμοπόλεις, διότι τὰ πλεῖστα καθὼς καὶ τὸ χωρίον Δερμένδερε, δι' ἀναρχῶν αὐτῶν ἐδήλωσαν τὸ ἀδιέσπαστον αὐτῶν ἀπὸ τὰ Πατριαρχεῖα· καὶ μ' ὅλον ὅτι καὶ ἕτερα χωρία, ἰδίως τοῦ Καζᾶ Χάσκι, διεβίβασαν τοιαύτης ἀναρχίας εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα δὲν ὑπάρχοντι εἰς τὸν Καζᾶν Κόνου, ἀφίενται εἰς τὸ θέμα τῆς Ἐπαρχίας.

Ἐπίσης ἀφίεται καὶ τὸ πρόκτειον ὁ Καρσί-Γιακᾶ τῆς Φιλιππουπόλεως, μ' ὅλον ὅτι καὶ ἐκεῖτε οἰκοῦσι Γραικοὶ, οἱ ὅποιοι καὶ ἀνεγείρουσιν ἤδη Ἐκκλησίαν.

Ἡ δὲ Ἐνορία τῆς Παναγίας καὶ τὸ Μαρᾶσι ἐν Φιλιππουπόλει δὲν δύνανται νὰ συμπεριληφθῶσιν ἐν τῷ θέματι τῆς Ἐπαρχίας, διότι τοῦτο ἀντίκειται ὅλως τοῖς Ἱεροῖς Κανόσι, τοῖς ἀπαγορεύουσι δύο Ἐπισκόπους εἶναι εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πόλιν. (ἄρ. Α'. η'. 7 καὶ Δ' ιβ'. 8.)

7. «Ἴνα ἐν τῇ πόλει δύο Ἐπίσκοποι ὦσιν.»

8. «Ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, ὡς τινες παρὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικούς θεσμοὺς προσδραμόντες δυναστείας, διὰ πραγματικῶν τὴν μίαν ἐπαρχίαν εἰς δύο κατέτεμον, ὡς ἐκ τούτου δύο Μητροπολίτας εἶναι ἐν τῇ αὐτῇ Ἐπαρχίᾳ ὠρισε τοίνυν ἡ ἁγία Σύνοδος τοῦ λοιποῦ μηδὲν τοιοῦτο τολμᾶσθαι παρὰ Ἐπισκόπου. Ἐπεὶ τὸν τοιοῦτον ἐπιχειροῦντα, ἐκπίπτειν τοῦ ἰδίου βαθμοῦ.»

Ἄριθ. 12.

Μετάφρασις τοῦ Ὑψηλοῦ Φιρμανίου.

Ἡ Κυριωτέρα Ἀνακτορικὴ ἡμῶν ἐπιθυμία εἶναι ὅπως πάντες οἱ τὴν Αὐτοκρατορικὴν ἡμῶν Ἐπικράτειαν οἰκοῦντες πιστοὶ ὑπήκοοι, χαίροντες πάντοτε ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν κατὰ τε τὴν θρησκείαν καὶ λοιπὰ, καὶ ἐν ἀρμονίᾳ καὶ ἀγάπῃ πρὸς ἀλλήλους διατελοῦντες, (τοῦθ' ὅπερ ὁ τε πατριωτισμὸς καὶ τὸ καθῆκον τοῦ ἀνθρώπου ἀπαιτοῦν), συμπράττωσιν, ὅσον τὸ ἐπ' αὐτοῖς, εἰς τὰς ὑπὲρ εὐημερίας τοῦ Κράτους καὶ τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ δαφιλῶς καταβαλλομένης διηνεκῆς βασιλικῆς ἡμῶν προσπαθείας. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐναντίον τῆς ἀγαθῆς ταύτης ἐπιθυμίας ἐγένετο ἡμῖν παρὰ τὸν θλίψεως ἢ ἀπὸ τινος ἤδη μεταξὺ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν Ὀρθοδόξων Βουλγάρων ἀναφύεσα διαφωνία καὶ ἕρις ὡς ἐκ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ὑποταγῆς, ὡς πρὸς τὰ ὅρια δηλονότι τοῦ συνδέσμου τῶν Βουλγάρων Μητροπολιτῶν, ἐπισκόπων καὶ ἱερέων, ὡς καὶ τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν μετὰ τῶν Πατριαρχείων, διὰ τοῦτο μετὰ πολλὰς συζητήσεις καὶ σκέψεις, αἵτινες ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου πρὸς τὴν ἐπ' ἀγαθῷ λύσιν αὐτοῦ, ἀπεφασίσθησαν τέλος τὰ ἀκόλουθα:

Αον. Θέλει σχηματισθῆ ἐν ἰδιαίτερον πνευματικὸν τμήμα (δχιρέ), περιλαμβάνον πάσης τῆς κατωτέρω ἀριθμουμένης Μητροπόλεως, ἐπισκοπᾶς καὶ ἄλλα τινὰ μέρη, ὅπερ θέλει φέρει τὸν τίτλον, «Βουλγαρικὴ Ἐξαρχία» ἢ δὲ διοικήσεις τῶν θρησκευτικῶν πνευματικῶν ὑποθέσεων τοῦ τμήματος τούτου θέλει εἶναι ὁλοσχερῶς ἀνατεθειμένη εἰς τὴν ἐξαρχίαν.

Βον. Ὁ ἀνώτερος κατὰ τὸν βαθμὸν τῶν ἐκ τοῦ Τμήματος τούτου Μητροπολιτῶν θέλει φέρει τὸν τίτλον Ἐξάρχος, ἔχων τὴν κανονικὴν προεδρείαν τῆς περὶ αὐτὸν Βουλγαρικῆς Συνόδου, ἣτις Σύνοδος θέλει εἶναι διαρκής.

Γον. Ἡ ἐσωτερικὴ πνευματικὴ διοικήσεις τῆς Ἐξαρχίας ταύτης θέλει ὀρισθῆ δι' ἐνὸς ἰδιαίτερου κανονισμοῦ, ὅστις θέλει καθυποβληθῆ διὰ νὰ ἐπικυρωθῆ καὶ γένηται παράδεκτος ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς ἡμῶν Κυβερνήσεως καὶ ὅστις δέον νὰ συνᾶδῃ κατὰ πάντα μὲ τὸς θεμελιώδεις κανόνας καὶ τὰς θρησκευτικὰς διατάξεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας· ὁ δὲ κανονισμὸς

οὗτος θέλει γίνεαι εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐξασφαλίζῃ αὐτὴν κατὰ τε τὴν διοικήσεις τῶν κληρικῶν αὐτῆς ὑποθέσεων καὶ πρὸ πάντων ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἐπισκόπων τῆς καὶ τοῦ Ἐξάρχου ἀπὸ οἰασδῆποτε ἀμέσου ἢ ἐμμέσου ἐπεμβάσεως τοῦ Πατριάρχου. Ἄμκ δὲ τῇ ἐκλογῇ τοῦ ἐξάρχου ἢ Βουλγαρικῆς Συνόδου θέλει εἰδοποιεῖ τοῦτο τῷ Πατριάρχῃ· οὗτος δὲ θέλει δίδει τὸ ταχύτερον τὴν ἀναγκαιούταν θρησκευτικὴν ἐπικύρωσιν.

Δον. Ὁ Ἐξάρχος οὗτος, διοριζόμενος δι' Ὑψηλοῦ μου Περαιτίου, θέλει εἶναι ὑπόχρεως νὰ μνημονεύῃ κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Πρὶν δὲ ἐκλεγῆ θρησκευτικῶς ὁ διὰ τὴν θέσιν ταύτην κατάλληλος θεωρηθεῖς, θέλει ζητεῖται ἡ γνώμη καὶ παρκαδοχὴ τῆς Ὑψηλῆς Κυβερνήσεως μου.

Εον. Ἐπιτρέπεται τῷ Ἐξάρχῳ, ὅπως δι' ὑποθέσεις μερῶν ἐντὸς τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ διοικήσεως εὐρισκομένων, διὰ τὰς ὁποίας εἶναι κανονικῶς ἐπιτετραχμμένος νὰ μεσολαβῆ, ἀναφέρηται κατ' εὐθείαν εἰς τὰς ἐπιτοπίους ἀρχάς, χρεῖας δὲ κλοῦσης, καὶ εἰς τὴν Ὑψηλὴν ἡμῶν Πύλην· ἰδίως δὲ θέλουσιν ἐκδίδεσθαι δι' αἰτήσεώς του τὰ εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν καλογήρους δοθησόμενα φερμάνια.

ζον. Ἐπειδὴ εἰς ὑποθέσεις τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν ἀφορώσας, αἵτινες ἀπαιτοῦσι σύσκεψιν καὶ ἀμοιβαίαν σύμπραξιν, ἡ Σύνοδος τῆς ρηθείσης ἐξαρχίης θέλει προστρέχει εἰς τὸν γενικὸν Πατριάρχην καὶ τὴν Σύνοδον τῶν Μητροπολιτῶν, θέλουσι σπεύδει καὶ οὗτοι εἰς τὸ νὰ παρέχωσι τὴν δέουσαν σύμπραξιν καὶ νὰ στέλλωσι τὰς ἀναγκαίας ἀπαντήσεις.

Ζον. Ἡ Σύνοδος τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας θέλει ζητεῖ τὸ ἅγιον Μύρον παρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Θον. Οἱ τῷ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ ὑποκειμένοι Ἐπίσκοποι, Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Μητροπολιταὶ θέλουσι διέρχεσθαι ἀκωλύτως διὰ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας, ὡς καὶ οἱ Βούλγαροι Ἐπίσκοποι, Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Μητροπολιταὶ διὰ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου· δύνανται δὲ χάριν τῶν ἐμπιπτουσῶν ὑποθέσεων των νὰ διαμένωσιν εἰς τὰς πρωτευούσας τῶν Βελαγετίων ἢ εἰς μέρη, ἐν οἷς εὐρίσκεται ἡ ἐπιτόπιος ἀρχή· ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ συγκροτῶσι Σύνοδον ἔξω τοῦ κύκλου αὐτῶν, μήτε νὰ ἐκτελέσωσι θρησκευτικὴν τινα τελετὴν ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ ἐπισκόπου τοῦ μέρους, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκονται.

Ιον. Ἐπειδὴ, ὡσπερ ἡ ἐν Φαναρίῳ ἱερατικὴ κατοικία τοῦ ἁγίου Γάφου ὑποκειμένη τῇ Πατριαρχείᾳ ταύτῃ τῶν Ἱεροσολύμων, οὕτω καὶ ἡ ἐν τῷ αὐτῷ μέρει κατοικία τῶν Βουλγάρων ἱερέων, ὡς καὶ ἡ παρκαειμένη

Βουλγαρική Ἐκκλησία, θέλουσιν υπόκεισθαι εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν, ὃ ἐξονομασθεὶς θέλει ἔχει τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ ἔρχηται, χρείας καλούσης, καὶ διαμένῃ ἐν τῇ ρηθείσῃ κατοικίᾳ. Τόσον δὲ ὡς πρὸς τὴν ἔλευσίν του ἐνταῦθα, ἐὰν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὸ ἐκτελεῖν θρησκευτικὴν τινα τελετὴν, καθ' ὃ διάστημα ἤθελε διατρίβει ἐνταῦθα, θέλει υπόκεισθαι εἰς τοὺς αὐτοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνας, εἰς οὓς υπόκεινται καὶ οἱ Πατριαρχαὶ Ἱεροσολύμων, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας.

Ιον. Ὁ Πνευματικὸς κύκλος τῆς Ἐξαρχίας ταύτης περιλαμβάνει τὰς Μητροπόλεις Ρουστζουκίου, Σουλιστρίας, Σούμλας, Τορνόβου, Σοφίας, Βράττζας, Λόφτζας, Βιδυνίου, Νύσσης, Νυσσάβας, Κεστεντηλίου Σχυμοκόβιου, Βελισσῶν. Βάρνης (ἐκτὸς τῆς πόλεως τούτης καὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς μέχρι Κωνσταντζας παρχλίων τοῦ Εὐξείνου εἴκοσι σχεδὸν χωρίων, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι δὲν εἶναι Βούλγαροι), τοῦ Σαντζακίου Σουλίου, ἐκτὸς τῶν Κασκπάλων Ἀγγιῶλου καὶ Μεσημβρίας, τοῦ Καζᾶ Σωζουπόλεως, ἐκτὸς τῶν παρχλίων χωρίων, πρὸς δὲ τῆς Φιλιππουπόλεως ἐξαιρουμένων τῆς πρωτεύουστος καὶ τοῦ Καζᾶ Στενιμάχης, ὡς καὶ τῶν χωρίων Κοκλάνης, Βοδενῶν, Ἀρναούτ-Κιοῦ, Παναχίας, Λοβοςλή, Λάσκο, Ἀχλανίου, Πασκόβου καὶ Λαστιντζας, ἔτι δὲ καὶ τῶν Μοναστηρίων Πατζκόβου, Ἀγίων Ἀναργύρων, ἁγίας Παρτακευῆς καὶ ἁγίου Γεωργίου. Ἡ δὲ ἐντὸς τῆς Φιλιππουπόλεως συνοικία τῆς Παναχίας, ἃν καὶ μέλλῃ νὰ συμπεριληφθῇ καὶ αὕτη εἰς τὴν Βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν, ὅσοι ὅμως ἐκ τῶν κατοίκων αὐτῆς δὲν θέλουν νὰ υπόκεινται εἰς τὴν Βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν καὶ ἐκκλησίαν, εἰσὶν ὅλως ἐλεύθεροι. Τὰ καθέκαστα δὲ τούτου θέλουσι δικαιτηθῆ μεταξὺ τῶν Πατριαρχείων καὶ τῆς ἐξαρχίας κατὰ τὴν θρησκευτικὴν τάξιν. Ἐὰν δὲ ἐκτὸς τῶν ἄνω ἀριθμηθέντων καὶ ἐξονομασθέντων μερῶν ἤθελον ἢ τὸ ὅλον ἢ τούλάχιστον τὰ δύο τρίτα τῶν ὀρθοδόξων κατοίκων ἄλλων μερῶν νὰ υπόκεινται ὡς πρὸς τὰς πνευματικὰς υποθέσεις των εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν, τοῦτο δὲ ἐξεταζόμενον ἤθελεν ἀποδειχθῆ, ἐπιτρέπεται μὲν, ἀλλ' ἐπειδὴ, ὡς εἴρηται, τοῦτο θέλει γίνεσθαι τῇ ὁμοφώνῳ γνώμῃ τοῦ ὅλου τῶν κατοίκων ἢ τούλάχιστον τῶν δύο τρίτων αὐτῶν, ἐὰν ἤθελέ τις μὲ τὴν αἰτίαν ταύτην προσπαθῆσαι νὰ παρεμβάλῃ καθ' οἷονδῆποτε τρόπον διχονοίας μεταξὺ τῶν κατοίκων, ὁ τοιοῦτος θέλει εὐθύνεται κατὰ τοὺς κανόνας καὶ τιμωρεῖσθαι.

ΙΑον. Ἡ τάξις τῶν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας κειμένων καὶ κατὰ τοὺς θρησκευτικούς κανόνας ἐκ τῶν Πατριαρχείων ἐξηρητημένων μοναστηρίων θέλει ἐξακολουθεῖ ὡς καὶ πρότερον.

Ἐπειδὴ τὰ ἀνωτέρω ἄρθρα ἐθεωρήθησαν ἀκοῦντα πρὸς τὰς νομίμους ἀνάγκας ἀμφοτέρων τῶν μερῶν καὶ ἰκανὰ πρὸς ἀποτόθην τῆς προελθούσης διαφωνίας καὶ ἐνεκρίθησαν καὶ ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς ἡμῶν Κυβερνήσεως, διὰ τοῦτο ἐξεδόθη καὶ τὸ παρὸν Βασιλικὸν μου Φιρμάνιον κοινοποιῶν, ὅτι ἐξεδόθη Ὑψηλὸς Αὐτοκρατορικὸς Ἰραδές μου εἰς τὸ εἶναι τὸν τεῦθεν ταῦτα ἐν ἰσχύϊ καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ μὴ συμβαίνει τι ἀντιβαῖνον αὐτοῖς.

1286 Ζελγετζι 8.

Ἄριθ. 13.

Ἀπάντησις εἰς τὸ Ὑψηλὸν Φιρμάνιον.

Ὑψηλότατε!

Διὰ τῶν Ἐξοχωτάτων Χρηστάκη Ἐφέντη Ζωγράφου καὶ Ἀλεξάνδρου Καραθεοδωρῆ Ἐφέντη ἀπέστειλεν ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἄνευ Τεσκερέ, Ὑψηλὸν Φιρμάνιον ἐν μεμβρόνῃ γεγραμμένον, δι' οὗ ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ἐνόμισε νὰ δώσῃ πέρας ὀριστικὸν διατοιαύτης ἐξ ὀφφικίου ἀποφάσεως εἰς τὸ πολυθρύλλητον πρὸ δεκαετίας ἡδη ὑφιστάμενον Βουλγαρικὸν Ζήτημα.

Τὸ Πατριαρχεῖον συμφώνως πρὸς τὰ καθήκοντα, ἅπερ ὀφείλει εἰς τὰ καθεστῶτα τῆς θεοῦθεν ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένης Κραταιᾶς βασιλείας οὐδὲ κατὰ διάνοιαν ἐφρόνησέ ποτε νὰ ἀρνηθῇ τὸ σέβας καὶ τὴν ὑποταγὴν αὐτοῦ εἰς τὰς ὑψηλὰς διατάξεις τοῦ τρισεβόστου ἡμῶν Σουλτάνου, ἀφορώσας πολιτικὰ πράγματα. Ἡ δὲ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία οὐδέποτε διεφιλόνεικησε τὴν ἀρχὴν ταύτην πρὸς πᾶσαν πολιτικὴν ἐξουσίαν. Ἐπίσης εἶναι ὁ-

μολογούμενον, ὅτι καὶ οἱ ἀείμνηστοὶ Σουλτάνοι, ὡς καὶ ὁ ἤδη ἔνδοξος διάδοχος αὐτῶν (οὗ τὸ κράτος εἶη ἀήττητον), οὐδέποτε ἠθέλησαν νὰ ἐπέμβωσιν εἰς πράγματα ἀμέσως ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα τῆς Ἐκκλησίας· διότι αἱ κατὰ καιροὺς Σουλτανικαὶ Κυβερνήσεις διέκρινον οὐσιωδῶς τὴν πολιτείαν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἥς τὰ δίκαια καὶ τὰ προνόμια δι' ὑψηλῶν αὐτοκρατορικῶν χατίων πανδημῶς ἀνεγνώρισαν καὶ ἐξησφάλισαν, καὶ οὐδενὶ ἐπέτρεψάν ποτε τὴν παραβίασιν τῶν καθεστῶτων τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις διετελεῖ πρὸ πέντε ἡδὴ αἰῶνων ὑπὸ τὴν ἀμεσον αὐτοκρατορικὴν προστασίαν τοῦ Ὑψηλοῦ Θρόνου τῶν Σουλτάνων.

Ἐάν, Ὑψηλότατε, τὸ ἐν λόγῳ φερμένον, ἦτο αὐτοκρατορικὴ ἐπικύρωσις μιᾶς πράξεως περὶ ἐνὸς συμβιβασμοῦ μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν ἀντιπροσωπευόντων τὸ Βουλγαρικὸν Ζήτημα, τότε ἡ τοιαύτη αὐτοκρατορικὴ ἐπικύρωσις ἠθέλην εἶσθαι, ὡς καὶ πάντοτε, σεβαστὴ καὶ πρὸς δεκτὴ· ἀλλ' ἡδὴ δυστυχῶς οὐχ οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα. Διὸ καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ Πατριαρχεῖον δὲν δύναται νὰ παρεδεχθῆ τὸ ἐν λόγῳ πολιτικὸν τελεσίγραφον, προκειμένου λόγου περὶ καθαρῶς ἐκκλησιαστικοῦ ἀντικειμένου, καθόσον μάλιστα οἱ ἐν τῷ Φερμένῳ ὅροι ἀντίκεινται προφανῶς τοῖς ἱεροῖς κανόσι, τοῖς καθεστῶσι καὶ τοῖς προνομίοις τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπειδὴ δὲ, Ὑψηλότατε, οἱ ἀντιπροσωπεύοντες τὸ Βουλγαρικὸν Ζήτημα ἐμμένουσιν ἰσχυρογνημῶνως ἀντικρούοντες πᾶν σχέδιον συμβιβασμοῦ προερχόμενον ἐκ τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ Πατριαρχείου, καὶ ἐπειδὴ ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις δὲν δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τελεσιδικίως ἀπόφασιν ἐπὶ ζητήματος, ὡς προέφημεν, καθαρῶς ἐκκλησιαστικοῦ, καὶ ἐπειδὴ ἕνεκα τῆς τοιαύτης ἐκρύβου καταστάσεως παραβιάζονται ὁμολογούμενως οἱ τε ἱεροὶ κανόνες καὶ τὰ προνόμια καὶ τὰ καθεστῶτα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐπανειλημμένως προαπεδείχθη πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα· διὰ ταῦτα τὸ Πατριαρχεῖον ἐπὶ ἀναγκῆς παρακαλοῦν τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα, ὅπως παρεδεχθῆ τὴν προτέρην αὐτοῦ αἴτησιν καὶ ἐπινεύσῃ εἰς τὴν συγκρότησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἥτις εἶναι ἡ μόνη ἀρμοδίαια νὰ ἐκφέρῃ τὴν μόνιμον ἀσφαλῆ καὶ ὑποχρεωτικὴν εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη ἀπόφασιν αὐτῆς. Συγχρόνως δὲ παρακαλεῖται θερμῶς ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις, ὅπως λάβῃ τὰ ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς περιστολὴν τῶν ὁσημέραι ἀύξανομένων ἀταξιῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, τὰς ὁποίας ἔτι μᾶλλον κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας διετράχξαν οἱ λεγόμενοι ἐν ταῦθα ἀντιπρόσωποι διὰ τῆς ἐπισυνημμένης ὑπὸ ἡμερ. 3 Μαρτίου τρ.

ἔτους ἐγκυκλίου αὐτῶν, ἣν ἐξέδωκαν ἅμα τῇ παραλαβῇ τοῦ ἐν λόγῳ φερμένου, καθ' ὧν ἀταξιῶν διαμαρτύρεται τὸ Πατριαρχεῖον ἐνώπιον τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις 24 Μαρτίου 1870.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

† Ἡρακλείας ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ	† Κυζίκου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ
† Νικομηδείας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ	† Χαλκηδόνος ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ
† Δέρκων ΝΕΟΦΥΤΟΣ	† Τορνόβου ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
† Δράμας ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ	† Δημητριάδος ΔΩΡΟΘΕΟΣ
† Σωζουαχθουπόλεως ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ	† Νύσσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ
† Γρεβενῶν ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ	

Ἄριθ. 14.

Βουλγαρικὴ Ἐγκύκλιος.

Ἀγαπητὰ ἡμῖν τέκνα καὶ φίλοι ὁμογενεῖς.

Πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα προσκόμματα καὶ κωλύματα ἠγείροντο ἐναντίον τῆς εὐδοώσεως καὶ ἐξαπλώσεως μεταξὺ τῶν Βουλγάρων τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος καὶ προκοπῆς τῶν χριστιανῶν εἰς τὸν κατὰ Χριστὸν βίον καὶ μὀρφωσιν, ἀλλὰ τὸ πρῶτιστον πάντων ἦτο ἡ μεταξὺ αὐτῶν ἐγκυκλίσεις ποιμένων, ἀλλογενῶν, ἀγνοούντων τὴν γλῶσσαν τοῦ χριστεπωνύμου λαοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἀδυνατούντων νὰ ὀδηγήσωσιν αὐτὸν εἰς νομὰς σωτηρίου, διὰ τοῦτο καὶ ἡ τοιαύτη μεταξὺ αὐτῶν ἀμάθεια τῶν χριστιανικῶν καθηκόντων ἀπὸ τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας. Οἱ ὀρθόδοξοι Βούλγαροι πιστοὶ εἰς τὴν πατρῶν αὐτῶν θρησκείαν ἀείποτε ἐπεθύμησαν θερμῶς καὶ ἐζήτησαν μετὰ παρακλήσεων τοῦ νὰ ἐμπιστευθῶσιν αἱ Ἐκκλησίαι αὐτῶν εἰς ποιμένας ἐξ αὐτῶν λαμβανομένους. Ἄλλ' ἡ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς ἣν, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, ἐπέκυψαν αἱ Ἐκκλησίαι τῶν Βουλγάρων καὶ αἱ ἀρχιερατικαὶ αὐτῶν ἑδραι, ἀείποτε ἀπέρριπτε τὰς τόσῳ δικαίας καὶ χριστιανικὰς αἰτήσεις ἡμῶν ὡς παραλόγους καὶ ἀντεναγγελικάς.

Ματαιώς ἐπεδιώχθησαν πάντα τὰ μέσα, ἵνα ἐν ὁμοιοῖα καὶ ἀγάπῃ ἱκανοποιηθῶσιν αἱ δίκαιαι ἡμῶν αἰτήσεις· ματαίως κατεβλήθησαν πᾶσαι αἱ προσπάθειαι, ἵνα τὰ ἀγαθὰ ἡμῶν αἰτήματα ἐκπληρωθῶσιν ἡσύχως καὶ ἄνευ θορύβου κοσμικοῦ. Ἡ Ἐκκλησία τὴν ὁποῖαν ἐξελιπκοῦμεν μετὰ σεβασμοῦ υἱικοῦ, ὡς τέκνα αὐτῆς ἐν Χριστῷ ἀγαπητὰ, οὐ μόνον ἔμεινεν ἄκαμπτος εἰς τὰς αἰτήσεις ἡμῶν, οὐ μόνον ἀπεδοκίμασε καὶ ἐστηλίτευσε ὡς ψευδεῖς καὶ προσπεποιημένας τὰς ἀνάγκας, τὰς ὁποίας εἰχομεν ὡς χριστιανοὶ, ἀλλὰ περιεφρόνησε, κατεδίκασεν, ἐτιμώρησε καὶ ἐβασάνισεν ἐκείνους, οἵτινες παρουσιάζοντο ὑποβάλλοντες αὐτῇ τὰς εἰρημένας ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας τῶν Βουλγάρων.

Ἄλλὰ τὸ ἔθνος ἡμῶν δὲν εἶναι ἀπροστάτευτον· ἀνώτερος καὶ τῆς ἀδικούσης Ἐκκλησίας καὶ ἡμῶν τῶν ἀδικουμένων εἶναι ὁ ἡγεμῶν, ὅστις Θεοῦ διάκορός ἐστὶν ἡμῶν εἰς τὸ ἀγαθόν, καὶ ὅστις πέμπεται εἰς ἐκδικησὶν μὲν κακοποιῶν, ἐπαινῶν δὲ ἀγαθοποιῶν· οὗτος εἶναι ὁ Μεγαλειότατος ἡμῶν Σουλτάνος, ὅστις καταβαλὼν πᾶτας τὰς δυνατὰς προσπάθειας τοῦ νὰ συμφιλιώσῃ ἀμρότερα τὰ διαφιλονεικούμενα μέρη καὶ ἀποτυχῶν, ἔνευσε νὰ ἀποχωρίσῃ τελευταῖον Ἐκκλησιαστικῶς τοὺς Βουλγάρους ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου, ὅπως ἄλλοτε τοὺς συνήνωσε, δηλοποιήσας τὴν ἐπὶ τούτῳ ἀναγκαίαν αὐτοῦ ἔγκρισιν διὰ Ὑψηλοῦ καὶ προσκυνητοῦ ἡμῶν Φιρμάνιου, τὸ ὁποῖον καὶ ἐνεχείρισεν ἡμῖν τὸ παρελθὸν σάββατον 28 Φεβρουαρίου. Οὕτω λοιπὸν μετὰ τὸσούτα δεινὰ, μετὰ τὸσούτας κακοπαθείας, μετὰ δεκαεταῖς βχεῖς ἀγῶνας βλέπομεν σήμερον τοὺς πόθους τῶν πατέρων ἡμῶν ἐκπληρουμένους, τοὺς κόπους καὶ τὴν σταθερότητα τοῦ ἔθνους καὶ ὅλων ἡμῶν ἀνταμειβομένους καὶ στεφνουμένους ὑπὸ τῆς εὐθυδικίας καὶ ἀμεροληψίας τῆς αὐτοκρατορικῆς ἡμῶν Κυβερνήσεως. Ἡ λύσις τοῦ Ζητήματος, τὸ ὁποῖον ἐπεσπᾶτο ἀπὸ τὸσούτων ἐτῶν τὴν προσοχὴν καὶ τὰς προσπάθειας ἡμῶν εἶναι τρανὸν δείγμα τῆς εὐνοίας καὶ ἀγάπης, ἣν τρέφει πρὸς τοὺς Βουλγάρους ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις· εἶναι λαμπρὸν σημεῖον τοῦ ὅτι θέλει νὰ ἔχῃ καὶ ἡμᾶς ὑπὸ τὴν ἀμεσον αὐτῆς προστασίαν καὶ μέριμναν· εἶναι μαρτυρία τοῦ ὅτι ἀνυψοὶ καὶ ἡμᾶς τοὺς Βουλγάρους εἰς τὴν βῆμα τῶν ἀληθινῶν ὑπηκόων αὐτῆς, τὸ ὁποῖον πρὸ τοῦ δὲν εἶχομεν, ἀντιπροσωπευόμενοι ἐνώπιον τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ ἄλλων αὐτῆς ξένων πρὸς ἡμᾶς ὑπηκόων, ἀγνοούντων ἡμῶν τὸν βίον καὶ τὴν κατάστασιν ἡμῶν.

Ἄλλὰ τὸ Αὐτοκρατορικὸν Φιρμάνιον ἀπαλλάττει ἡμᾶς ἀπὸ τοιαύτης καταστάσεως. Σήμερον ἔχομεν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ αὐτοδιοικῶμεν

τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν· ἡ Βουλγαρικὴ γλῶσσα ἀκωλύτως θὰ λάβῃ ὄργανον τοῦ Θεοῦ λόγου καὶ τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας· εἰς αὐτὴν ἀνεμποδίστως θὰ μανθάνωμεν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένην βασιλείαν, πρὸς τὸν πλησίον καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καθήκοντα ἡμῶν· οὐδεὶς τοῦ λοιποῦ δύναται νὰ ἐμποδίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νὰ προκόπτωμεν εἰς τὸν κατὰ Χριστὸν βίον καὶ τὸν κοινωνικόν· οὐδεὶς τοῦ λοιποῦ δύναται νὰ παρεμποδίσῃ τοὺς Βουλγάρους, ἵνα ἀποφανθῶσιν οἴκοθεν, παρ' οὐδενὸς μὴ ὑποκινούμενοι καὶ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐνδύμυχον θέλησιν ἐκφράζοντες, ὅτι θέλουσι νὰ ᾧσι συνηνωμένοι μετὰ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον ἔστωσαν βέβαιοι, ὅτι θὰ ἐπιτύχωσιν, ἐὰν ᾧσι πολυπληθέστεροι τὸν ἀριθμὸν. Ἄς σπεύσωμεν λοιπὸν νὰ ὠφεληθῶμεν ἀπὸ τῶν δικαίων, ὅσα χορηγεῖ ἡμῖν τὸ αὐτοκρατορικὸν φιρμάνιον· συνάμα δὲ ἄς σπεύσωμεν νὰ δείξωμεν καὶ τὴν πρὸς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον εὐγνωμοσύνην ἡμῶν, διπλασιάζοντες τὴν πίστιν, τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν ἀνόθευτον πρὸς αὐτὸν ὑπακοήν, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ ἔξοχα χαρακτηριστικὰ τῶν Βουλγάρων· διότι ταῦτα θέλουσιν ἀνυψῶσαι ἐνώπιον τῆς αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως τὴν θέσιν ἡμῶν, τὴν ὁποῖαν ἄλλοι ἐχθροὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ ἔθνους προσπαθοῦσι διὰ συκοφαντιῶν καὶ ψευσμάτων νὰ καταβιβάσωσι. Τὴν χαροποιὰν καὶ αἰσίαν ταύτην εἶδησιν τῆς λύσεως τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖον νὰ ἀναγγείλωμεν, ἵνα χαρῆτε ἐν Κυρίῳ καὶ ἀναπέμψητε πρὸς τὸν Ὑψιστον εὐχαριστήριον ὕμνον ὑπὲρ τῆς μακροήμερεύσεως τοῦ Γαληνοτάτου ἡμῶν Αὐτοκράτορος Σουλτάν Ἀβδὺλ Ἀζίζ ἐφέντη μας. Πρὸς μείζονα δὲ πληροφορίαν καὶ βεβαίωσιν θὰ ἀποσταλῇ ὑμῖν τὸ αὐτοκρατορικὸν φιρμάνιον, ἅμα τυπωθὲν.

Ἐορτάζοι Κωνσταντινουπόλεως 3 Μαρτίου 1870.

- † ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ὁ Λοφτζοῦ ΙΛΑΡΙΩΝ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † Ὁ Φιλιππουπόλεως ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † Ὁ Φιλιππουπόλεως ΠΑ·Ι·ΣΙΟΣ ἐν Χριστῷ ὑμέτερος εὐχέτης.
- † Ὁ Βιδύνης ΑΝΘΙΜΟΣ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † Ὁ Μακκαριουπόλεως ΙΛΑΡΙΩΝ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

Γ. Κ. Τζαλόγλου, Χ. Ἰωάννης, Χ. Β. Πέντζοβιτζ, Χ. Νικόλαος Τζιντζόγλου, Ν. Μιχαηλόβσκις, Π. Ρ. Σλαβένικωφ, Δ. ΣΤ. Τζομάκωφ, Χρ. Δαφιλέστας, Δημ. Γκέσογλου, Νικόλαος Δαφιλέστας, Στεφ. Καμπούρωφ, Ζαχ. Χ. Γκιουρόγλου, Ν. Χ. Στριπάκωφ.

Ἄριθ. 15.

Ἐγκύκλιος τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς

τοῦ Θρόνου.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ κτλ.

Ἱερώτατε Μητροπολίτα ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε καὶ τιμιώτατοι Προεστῶτες καὶ Πρόκριτοι καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι Χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά· χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Ὅτε πρὸ ἐνὸς ἔτους ἐστῆλησαν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης δύο σχέδια, ἀφορῶντα τὴν λύσιν τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος, ἡ Ἐκκλησία λαβοῦσα ἐνδόξιμον ἀπὸ κινήματων καὶ διαθρολλημάτων, δι' ὧν τινες παρέστησαν ὡς λυθέν δι' αὐτῶν τῶν σχεδίων τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα, ἀπέλυσε ἐγκυκλίους αὐτῆς ἐπιστολάς πρὸς πάντας τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς ἀγίους Ἀρχιερεῖς, πληροπορήσασα τὴν ἐκ μέρους αὐτῆς ἀποποίησιν καὶ ἀποδοκιμασίαν τῶν σχεδίων ἐκείνων, ὡς ἀντιβαίνοντων τοῖς ἱεροῖς Κανόσι καὶ τοῖς καθεστῶσι τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, καθὰ συγχρόνως καὶ πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην διεβίβασε κατ'ἀλληλον ἀπάντησιν, συνοδευθεῖσαν καὶ μετὰ ἐκθέσεως, εἰδικῶς διὰ λόγων πολλῶν καὶ νομίμων καταδεικνυούσης τὸ ἀντικανονικὸν τῶν σχεδίων καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ ἀδύνατον τῆς τούτων παραδοχῆς. Ἐκτοτε τὰ τῆς ὑποθέσεως ταύτης διετέλουν ἐν σιγῇ καὶ ἐν μετεώρῳ κείμενα· ἡ δὲ Ἐκκλησία, ἐρειδομένη εἰς τὰς δικαίας καὶ νομίμους ἐνστάσεις, ἅς διὰ τῆς ἀπαντήσεως αὐτῆς ὑπέβλεπε τῇ Ὑψηλῇ Κυβερνήσει, ἠλπίζεν εὐλόγως τὴν ἐπίνευσιν αὐτῆς πρὸς τὴν προὑποδειχθεῖσαν εὐφημον καὶ κανονικὴν διαίτησιν τοῦ ὅλως Ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος. Ἀλλὰ παρ' ἐλ-

πίδα ἀπεστῆλη ἡμῖν πρὸ τινῶν ἡμερῶν Ὑψηλὸν Φιρμάνιον, πραγματευόμενον ἐν ἄρθροις ἑνδεκά περὶ τοῦ ἐν λόγῳ Βουλγαρικοῦ ζητήματος, οὗτινος τὴν εὐκταίαν λύσιν ἢ εὐμενῆς Αὐτοκρατορικῆ Κυβέρνησις, νομίμως ἐφικτὴν διὰ τῶν ὄρων τούτων, φαίνεται προαχθεῖσα συμβιδάσαι μᾶλλον καὶ εἰρηνοποιῆσαι τὰς μεταξὺ τῶν διαφερομένων ὑπηκόων ἔριδας διὰ τῆς ὑπερόχου προνοητικῆς αὐτῆς μεσολαβήσεως, ἢ νόμιμον καὶ κανονικὴν ἐπενεγκεῖν περὶ αὐτῶν ἀπόφασιν. Ὅσῳ γὰρ ὑπάρχει ἀναντίρρητον, ὅτι αἱ διὰ μακροῦ, ὡς μὴ ὄφειλε, παρενοχλοῦσαι τὰς σεβαστάς αὐτῆς ἀκοάς διενέξεις καὶ αἱ ἐντεῦθεν προκύπτουσαι ἀνωμαλῖαι, λυποῦσαι αὐτὴν ὁμολογουμένως προκαλοῦσι τὴν πατρικὴν αὐτῆς μέριμναν ὑπὲρ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ ἀρμονίας τῶν ὑπὸ τὴν ἀμφιλαρῆ αὐτῆς σκιάν διατελούντων λαῶν, τοσοῦτόν ἐστι φανερόν ὅτι ἡ περὶ τὰ πνευματικὰ καὶ Ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν πράγματα διαίτησις ὑπάρχει καὶ θρησκευτικῶς αὐτὴ ἀναρμόδιος καὶ πολιτικῶς ἀντικειμένη πρὸς τὰ ἀπὸ τοσοῦτων αἰῶνων παραχωρηθέντα δικαιώματα καὶ προνόμια τῆς Ἐκκλησίας, ὧν τὴν ἀκεραίαν διατήρησιν διετέλεσεν αἰετοπροστατεύουσα καὶ ὑπερασπιζομένη. Ὅθεν ἡ Ἐκκλησία, διασκεψαμένη ἐπὶ τῶν ἄρθρων τοῦ ὕψηλοῦ τούτου ὁρισμοῦ καὶ μελετήσασα ταῦτα καλῶς, ἐπειδὴ κατείδεν οὐδὲν ἦττον ἀντιβαίνοντα τοῖς ἱεροῖς αὐτῆς καθεστῶσι καὶ ταῖς πατριαῖς παραδόσεσι καὶ πρὸς τὰς δικηλεύσεις τῶν θείων Κανόνων ἀντίθετα, καὶ ἐπομένως τὴν τούτων παραδοχὴν, ἄνευ γοῦν γνώμης καὶ ἀποφάνσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου, εὐρίσκουσα προφανῶς ἀσυμβίβαστον πρὸς τὰ ἱερά καὶ ὑψηλά αὐτῆς καθήκοντα, πρὸς μὲν τὴν Ὑψηλὴν Πύλην ἐποίησατο τὴν δέουσαν μετὰ σεβασμοῦ ἀπάντησιν· ἐνέκρινε δὲ ἀναγκαῖον κοινοποιῆσαι καὶ τοῖς κατὰ τόπους ἀδελφοῖς ἀγίοις Ἀρχιερεῦσι τὰ περὶ τῆς σπουδαίας ταύτης ὑποθέσεως χῶρον καὶ πάλιν λαβόντα, καὶ ὅτι οὐδόλως θεωρεῖ λελυμένον τὸ Βουλγαρικὸν ζήτημα διὰ τοῦ διαληφθέντος ὕψηλοῦ Φιρμανίου, μὴ δυνάμενη καταπροδοῦναι τὴν παρὰ Θεοῦ πεπιστευμένην αὐτῇ παρακαταθήκην τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων. Ταῦτα τοίνυν πληροφροῦντες τῇ τε αὐτῆς Ἱερότητι καὶ τῇ ὑμῶν Τιμιότητι διὰ τῆς παρουσίας Πατριαρχικῆς ἡμῶν καὶ Συνοδικῆς ἐγκυκλίου Ἐπιστολῆς ἐντελλόμεθα ὅπως, ὡς συμφρονοῦσα τῇ Ἐκκλησίᾳ, αὐτὴ τε διατελῆ προσεκτικῆ εἰς ἀποφυγὴν πάσης παρεξηγήσεως, καὶ τοῖς Χριστιανοῖς αὐτῆς ὑπαγορεύσῃ τὰ δέοντα, ἵνα ἐμμένωσι τοῖς πατροπαραδότοις καθεστῶσι καὶ ταῖς διαγορεύσεσι τῶν θείων καὶ ἱερῶν Ἀποστολικῶν καὶ Συνοδικῶν θεσμῶν καὶ Κανόνων, εἰδότες ὅτι, ὅσοι ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας μένουσι καὶ

τῷ κανόνι αὐτῆς στοιχοῦσιν, ἐπ' αὐτοὺς ἔσται εἰρήνη καὶ σωτηρία παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ· οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μεθ' ὑμῶν.

αωο'. 'Απριλίου 6'.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπ. ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Κυζίκου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφ. καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Χαλκηδόνος ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπ. ἀδελφ. καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Δέρκων ΝΕΟΦΥΤΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Τορνόβου ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητ. ἀδελφ. καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Δράμας ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπ. ἀδελφ. καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Δημητριάδος ΔΩΡΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπ. ἀδελφ. καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Σωζουαγαθουπόλεως ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγ. ἀδ. καὶ εὐχέτ.

† Ὁ Νύσσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Γρεβενῶν ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητ. ἀδελφ. καὶ εὐχέτης.

Ἀριθ. 16.

Τεσσερὲς εἰς τὴν πρὸς τὸ Ὑψηλὸν Φιρμάνιον

Ἀπάντησιν τῶν Πατριαρχείων.

Ὁ ἐπὶ ἡμερομηνίαν 3 Μουχαρρέμ. 87, καὶ 23 Μαρτίου 70, κοινῶς παρὰ τε τῆς φιλίας Τῆς καὶ τῆς Συνόδου τῶν Μητροπολιτῶν ἐπιδοθεὶς Μαζπατᾶς, ὁ διχλαυδάνων παρατηρήσεις τινὰς ἐπὶ τοῦ ἐσχάτως ἐκδοθέντος Ὑψηλοῦ Φιρμανίου περὶ τοῦ ζητήματος τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας, ἐμελετήθη ἀκριβῶς ἐν τῷ Ὑψηλῷ Ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ. Εἶναι ἀνώτερον πάσης ἀμφιβολίας, ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις ἔχει πραγματικῶς ἀνέκκαθεν τὸ μέτρον (ὡς καὶ ὑμεῖς σημειοῦτε), τοῦ νὰ μὴ ἐπεμβαίη εἰς καθαρῶς πνευματικὰς ὑποθέσεις, καὶ καθὼς οὐδέποτε παρητήθη τοῦ μέτρου τούτου, οὕτω καὶ τὸν τεῦθεν δὲν θέλει παρακλείψει αὐτό· ὥστε ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο οὐδεμίαν ἀνάγκην μακρο-

λογίας. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἀρχὴν καὶ τὰ καθέκαστα τῆς ἐν τῷ Ὑψηλῷ Φιρμάνιῳ ἀποφάσεως, τὸ ζήτημα τοῦτο, ὡς γνωστὸν τῇ φίλῃ Τῆς, εἶναι ἤδη πλέον τῶν δέκα ἐτῶν, ἀφότου ἀνεφύη κατὰ δὲ τὸ διάστημα τοῦτο πρὶν ἤδη τὸ πρᾶγμα γενικευθῆ, πόσον ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις προσεπέβησεν ὡς πρὸς τὴν εὐρημον αὐτοῦ λύσιν, καὶ εἰς ποῖον βαθμὸν κατέγινε, διὰ ν' ἀποσοβῆσῃ τὰς δυσκολίας διὰ μικρῶν τροποποιήσεων, τόσον ταῦτα, ὅσον καὶ τὰ αἴτια τοῦ νὰ μὴ φέρωσιν ἐν ἀποτελεσμα αἱ προσπύθειαι αὗται, εἰσὶ τοῖς πᾶσι γνωστά. Ἡ δὲ παράταξις τοῦ ζητήματος κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἐγενίκευσε καὶ ἐτρέχυνε τὴν ἰδέαν τοῦ ἀποχωρισμοῦ, ἐνεκα τῆς ὁποίας καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ρούμελης ἐγένετο πραγματικῶς ὁ χωρισμός· ὥστε εἰς πολλὰ μέρη διὰ νὰ κατορθωθῆ νὰ ἀναγνωρίζωσιν οἱ Βούλγαροι τοὺς Ρωμαίους Μητροπολίτας καὶ Ἱερεῖς, ἔπρεπεν ἡ Κυβέρνησις νὰ μεταχειρισθῆ καταναγκαστικὴν δύναμιν, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν πολλῶν καὶ διαφόρων παραπόνων, τὰ ὁποῖα ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης εἶχε καθυποβάλλει τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ. Ὡστε τὸ πρᾶγμα τοῦτο, σκληρυνόμενον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἐγνώσθη ὅτι θέλει γείνει παραίτιον τοῦ νὰ ταρχηθῆ ἡ ἡσυχία τοῦ Κράτους, καὶ θέλει προκαλέσει τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ παραβιάσῃ καὶ τιμωρήσῃ πλῆθος κατοίκων ἀπ' ἐναντίας τῶν βάσεων τῆς πρὸς πάντας τοὺς ὑπηκόους τῆς Α. Μεγχειότητος, τοῦ Κρατσιοτάτου ἡμῶν Ἄνακτος καὶ εὐεργέτου δαψιλῶς ἐξίσου χορηγουμένης ὑψηλῆς Αὐτοῦ προστασίας. Διὰ ταῦτα λοιπὸν ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ δίκαιον καὶ τὸ καθήκον Τῆς, καὶ τοῦ νὰ ἄρῃ ἐκ μέσου ἐν ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἐγεννήθη μεταξὺ δύο ἐθνῶν, ἀξίων ἐπίσης ἀμφοτέρων τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ προστασίας καὶ ἀντιλήψεως, ἀπεφάσισεν ἕνα μέτριον ὄρον, ὅστις, ὡς καὶ ἐκ τῶν κατωτέρω διασκήψεων καταρτίζεται, ἦτο γνωστὸν καὶ πρὸ τῆς ἀποφάσεως ὅτι εἶναι παραδεκτός ὡς πρὸς τὰς βάσεις καὶ παρὰ τῆς Ὑμετέρας σεβασμιότητος. Ὅταν τὸ ζήτημα ἐφθασεν εἰς βαθμὸν τοῦ νὰ θεωρηθῆ καὶ πολιτικῶς καὶ διὰ πάντα ἄλλον λόγον ἀναγκαία ἡ ταχύτερα αὐτοῦ λύσις, ὅταν δηλαδὴ πρὸ ἐνός σχεδὸν ἔτους διωρίσθη ἄνευ ἐπισημότητος μία ἐπιτροπὴ ἐκ γνωστῶν, εὐυπόληπτων καὶ ἀξιοπίστων προσώπων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐξεύρωσιν ἕνα τρόπον ἐξομαλύνσεως, πρῶτον πάντων ἔλαβεν ὡς βάσεις τῶν συζητήσεων τὰς παρατηρήσεις, ἃς ὑμεῖς εἶχετε καθυποβάλλει τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ· καὶ ἀφοῦ ἐξήτασεν ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα ἐπὶ πέντε ἕξ μῆνας, εἶχε καθυποβληθῆ ὑμῖν ἐν εἰδει μαζπατᾶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν συζητήσεων τῆς καὶ ὁ τρόπος τῆς διαιτή-

σέως, τὸν ὅποιον μαζπατᾶν καὶ ἐνθυμεῖται ἡ ὑμετέρα Σεβασμιότης ὅτι, μελετήσασα ὠρίμως καὶ βαθέως παρεδέχθη τὰ πλείστα καὶ τὰς βᾶσεις τῶν ἐν αὐτῷ διχλαμβανομένων ἄρθρων, ἀνέφερε δὲ τὴν γνώμην Ἰης ἐγγράφως ἐπὶ τινῶν ἐξ αὐτῶν· ὥστε αἱ βᾶσεις καὶ τὰ πλείστα τῶν ἄρθρων τοῦ ὑψηλοῦ Φιρμανίου, καθ' οὗ ἐκτίθεσθε παράπονα ὅτι ἐπεμβαίνει εἰς πνευματικὰ πράγματα, συνετέγησαν συμφώνως μὲ τὰ πρὸ ὑμῶν προταθέντα σχέδια καὶ γνώμης, ὀλίγα δὲ μόνον τῇ ἀποφάσει τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς. Ὅσον δὲ διὰ τὴν ἐν τῷ τέλει τοῦ δεκάτου ἄρθρου προστεθείσαν περικοπὴν, αὕτη προῆλθε πρῶτον ἐκ τοῦ ὅτι, ὅταν οἱ κάτοικοι ἐνὸς μέρους (τὸ ὅλον ἢ τὰ δύο τρίτα αὐτῶν), θελήσωσι νὰ ὑπόκεινται τῇ Ἐξαρχίᾳ, τοῦτο δὲ ἀποδειχθῆ, οὔτε πρέπει οὔτε δύνανται νὰ ἐμποδισθῶσι δεύτερον ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔλθῃ εἰς μνήμην ὅτι τὸ νὰ δοθῆ ἄδεια εἰς χριστιανοὺς θέλοντας, ἢ γενικῶς ἢ τὸ πλείστον αὐτῶν, νὰ ὑπόκεινται εἰς μίαν Ἐκκλησίαν ἐπίσης Ὁρθόδοξον, ἀντιβαίνει τῇ θρησκείᾳ καὶ εἶναι πρᾶγμα πνευματικόν· τρίτον δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶμεν τοῦ σχεδίου, ὅπερ ἡ Ἰμετέρη Σεβασμιότης καθυπέβαλεν ὡς πρὸς τὴν διαίρεσιν τῶν Ἐπαρχιῶν.

Ἐπειδὴ ἡ Ἰμετέρη Σεβασμιότης χαρακτηρίζεται ἐπὶ εὐθύτητι καὶ φρονήσει βαθείᾳ, δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι, ἄμα σκεφθῆ καλῶς τὴν κατάστασιν καὶ σπουδαιότητα τοῦ ζητήματος τούτου, τὸν βαθμὸν εἰς τὸν ὅποιον ἔφθασε, τὴν σμικρότητα τῆς διαφοράς μεταξὺ τῶν ἐν τῷ ὑψηλῷ Φιρμανίῳ διχλαμβανομένων καὶ τοῦ πρὸ αὐτῆς ἐγκριθέντος καὶ ἐπικυρωθέντος σχεδίου τῆς δικαιοσύνης, καὶ πόσον τέλος ἡ Ἰψηλὴ Κυβέρνησις ἀπὸ δέκῃ ἤδη ἐτῶν προσεπῆχθη πρὸς συμβιβασμὸν, θέλει ὁμολογήσει, ὅτι τὰ περὶ ἐπεμβάσεως εἰς ἐκκλησιαστικὰ πράγματα καὶ περὶ ἀνάγκης σχηματισμοῦ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐν τῷ σταλέντι ἐκείνῳ μαζπατᾶ γεγραμμένα δὲν εἶναι πραγματικῶς ἀναγκασία, καὶ οὔτε ἔχουσι τὸν τρόπον τῶν.

Ἐπειδὴ, ὡς περιττὸν νὰ ἐπεξηγήσωμεν τῇ Ἰμετέρᾳ Σεβασμιότητι τὸ πρῶτιστον καθήκον ἐκάστης ἀρχῆς καὶ Κυβερνήσεως εἶναι τὸ νὰ διατηρῆ τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειαν τῶν ἐν τῇ Ἐπικρατείᾳ αὐτῆς ὑπηκόων, νὰ προσπαθῆ δὲ νὰ ἀποφύγῃ πᾶσαν περίπτωσιν δυναμένην νὰ διαταράξῃ τὰ πνεύματα τοῦ Κοινοῦ, καὶ ἀντιβαίνουσιν εἰς τὴν ἀρχὴν ταύτην τοῦ καθήκοντος, καὶ ἐπειδὴ πρὸς τῷ μὴ ἐπεμβαίνειν εἰς τε τὰς ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις αὐτῶν γιγνομένας τελετάς καὶ τὰς καθαρῶς πνευματικὰς ὑποθέσεις τῶν ἐν διαφόροις θρησκειῶσι διατελούντων συμπατριωτῶν μᾶς, τὸ διαμένειν καὶ ἀπλοῦν μακρόθεν θεατὴν εἰς πράγματα, τὰ ὅποια δια-

τρέχουσι μεταξὺ αὐτῶν, καὶ τὰ ὅποια εἶναι βέβαιον ὅτι θέλουσιν ἐπὶ τέλους λήξει εἰς τὸ νὰ ταράξωσι τὴν κοινὴν ἡσυχίαν, τοῦτο δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ὅτι πρᾶτρεχεῖ τὸ σπουδαῖον τοῦτο καθήκον, διὰ ταῦτα περὶ τῶν λόγων εἰδοποιῶν ὀριστικῶς, ὅτι τὸ πρᾶγμα τοῦτο δὲν δύναται νὰ πρᾶδεχθῆ ἢ Ἰψηλὴ Κυβέρνησις, διαβιβάζων συγχρόνως διὰ τῆς εὐκαιρίας ταύτης τὴν πρὸς τὸ εὐγενὲς αὐτῆς ἄτομον ὑπόληψιν καὶ τὸ σέβας μου.

87 Μουχαρρέμ 7

ΑΔΗΣ

70 Μαρτίου 28.

Ἄρθρ. 17.

Ἀπάντησις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν περὶ τοῦ Ἰψηλοῦ Φιρμανίου Βεζυρικὸν Τεσκερέν.

Ἰψηλότατε!

Τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 2 Μουχαρρέμ τοῦ 1287 (28 Μαρτίου τοῦ 1870) Ἰψηλοῦ Τεσκερέ τῆς Ἰμ. Ἰψηλότητος εὐσεβῶς ληφθέντος ὑπ' ἐμοῦ, σπουδαίως καὶ ἐμβριθῶς ἐμελετήθησαν τὰ ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχόμενα ὑπ' ἐμοῦ τε ἄμα καὶ τῆς περὶ ἐμὲ Ἱερᾶς Συνόδου, δι' οὗ ἡ Ἰμ. Ἰψηλότης ἔρχεται εἰς ἀνάπτυξιν τῶν λόγων, ὧν ἕνεκα ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ἐθεώρησεν ἀναγκασίαν τὴν ἔκδοσιν τοῦ γνωστοῦ Ἰψηλοῦ Φιρμανίου εἰς λύσιν τοῦ πολυθρυσλήτου Βουλγαρικοῦ ζητήματος. Καὶ κατὰ πρῶτον σπεύδω νὰ εὐχριστήσω τῇ Ἰμ. Ἰψηλότητι, δι' ἧς μοι παρέχει διαβεβαιώσεις περὶ τοῦ ὅτι ἡ Ἰψ. Κυβέρνησις οὐδέποτε ἀνέμιχθη εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, οὔτε ἀνέμιχθήσεται τὸν τεῦθεν· ἐξ ὧν ὅμως ἀφηγείται αἰτιολογοῦσα τὴν ἔκδοσιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἰψ. Φιρμανίου, φαίνεται ἀναντιρρήτως ὅτι τοῦτο ἐξεδόθη οὐχὶ κατ' αἴτησιν τῶν Πατριαρχείων ὡς

ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, ὡς ἐγένετο καὶ ἄλλοτε κατὰ τὸ 1861, ἀλλὰ κατ' ἀπόφασιν τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, λαβούσης τὸ ἐνδόσιμον ἔκτινος Σχεδίου, ἔργου μικτῆς τινος ἐπιτροπῆς, ὡς λέγει ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης, συγκειμένης ἐκ λαϊκῶν μελῶν καὶ σχηματισθείσης μὴ ἐπισήμως ὑπὸ τῆς Ὑμ. Ὑψηλότητος. Ἄλλ' οἴκοθεν εἶναι φανερόν, ὅτι ὑποθέσεις ἐκκλησιαστικαὶ δὲν δύνανται νὰ ᾧσιν ἀντικείμενον ἐργασίας ἀνθρώπων λαϊκῶν, λίαν ἄλλως ἄξιοτίμων καὶ διὰ τὴν ἀτομικὴν αὐτῶν ὑπόληψιν καὶ διὰ τὰς ἄλλας γνώσεις αὐτῶν. Διότι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, Ὑψηλότατε, ὑπάρχουσι τοιαῦται λεπτομέρικαι, ὧν καὶ τὸ ἐλάχιστον μέρος παρορώμενον, πρᾶξις οὐσιωδῶς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον· τὰς δὲ τοιαύτας λεπτομερείας εἶναι ἀδύνατον νὰ γνωρίζῃ ἢ τε πολιτικὴ ἀρχὴ καὶ χριστιανοὶ μὴ ἀνήκοντες εἰς τὸ σῶμα τῶν κυβερνῶν τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ ἰδοὺ πρόχειρος ἀπόδειξις· ἐν τῷ ἀνά χειρὸς τῆς Ὑμ. Ὑψηλότητος Τεσκερὲ ἐμπεριέχεται ἡ φράσις «Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία». Εἶμι δὲ πεπεισμένος, ὅτι ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης, μεταχειρισθεῖσα τὴν φράσιν ταύτην, οὐδόλωσ' ὑπέθεσεν, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ γινώσκῃ ὅτι εἶναι ξένη καὶ ἀλλοτρία τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ· διότι, ἐὰν ἡ πολιτικὴ ἐξουσία διακρίνῃ ἐθνικότητα καὶ παρέχῃ μιᾶ ἐκάστη προνόμια καὶ δικαιώματα πολιτικὰ, τοῦτο δὲν εἶναι ἔργον τῆς Ἐκκλησίας νὰ τὸ ἐρευνήσῃ· ἡ Ἐκκλησία ὁμως οὐδέποτε διέκρινεν ἐθνικότητα· διότι καὶ ὁ Θεμελιωτῆς αὐτῆς ἐκάλεσεν εἰς τὴν πίστιν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη· διὸ καὶ κατὰ συνέπειαν τῆς θεμελιώδους ταύτης ἀρχῆς ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε διηρέθη ἢ διεκρίθη εἰς ἐκκλησίαν ἀραβικὴν, ἢ ἀλβανικὴν ἢ βουλγαρικὴν, ἀλλ' εἰς μίαν ἀγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν. Ἐὰν δὲ ὑποτεθῇ, ὅτι ἡ προσωνομία αὕτη λαμβάνεται ἐκ τῆς χωρογραφίας, τότε ποῖα εἰσι τὰ ὅρια τῆς βουλγαρικῆς χώρας; ποῖα δὲ Σύνοδος συνέστησε τὴν νέαν ταύτην Ἐκκλησίαν; ὥστε, ἐὰν ἤθελον παραδεχθῇ τὴν προσωνομίαν «Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία», ἤθελον ὑποπέσει ὁμολογουμένως εἰς καινοτομίαν, ἧς ἕνεκα δικαίως ἤθελον κατακριθῇ παρὰ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας. Πρὸς τοῦτοις ἡ Ὑμετέρη Ὑψηλότης λέγουσα, ὅτι ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις δὲν ἐπεμβαίνει εἰς τὰ καθαρῶς Ἐκκλησιαστικὰ, αἰτιολογεῖ τὸ μέρος, ὅπερ ἔλαβεν ἀναφορικῶς εἰς τὴν σύστασιν καὶ τὸν διοργανισμὸν τῆς λεγομένης Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας. Ἄλλ' ἐπιτρέψάτω μοι ἡ Ὑμετέρη Ὑψηλότης τὴν παρατήρησιν, ὅτι τὰ πρὸς διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ εἶναι ἔργα τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, οἵτινες ἐθέσπισαν ταῦτα, ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πάντα, λέγω, ταῦτα, οὐδ' ἐλάχιστου μέρους ἐξαιρουμένου, εἰσὶν ἱερά καὶ

ἀπαραβίαστα, ὡς καὶ τὰ δογματικὰ, ἅτινα ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης ὀνομάζει καθαρῶς θρησκευτικὰ· εἰσὶ δὲ ταῦτα ἐμπεπιστευμένα μόνοις ἐκείνοις, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ σῶμα τῆς διοικήσεως Ἐκκλησίας· μικρὰ δὲ τις παράβασις ἀποκαθιστᾷ αὐτοὺς ὑπευθύνους ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας· πᾶσα λοιπὸν ἄλλη ἐπέμβασις ἐστὶν ὁμολογουμένως ἀναρμοδίαι· ἡ δὲ Ἐκκλησία οὐδέποτε δύναται νὰ παρεκκλίνῃ τῆς ἀρχῆς ταύτης. Ἐνόμισα δὲ χρέος μου, ὅπως δώσω τῇ Ὑμ. Ὑψηλότητι τὰς ἐξηγήσεις ταύτας, ἵνα μὴ ἐξ ἀγνοίας συγχέωνται τὰ ἀσύγχυτα καὶ παρορῶνται πράγματα λίαν σπουδαῖα καὶ ἀπαραβίαστα.

Ὑψηλότατε, εἶναι ἀληθές, ὅτι τὸ λεγόμενον Βουλγαρικὸν Ζήτημα ὑφίσταται ἤδη πρὸ δεκαετίας καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν πολλῶν καὶ διαφορῶν παρεκτροπῶν καὶ παραβιάσεων ἐκ μέρους Βουλγάρων ἐν τισὶν Ἐπαρχίαις Χριστιανῶν τὸ Πατριαρχεῖον ἀνεφέρθη δικαιοδικῶς καὶ κατὰ καθῆκον κατ' ἐκείνων, οἵτινες καὶ Ἀρχιερεῖς περιύβρισαν, καὶ τὰς περιουσίας αὐτῶν διήρπασαν, καὶ τὰς μητροπόλεις κατέσχον, καὶ Σχολεῖα καὶ Ἐκκλησίας φκαιοποιήθησαν, χωρὶς νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν ὅτι πρᾶξις αὐτῶν καὶ καταπατοῦσιν οὐ μόνον τὰ δίκαια καὶ τοὺς θεσμοὺς τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν ἀνήκουσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πολιτικοὺς νόμους τῆς Ἀυτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, οἵτινες ἐτέθησαν εἰς προφυλακὴν τῶν δικαίων ἐνὸς ἐκάστου. Ἐὰν λοιπὸν κατὰ καιροῦ ἀνεφέρθη τὸ Πατριαρχεῖον πρὸς τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν περὶ τοιούτων πρᾶξις, ἐπεκαλέσθη τὴν δικαιοσύνην τῆς Κυβερνήσεως κατὰ βιοπραγιῶν καὶ ὑπὲρ τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας, ἣτις ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἀειμνήστου Μωάμεθ τοῦ Β' καὶ τῶν ἐνδόξων αὐτοῦ διαδόχων. Οὐδέποτε δὲ διανοήθη νὰ ὑποχρεώσω τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν νὰ διατηρήσῃ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῶν ὀπλων τοὺς μὴ θέλοντας· διότι, χάρις τῷ Θεῷ, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδέποτε ἐκηλιδῶθη διὰ τοιούτων πράξεων. Νομίζω δὲ, ὅτι καὶ ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις οὐδέποτε ἤθελεν ἀρνηθῇ τὴν χρῆσιν τῆς δικαιοσύνης κατὰ τῶν παραδικζόντων τὰ δίκαια τοῦ ἄλλου δικαιοματι αὐτοδικίας. Οὐδέποτε δὲ δύναμαι νὰ φαντασθῶ, ὅτι τὸ «Βουλγαρικὸν Ζήτημα σκληρυνόμενον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἤθελε γίνεαι παραίτιον τοῦ νὰ ταραχθῇ ἡ ἡσυχία τοῦ Κράτους»· διότι ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις πολλάκις ἀπέδειξεν, ὅτι εἶναι πολὺ ἀνωτέρα ἐκείνων, οἵτινες ἐπαπειλοῦσιν ἀνησυχίαν ἐν τῷ Κράτει ὅπερ ἔχει τοὺς καταλλήλους νόμους πρὸς περιστολὴν τῶν βιοπραγιῶν. Ἐὰν οἱ κατεξχνισταμένοι κατὰ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἐπαυον τοῦ νὰ λέγωνται ὀρθόδοξοι καὶ συνίστων ἑτέραν Χριστιανικὴν Κοινότητα,

τότε ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις ἠδύνατο νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐτοὺς καὶ νὰ θέσῃ ὑπὸ τὴν ἀμεσον αὐτῆς προστασίαν καὶ ταύτην τὴν Χριστιανικὴν Κοινότητα. Ἐνόσφ ὁμως οἱ ἐνιστάμενοι χριστιανοὶ Βούλγαροι λέγουσιν, ὅτι εἰσὶν ὀρθόδοξοι, πᾶσα πρᾶξις μεταξὺ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ αὐτῶν ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ἦναι ἀπόρροια τὰς ἀδιασείστου ὁμολογίας καὶ διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν ἀνήκουσι· τοιαῦται δὲ προνομίαι οὐδέποτε ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύνανται νὰ προέλθωσιν ἀπὸ πολιτικῆς ἀρχῆς.

Ἡ ὕμ. Ὑψηλότης γινώσκει, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον πολὺ καὶ σπουδαίως προσεπλήθησεν ἀπὸ τοῦ προκκτόχου μου Πατριάρχου κυρίου Ἰωακείμ καὶ ἐφεξῆς νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἐνισταμένων χριστιανῶν Βουλγάρων καὶ ἐξήντησεν ὅλα τὰ μέσα, ὅσα ἐπιτρέπει αὐτῷ ὁ κύκλος τῆς ἀρμοδιότητος αὐτοῦ. Ὑπάρχουσι δὲ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Ὑψηλῆς Πύλης πολλὰ ἔγγραφα εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας ταύτης. Ἐπομένως τὸ Πατριαρχεῖον οὐδένα ἔλεγχον συνειδήσεως συναισθάνεται ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅτι ἠρνήθη εἰς τοὺς ἐνισταμένους χριστιανούς Βουλγάρους πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ ἐπιχορηγήσῃ αὐτοῖς ἐντὸς τῆς κανονικῆς αὐτοῦ ἀρμοδιότητος· μάρτυς δὲ ἀξιόχρεως αὐτῆ ἡ καθόλου Ἐκκλησία, ἣτις ἔχει ἤδη πλήρη γινῶσιν ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε παραχωρήσεων τοῦ Πατριαρχείου. Τότε δὲ μόνον δικαιωθῆσονται οἱ Βούλγαροι ἐνώπιον τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, ὅταν περιχαρακωθῶσιν ἐντὸς τῶν ἱερῶν κανόνων, καὶ παύσωσι τοῦ νὰ μνημονεύωσι τῶν ὀνομάτων καθηρημένων ἀρχιερέων καὶ ἐπικλῶνται τὰς εὐλογίας αὐτῶν, ἢ κανονίζωσιν αὐτοὺς ὡς ἁγίους, τοῦ νὰ παραδέχωνται μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως ἢ ἐπαρχίας δύο ὁμοδόξους πνευματικούς ἀρχηγούς, καὶ ἐν γένει ὅταν ἐπκνέλωσιν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν λέγουσι μὲν ὅτι ἀνήκουσι, τῆς ὁποίας ὁμως τὰ καθεστῶτα προφανέστατα καταπατοῦσιν. Ὡστε δὲν ἠδύνατο νὰ ἀδιαφορήσῃ τὸ Πατριαρχεῖον χωρὶς προηγουμένως νὰ θεωρηθῇ ὅτι παραβαίνει τὸ οὐσιωδέστατον καὶ τὸ ἱερώτερον τῶν καθηκόντων του.

Ἡ ὕμ. Ὑψηλότης λέγει, ὅτι ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις τότε ἐπελήφθη τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος, ὅτε «τὸ ζήτημα τοῦτο ἔφθασεν εἰς βῆμα τὸν τοῦ νὰ θεωρηθῇ καὶ πολιτικῶς καὶ διὰ πάντα ἄλλον λόγον ἀναγκαία ἢ ταχύτερα αὐτοῦ λύσις», καὶ κατὰ συνέπειαν ἐνεπιστεύθη τὴν διεκπεραίωσιν αὐτοῦ (ἐπὶ τῇ βῆσει ὄρων τινῶν προαποδεδεγμένων, ὡς λέγει, ὑπ' ἐμοῦ) εἰς ἐπιτροπὴν τινα, «ἐξ ἀξιόπιστων προσώπων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν». Ἄλλ' Ὑψηλότητε, ἐπιτραπήτω μοι πρῶτον νὰ διίσχυρισθῶ, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἑκτασιν καὶ ὡς πρὸς ὅλας αὐτοῦ τὰς

λεπτομερείας, οὐδέποτε ἔπαυσε τοῦ νὰ ἦ ἐκκλησιαστικόν, καὶ ἐπομένως πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ τεθῇ ἀντικείμενον συνδιασκέψεως εἴτε τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας εἴτε ἐπιτροπῆς ἐκ λαϊκῶν συγκειμένης. Ἐνθυμεῖται δὲ ἡ ὕμ. Ὑψηλότης ὅτι, ἅμα ἤκουσα τὸν σχηματισμὸν τῆς τοιαύτης Ἐπιτροπῆς, ἔσπευσα δι' ἐπίτηδες ἀνθρώπου τῆς ἐμπιστοσύνης μου νὰ γνωστοποιήσω τῇ ὕμ. Ὑψηλότητι ρητῶς, ὅτι οὔτε τὸν σχηματισμὸν τῆς Ἐπιτροπῆς ἀναγνωρίζω, οὔτε τὸ πρῶτον τῆς ἐργασίας αὐτῆς δύναμαι νὰ παραδεχθῶ· διότι δὲν μοι ἦτο δύσκολον νὰ προβλέψω ὅποια τις ἐτομηγορία ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἠδύνατο νὰ προέλθῃ ἀπὸ Ἐπιτροπῆς ἐξ ἀνθρώπων, μὴ δυναμένων γινώσκειν τοιαύτης φύσεως πράγματα. Διὰ τοῦ ἰδίου δὲ τότε ἀπεσταλμένου μου ὑπέμνησα πρὸς τὴν ὕμ. Ὑψηλότητα ὅσα ὠμιλήσαμεν καὶ ἐν οἷς ἐμείναμεν σύμφωνοι μετὰ τῆς ὕμ. Ὑψηλότητος περὶ τῆς λύσεως τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος ἀνευ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καθ' ἐν σχέδιον, οὗ ἔλαβε γινῶσιν ἡ ὕμ. Ὑψηλότης κατὰ τὴν πρώτην ἐξαμηνίαν τῆς ἀναβάσεώς μου εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον· ἄλλως μοι ἦν ἀδύνατον ν' ἀνακαλέσω τὴν λύσιν τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος, ἣν εἶχον ἐφεισιβάλει εἰς τὴν γνώμην τῆς καθόλου Ἐκκλησίας. Πόσον δὲ τὸ προῖον τῆς ἐργασίας τῆς Ἐπιτροπῆς, ἦν ἀναφέρει ἡ ὕμ. Ὑψηλότης, ὡς καὶ τὰ ἐν τῷ τελευταίῳ Φιρμανίῳ ἄρθρα καὶ ὅλαι αἱ λοιπαὶ ἀξιώσεις καὶ αἱ ἀπαιτήσεις τῶν ἐνισταμένων Βουλγάρων, πόσον, λέγω, ταῦτα πάντα ἀντίκεινται εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, περιττὸν νὰ ἐπαναλάβω ἐνταῦθα· καθόσον τοῦτο προεδηλώθη τῇ σεβαστῇ Κυβερνήσει διὰ διαφόρων ἐκθέσεων τοῦ Πατριαρχείου. Καὶ πρὸς τοὺς δειξάντάς μοι πρὸ ἐνός ἔτους σχέδιόν τι περὶ τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος Χρηστάκην Ἐφένδην Ζωγράφον καὶ Ἀλέξανδρον Ἐφένδην Καρθεοδωρῆ εἶπον πεπαρησιασμένως, ὅτι πᾶν σχέδιον ἐξερχόμενον τοῦ κύκλου τῆς ἀρμοδιότητός μου ἔστι μοι ὅλως ἀπαράδεκτον· οὐδὲ ἐπιτρέπεται μόνῳ ἐμοὶ ἢ τροποποιήσις τῶν πρὸς διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας ἱερῶν Κανόνων. Τοῦτ' αὐτὸ εἶπον καὶ πρὸς τὴν ὕμ. Ὑψηλότητα, ὅτε ἦλθον παρ' Αὐτῆ μετὰ δύο Συνοδικῶν Ἀρχιερέων. Ἡ ὕμ. Ὑψηλότης ἀπήτησε καὶ ἔλαβε γινῶσιν καὶ τοῦ κειμένου αὐτοῦ τῶν ἱερῶν κανόνων, δι' οὓς δὲν ἠδύναμην νὰ παραδεχθῶ τὸ ὅπερ τότε μοι ἐνεφανίσθη Σχέδιον. Ἄλλ' ἡ ὕμ. Ὑψηλότης λέγει, ὅτι καὶ βῆσεις καὶ τὰ πλεῖστα τοῦ Ὑψ. Φιρμανίου συνετάχθησαν συμφώνως πρὸς τὰ παρ' ἐμοῦ προταθέντα σχέδια καὶ γνώμας, ὀλίγα δὲ μόνον τῇ ἀποφάσει τῆς εἰρημένης Ἐπιτροπῆς. Ἄλλ' ἐάν, Ὑψηλότητε, τὰ ἐμπεριεχόμενα ἐν τῷ Φιρμανίῳ εἰσὶ σύμφωνα πρὸς τὰ σχέδια καὶ τὰς γνώμας μου, τότε δικαί τὸ ἐν λόγῳ Φιρμάνιον νὰ μὴ

ἐκδοθῆ τῇ γνώσει καὶ εἰδήσει μου; διατί νὰ μὴ δοθῆ εἰς αὐτὸ ὁ χαρακτήρ ἐγγράφου τῆς Ὑψ. Κυβερνήσεως, ἐπικυροῦντος καὶ ἐξασφαλίζοντος μίαν ἀπόφασιν προερχομένην ἀπὸ μέρους τῶν Πατριαρχείων μου, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ τάξις; Ἐὰν οὕτως ἐγένετο, τότε τῶντι οὐδὲν ἔλαμβανε τὸν χαρακτήρα πολιτικοῦ τελεσιγράφου ἐπὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἀντικειμένου. Ἐὰν δ' ἕτερός τις ὑπέδειξεν εἰς τὴν Ὑμ. Ὑψηλότητα διαφοράς τινος ὡς ἀβλαβεῖς καὶ μικροῦ λόγου ἄξιας, βεβαιωθῆτω ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης, ὅτι αἱ φαινόμενα αὗται ὡς μικραὶ καὶ ὀλίγαι διαφοραὶ εἰσι λίαν σπουδαῖαι καὶ οὐσιώδεις εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, τὰς ὁποίας οὐδέποτε εἶχον τὴν τόλμην νὰ παραδεχθῶ ἄνευ κατακρίσεως ἐκ μέρους τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὡς παραβάτης τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν καὶ κανόνων.

Θὰ ἤμην πολὺ ἀνάξιος τῆς εὐνοίας, ἧς ἀπολαύω παρὰ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ὑπολήψεως, ἣν χαίρω ἐκ μέρους τοῦ χριστιανικοῦ μου πληρώματος, ἐὰν ἕνεκα μικροῦ λόγου ἄξιας πραγμάτων ἀπέφευγον τὴν ὀριστικὴν λύσιν τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος. Οὐχί, Ὑψηλότητε, οὔτε ἰσχυρογνωμοσύνη, οὔτε φανατισμὸς, οὔτε ἄλλη τις μικροφιλοτιμία μὲ πρᾶκινεῖ εἰς τὸ νὰ θεωρήσω τὸ ζήτημα λελυμένον· καὶ ὁποῖα μὲν καθήκοντα ὡς ὑπήκοος ὀφείλω πρὸς τὴν Α. Μεγαλειότητα τὸν εὐεργετικώτατον ἡμῶν Ἀνακτα, καὶ γινώσκω ταῦτα καὶ διετήρησα μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαθείας· οὐχ ἦττον ὅμως καὶ ὑπὲρ τῆς δικτηρήσεως τῶν καθηκόντων μου καὶ πρὸς τὰ καθεστῶτα τῆς Ἐκκλησίας μου ἀφιέρωσα ἐμαυτὸν ἐξ ἀπκλῶν ὀνύχων· καὶ ἐλπίζω εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ νὰ παραδώσω ἀλώβητον τὴν ἱεράν παρακαταθήκην, ἣν ὁ Θεὸς ἐνεπιστεύθη ἐμοὶ τῷ ἀναξίῳ. Δὲν ἀρνοῦμαι, ὅτι ἡ παράτασις τῆς τοιαύτης καταστάσεως τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος ἐστὶ λίαν δυσάρεστος· ἀλλὰ δὲν δύναμαι κατ' οὐδένα τρόπον νὰ παραδεχθῶ λύσιν ἀντικειμένην πρὸς τὰ καθεστῶτα τῆς Ἐκκλησίας μου.

Προβλέπω, Ὑψηλότητε, ὅτι ἡ θλίψις, ἣτις μοι προσγίνεται ἕνεκα τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων καταστάσεως καὶ ἕνεκα τῆς παραβάσεως τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας μου, θέλει ἐπιταχύνει τὴν ἄλλως εὐκταίαν ἐμοὶ ὥραν τοῦ θανάτου· ἀλλὰ θὰ ἔχω πάντοτε τὴν ἀγαλλίασιν τῆς ψυχῆς μου, ὅτι ἐξεπλήρωσα τὸ καθῆκόν μου καὶ ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν χριστιανῶν ἐκείνων, οἵτινες, ὡς μὴ ὄφελε, βούλονται κανονίσει ἑαυτοὺς οὐχὶ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τὴν Ἐκκλησίαν καθὼς αὐτοὶ βούλονται. Βεβαιωθῆτω δὲ ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης, ὅτι καὶ τὸ μεταβαίνειν χριστιανούς τινὰς ἀπὸ μιᾶς Ὁρ-

θοδόξου Ἐκκλησίας εἰς ἑτέραν ἐπίσης Ὁρθόδοξον, καὶ τοῦτο, δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἄνευ τῶν κανονικῶν διατυπώσεων, ὅπερ ἐστὶν ἔργον μόνης τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνόσω λοιπὸν ἐμμένουσιν ἰσχυρογνωμόνως εἰς καινοτομίας, δὲν δύναμαι παρὰ νὰ ἐπιμένω εἰς τὴν συγκάλεισιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, πρὸς ἣν καὶ ἐφεισβάλλον ἤδη τὴν ὑπόθεσιν ταύτην· οὐδὲ παρῆλθεν ἡ ἀνάγκη αὕτη, ὡς ὑποθέτει ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης· διότι χωρὶς Συνόδου, οὔτε τὸ Πατριαρχεῖον οὔτε ἡ Καθόλου Ἐκκλησία δύναται ν' ἀναγνωρίσῃ τὰ πεπραγμένα. Διὸ θερμῶς καθικετεύω τὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν, ὅπως εὐδοκήσασα παραδεχθῆ τὴν αἴτησίν μου ταύτην χωρὶς νὰ ἀμφιβάλλῃ τὸ παράπαν περὶ τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης αὐτῆς· ἄλλως τε ἡ περὶ συγκροτήσεως, Ὑψηλότητε, Οἰκουμενικῆς Συνόδου αἴτησίς μου ἐστὶ καθαρῶς Ἐκκλησιαστικὴ, οὐδὲν ὡς συσχετιζομένη πρὸς τὰ τῆς πολιτείας.

Δράττομαι, δ' ἐν τούτοις τῆς εὐκαιρίας ταύτης, ἵνα ἐκφράσω τὴν πρὸς τὸ ἔξοχον ἄτομον τῆς Ὑμετέρας εὐμενεστάτης μοι Ὑψηλότητος ἐξαιρετικὴν ὑπόληψιν καὶ ἀναλλοίωτον ἀφοσίωσίν μου.

Ἐκ τῶν Πατριαρχείων τῆ 7 Ἀπριλίου 1870.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἀριθ. 18.

Δήλωσις παραίτησεως τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Ὑψηλότητε!

Εἰς τὸ τελευταῖον ἔγγραφον ὑπὸ ἡμερομηνίαν 7 Ἀπριλίου ἀπαντήσας εἰς τὸν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 7 μουχαρρέμ Ὑψ. Τεσκερέν τῆς, ὑπέδειξα καὶ αὐθις πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα τοὺς λόγους, οἵτινες ἀποκαθιστῶσιν ἀπρραίτητον τὴν συγκάλεισιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρὸς ὀριστι-

κὴν καὶ κανονικὴν λύσιν τοῦ Βουλγαρικοῦ Ζητήματος. Ἐκτοτε περιέμενον τὴν εὐμενῆ συγκατάθεσιν Αὐτῆς· ἀλλὰ δυστυχῶς, ὡς ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε σιωπῆς φαίνεται, ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης ἐμμένει εἰς τὴν ἰδέαν, ἣν ἐξέφρασαν εἰς τὸν προρρηθέντα Ὑψ. Γεσκερέν Της, τὸ νὰ θεωρῆ δηλ. περιττὴν τὴν συγκρότησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἡ δὲ κατάστασις τοῦ ἐν λόγῳ Ζητήματος ἔλαβε καὶ λαμβάνει τοσαύτας διαστάσεις μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ γνωστοῦ Ὑψηλοῦ Φιρμανίου, ὥστε ἔφερε τὸ Πατριαρχεῖον εἰς ἄκραν ἀμηχανίαν ὡς ἐκ τῶν ἐντῶνθι καὶ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις συμβαινόντων, ἐξ ὧν ἰκκνὰ διεκοίνωσα πρὸς τὴν ὑψηλὴν Πύλιν. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις δέν μοι παρέσχε τὴν ὑψηλὴν συγκατάθεσιν αὐτῆς εἰς τὴν συγκάλεισιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἥτις εἶναι ὁ θεμελιώδης λίθος τοῦ διοικητικοῦ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας συστήματος· καὶ ἐπειδὴ ἡ μὴ ἐξάσκησις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τούτου δικαιώματος, ὅπως ἀσχέτου πρὸς πολιτικόν τι, μὲ καθιστᾷ βαρέως ὑπεύθυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ὅλης τῆς Ὁρθοδόξ. Ἐκκλησίας· καὶ ἐπειδὴ, οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἀδυνατῶ πρὸς τὴν ἐξάσκησιν τῶν ἱερῶν καθηκόντων τῆς θέσεώς μου· Διὰ ταῦτα παρακαλῶ τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα ὅπως εὐδοκήσῃ καὶ δεχθῆ εὐμενῶς τὴν παραίτησίν μου· τοῦ λοιποῦ δὲ διαμενῶ ἐφησυχάζων καὶ εὐχόμενος ὑπὲρ τῆς πολυτίμου ζωῆς τοῦ κραταιοτάτου ἡμῶν Ἄνακτος.

Τῆ 20 Αὐγούστου 1870.

Ἀριθ. 19.

**Ἀναφορὰ τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων πρὸς τὴν
Ὑψηλὴν Πύλιν**

Ὑψηλότατε!

Ὁ ἐνθερμος εὐχέτης τῆς ὑμετέρας εὐμενεστάτης Ὑψηλότητος ὁ Πατριάρχης ἡμῶν ἐπεμψεν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν τὴν παραίτησιν αὐτοῦ ἠτιολογημένην. Τὸ πρᾶγμα τοῦτο κατέθλιψε καιρίως τὰς καρδίας τῶν ὑποφαινομένων, οἵτινες ἄλλως εὐρέθησαν εἰς τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην τῆς συγκαταθέσεως καὶ ὡς ἐκ τοῦ καθήκοντος αὐτῶν καὶ ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν τούτων τῶν αἰτιῶν, αἵτινες ἐπειθανάγκασαν τὸν Πατριάρχην εἰς τὸ μέτρον τῆς παραιτήσεως· εἶναι δὲ ἀληθές, ὅτι ὁ Πατριάρχης μετὰ τῆς Συνόδου αὐτοῦ ἔπραξαν ὅ,τι ἦν δυνατόν νὰ πραχθῆ ἐκ μέρους αὐτῶν, ἀναπερόμενος πρὸς τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν καὶ ἐπικαλούμενος εὐσεβᾶστως καὶ εἰλικρινῶς τὴν θεραπείαν τοῦ Βουλγαρικοῦ Ζητήματος· ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ πρᾶγμα οὐκ ἐπετεύχθη· τὰ δὲ ἐπισυμβαίνοντα κακὰ ἐν τε τῇ πρωτευσίᾳ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκορυφώθησαν εἰς βαθμὸν, ὅστις ἀποκαθίστα τὸν Πατριάρχην καὶ τὴν Σύνοδον ἐνόχους ἀπέναντι τοῦ καθήκοντος τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, ἐὰν μὴ ἀφ' ἐνός κατήγγελλον ταῦτα πρὸς τὴν Ὑψ. Κυβέρνησιν, καὶ ἐξ ἄλλου ἐὰν μὴ ὑπεδείκνυον τὸ μόνον μέσον τῆς λύσεως καὶ θεραπείας αὐτῶν. Δέν ὑπελείπετο λοιπὸν τῷ Πατριάρχῃ εἰμὴ τὸ ἔσχατον μέτρον τῆς παραιτήσεως, μέτρον λίαν λυπηρὸν καὶ διὰ τοὺς ὑποφαινομένους καὶ διὰ τὸ ἔθνος ἡμῶν, ὅπερ μέχρι τίνος σέβεται τὸν παραιτούμενον Πατριάρχην αὐτοῦ, οὐκ ἄγνωστον τῇ Αὐτοκρατορικῇ Κυβερνήσει· ἥτις, ἐπιδαψιλεύουσα τῷ Πατριάρχῃ τὴν Ὑψ. Αὐτῆς εὐνοίαν, ἔπραξε τοῦτο καὶ μὲν καὶ διὰ τὰς ἄλλας ἀτομικὰς ἀρετὰς αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν δίκαιον σέβας τοῦ ταπεινοῦ ἔθνους ἡμῶν ὅπερ καὶ θεωρεῖ τοῦτο δείγμα μεγίστης εὐεργεσίας τοῦ φιλολάου ἡμῶν Ἄνακτος. Ἐκ τοιούτων λοιπὸν ἀρχῶν ὀρωμένη ἡ Σύνοδος, Ὑψηλότατε, σπεύδει εὐσεβᾶστως ἵνα καθικετεύσῃ θερμῶς διὰ τῆς ταπεινῆς ταύτης ἀναφορᾶς τὴν Ὑμ. εὐμενεστάτην Ὑψηλότητα, ὅπως λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τοὺς σπουδαίους

λόγους τῆς παραιτήσεως τοῦ Πατριάρχου, εὐδοκῆση ἐν τῇ συνέσει καὶ δικαιοσύνη Αὐτῆς εἰς τὴν ὀριστικὴν θεραπείαν τοῦ κακοῦ, ὅπερ προῦκάλεσε τὴν ἐν λόγῳ παραιτήσιν. Διαβεβαιούμεν δὲ τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ἡ ἄρσις τῶν λόγων τῆς παραιτήσεως τοῦ Πατριάρχου ἔξει τὸν χαρακτῆρα πράξεως νέας μεγίστης εὐεργεσίας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν ἐκ μέρους τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ τρισεβδόστου Ἀνακτος τοῦ εὐεργέτου ἡμῶν· τὸ δὲ ὄνομα τῆς Ὑμ. εὐμενεστάτης Ὑψηλότητος θέλει μνημονεῦσθαι ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡμῶν μετ' ἀειμνήστου τῆς χάριτος καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης.

Τῆ 28 Αὐγούστου 1870.

Ὁ Ἡρακλείας ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ	Ὁ Κυζίκου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ
Ὁ Νικομηδείας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ	Ὁ Νικαίας ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΣ
Ὁ Χαλκηδόνος ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ	Ὁ Δέρκων ΝΕΟΦΥΤΟΣ
Ὁ Τορνόβου ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ	Ὁ Προύσης ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ
Ὁ Λαρίσσης ΔΩΡΟΘΕΟΣ	Ὁ Δράμας ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ
Ὁ Σωζουαγαθουπόλεως ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ	Ὁ Νύσσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ.
Ὁ Γρεβενῶν ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ.	

Ἄριθ. 20.

**Ἀπάντησις τοῦ Πρωθυπουργοῦ πρὸς τὸ ἔγγραφο
τῆς παραιτήσεως.**

Ὁ ἐπιδοθεὶς φιλικὸς Τεσκερὲς Ἦης, δι' οὗ αἰτιῶν τινων καὶ περιστάσεων ἕνεκα, ἐζητεῖτο τὴν παραιτήσιν τῆς ἀπὸ τῆς ἐξόχου θέσεως τῆς Πατριαρχείας, ὡς καὶ ὁ κατόπιν αὐτοῦ παρὰ τοῦ ἀθροίσματος τῶν Μητροπολιτῶν ληφθεὶς μαζπατᾶς, ἐμελετήθησαν ἀκριβῶς.

Ἐπειδὴ τὸ Σεβαστὸν Αὐτῆς ἄτομον, συνεπίει τῶν ἀξιαγίστων καὶ ἐξόχων αὐτῆς προσόντων, δι' ὧν χαρακτηρίζεται, χαίρει πλήρη σεβασμῶν

καὶ ἐμπιστοσύνην παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Κυβερνήσει, εἶναι ἐκ πείρας γνωστὸν αὐτῇ, ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις δὲν ἐνέκρινε τὴν ἀπομάκρυσίν Ἦης ἐκ τῆς ἐπαξίως Αὐτῇ ἀνατεθειμένης περιωνύμου ταύτης θέσεως· καὶ διὰ τοῦτο ἡ περὶ παραιτήσεως γενομένη ἤδη αἴτησις Ἦης λύπης ὄντως ἐγένετο πρόξενος· καὶ οὔτε καθυπεβλήθη τῇ Αὐτοῦ Μεγαλειότητι τὸ περὶ παραδοχῆς αὐτῆς.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸ ἐν τε τῷ εὐγενεὶ Αὐτῆς Τεσκερὲ καὶ ἐν τῷ μαζπατᾶ τῶν Μητροπολιτῶν Ἐφένδιδων ἀναφερόμενον Βουλγαρικὸν Ζήτημα, μὴ ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις ἔδωκε τὰς ἀναγκαίας διασαφήσεις τόσον περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀποφάσεως, ὅσον καὶ περὶ τῶν αἰτιῶν, αἵτινες τὴν προῦκάλεσαν, ἀλλ' ἐπειδὴ, ἐὰν ἤθελε δεήσει, εἶναι καθ' ἐκάστην ἐτοιμία, ὅπως διευκρινήσῃ καὶ ὑποστηρίξῃ ταῦτα δι' ἐγγράφων ἰσχυρῶν, ἢ δ' ἐν ἐκτάσει ἐπανάκληψις αὐτῶν ἐνταῦθα ἐθεωρήθη ἀνωφελῆς, διὰ τοῦτο προεκρίθη τανῦν ὡς πρὸς τοῦτο ἡ συντομία.

Τὸ νὰ μὴ γραφῇ δὲ ἀπάντησις μέχρι τοῦδε εἰς τὴν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὑπὸ ἡμερομηνίαν 17 μουχαρρέμ 87 σταλείσαν φιλικὴν ἐκτεταμένην ἐκείνην ἀπάντησιν Ἦης, εἶναι δῆλον, ὅτι τοῦτο δὲν προέρχεται ἐξ ὀλιγωρίας πρὸς τὰ παρ' Αὐτῆς γραφέντα, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἀπὸ σεβασμῶν πρὸς Αὐτήν. Καθὰ δὲ καὶ προλαβόντως καὶ ἐσχάτως ἐδηλώθη, ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις δὲν δύναται δικαίως νὰ συναινέσῃ ὅπως δι' ἐν τοιοῦτο ζήτημα, τὸ ὁποῖον μὲ τὰς βᾶσεις τῆς θρησκείας οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν, συγκαλεσθῆ γενικὴ Σύνοδος, ἣτις πρὸ τοσοῦτων ἤδη αἰῶνων καὶ ἐπὶ πολὺ μεγαλητέρων ἔτι ἀντικειμένων οὐ συνῆλθεν. Ἀλλ' ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων συμβαίνουσι καταχρήσεις ἐξω τῶν βᾶσεων, σπεύδω νὰ διαβεβαιώσω ἰσχυρῶς τὸ σεβαστὸν Αὐτῆς ἄτομον ὅτι, ἅμα ὀρισθῶσι τὰ ἀντικείμενα καὶ δηλοποιηθῶσιν, ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις οὐδόλως θέλει διαστάσει εἰς τὸ νὰ ἐνεργήσῃ δραστηρίως τὴν ἐξάλειψιν καὶ διόρθωσιν αὐτῶν· ἐφ' ᾧ καὶ γέγραπται ὁ παρῶν φιλικὸς Τεσκερὲς.

87 Τζεμαζήλ-αχέρ 14.

70 Αὐγούστου 29.

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ.

 SISMANGOLIO
MEGARÒ

